MIRCEA GHEORGHE

PUNCT RO
PROZĂ

O adevărată familie

ADENIUM

Mircea Gheorghe

O adevărată familie

ADENIUM
2013

PUNCT RO
PROZĂ

Redactor: Gabriel Cheșcu
Corector: Lidia Pamfilie
Copertă: George Cotoban
Tehnoredactor: Cornelia Păduraru

Foto copertă: robodread/Shutterstock, Inc.

ISBN ePUB: 978-973-8097-45-2
ISBN PDF: 978-973-8097-46-9
ISBN Print: 978-973-8097-16-2

elefant.ro

Mircea Gheorghe (n. 1943) este un cunoscut prozator, traducător și jurnalist român din Canada. A absolvit Facultatea de Limba și Literatura Română din București (1966) și un master în biblioteconomie și științele informației la Université de Montréal (1995). A fost redactor la Biblioteca Centrală Pedagogică și la Editura Didactică și Pedagogică, iar după stabilirea în Canada (1990) a lucrat ca bibliotecar și documentarist. A debutat în 1969 în revista *Limbă și literatură* cu un eseu despre George Bacovia și a colaborat sau colaborează la diverse reviste din țară sau din diaspora, printre care: *Timpul*, *Contemporanul*, *Convorbiri literare*, *Limbă și literatură*, *Luceafărul* (România), *Pagini românești*, *Argus*, *Terra Nova*, *Hypatia*, *Candela*, *Luceafărul românesc* (Canada). A publicat peste 1 000 de cronici și medalioane literare, eseuri, articole, studii și sinteze de istoria criticii și ideilor literare, proză scurtă (între 1969 și 1976, cu pseudonimul Alexandru Vasiliad) și traduceri (Fernand Braudel, Pierre Chaunu, Jean-Marie Guyau). Este autorul unui *Ghid de predarea limbii și literaturii române* (Editura Didactică și Pedagogică, 1982), precum și al volumelor *Partida de canastă* (proză scurtă, Editura Polirom, 2005), *Imprevizibilul triumf* (eseuri, Institutul European, 2008) și *Clepsidra* (roman, EuroPress, 2010). Numeroase dintre textele sale sînt prezente în antologii de proză.

Soției mele Florentina, cu drag

„Mintea este bunul cel mai bine distribuit în lume; căci fiecare crede că este atît de bine înzestrat cu ea, încît chiar și cei care sînt cel mai greu de mulțumit în oricare altă privință nu au deprinderea să-și dorească mai multă decît au.”

René Descartes, *Discurs asupra metodei*

Cabrioleta

Deschise poarta și intră în curtea mare, aproape un parc, umbroasă, cu copaci bătrîni și statui cenușii. O alee pavată ducea către o casă veche, cu un etaj și mansardă. Un om strîngea cu o greblă frunzele căzute în grămezi.

— Bună ziua, am citit azi-dimineață un anunț în ziar…

— Doamna bătrînă l-a dat, mergi matale pe acolo și urcă la mansardă.

Ușa nu avea decît o singură balama și se sprijinea de pardoseală. O ridică încet cu umărul, o împinse, apoi începu să urce scara murdară de lemn. Se oprea după fiecare treaptă cîteva secunde, ajunsese ceva mai devreme decît trebuia. La etaj, trecînd pe lîngă o ușă, văzu o perdea care tremura ușor. Cineva îl urmărea dinăuntru.

Peste încă zece-douăsprezece trepte, ultima ușă, de la mansardă.

Fusese cîndva vopsită în alb, acum vopseaua cenușie era crăpată. Citi plăcuța emailată, apăsă pe butonul soneriei.

Începea să se întunece. Statuile își pierdeau contururile în amurg. Omul cu grebla își terminase treaba și-l auzea tropăind sub scară.

Nu răspundea nimeni. Țîrîitul soneriei se auzise îndepărtat, ca într-o peșteră. Întinse din nou mîna spre sonerie ezitînd. Reflectă dacă n-ar fi mai bine să plece și să se întoarcă mai tîrziu.

Dar atunci se deschise ușa și în prag apăru o bătrînă care se uita la el bănuitoare.

— Am citit un anunț azi-dimineață…

— Cabrioleta… Da. Am vîndut-o, domnule.

Și deschise ușa mai tare.

Camera din spatele ei era luminată slab de o veioză. Bătrîna avea părul galben și buzele date cu ruj.

— Am vîndut-o, repetă ea prietenoasă, poftim înăuntru.

— Dac-ați vîndut-o…

— Am vîndut-o, da, da' dumneata poftește înăuntru.

Părea supărată:

— Nu mai sta pe scară. Și nu mă face să vorbesc prea tare că mă aude soru-mea. Nu vreau să mă audă…

Intră nemulțumit.

— Ne aude soru-mea, zise iar bătrîna, închizînd ușa. Mereu trage cu urechea. Ia-ți un scaun.

Era un singur scaun în odaie, într-un colț întunecos, lîngă o bibliotecă micuță și prăfuită. Îl luă și-l aduse aproape de masa ticsită cu mărunțișuri. Lîngă veioză era un pachet de cărți de joc desfăcut. Bătrîna ridică abajurul veiozei și se așeză pe pat. Acum camera era luminată bine.

— Cabrioleta, domnule, o aveam de la bărbatu-meu. Am vîndut-o ieri, a luat-o un domn bine, de la cinematografie, mi-a dat o mulțime de parale pe ea.

Se foi neliniștită, privindu-l țintă:

— I-am băgat aici, în pernă. Ce-ți trebuia dumitale o cabrioletă?

Se ridică încurcat.

— Stai jos! se răsti bătrîna. Nu mă supăra, dacă vorbesc tare, mă aude soru-mea. Mereu trage cu urechea.

Ascultă atentă cu un deget întins spre tavan și bătu înverșunată de trei ori cu piciorul în podea. Pe urmă se întoarse spre musafir.

— Bărbatu-meu a murit într-un accident de mașină. S-a îmbătat și-a murit, l-a luat Dumnezeu. Acum o lună a murit, eu i-am închis ochii…

Întoarse capul spre ușă. Apoi îl privi iar brusc în față.

— Mint?…

— De ce?

Îl cercetă puțin încruntată.

— Așa… Că nu te uiți la mine. Băiatul a dat anunțul acela la ziar. L-ai văzut? Strîngea frunzele pe afară…

— El mi-a spus să urc aici.

— Da. I-am spus că te aștept.

Luă de pe masă un pahar cu ceai, golit pe jumătate, bău o înghițitură. Începu să-și maseze fața, trăgîndu-și pielea spre tîmple:

— Ai cunoscut-o pe Wanda?

Afară se întunecase de tot, creanga unui copac se întindea, neagră, pînă în dreptul geamului.

— Cine e Wanda?

— A murit…

Dădu paharul la o parte și puse mîna pe pachetul de cărți de joc.

— Wanda era o doamnă mare. Știi, șopti bătrîna, uneori vorbesc cu ea de dincolo. Săraca Wanda.

Musafirul se mișcă stînjenit:

— Să nu pleci, se răsti bătrîna. Abia ai venit, lasă-mă să-ți spun… E greu…

Și făcu un semn spre pachetul de cărți.

— Nu ne înțelegem totdeauna, o fi supărată.

— De ce?

— Nu știu…

Îl privi ascuțit:

— Adică… dacă Wanda nu avea ghinionul să fie omorîtă, bărbatu-său nu m-ar fi luat.

Se ridică greoaie, merse spre ușă și-o zgîlțîi:

— Da' dacă au omorît-o ce era să facă omul? M-a luat…

Se întoarse spre pat cu pași înceți:

— Eram prietena ei cea mai bună, da' de ce să mint că nu-mi plăcea bărbatu-său? Îmi plăcea…

Deveni visătoare:

— Și eu îi plăceam. Îmi făcea toate capriciile… Și aveam multe capricii pe vremea aia… Era frumos ca un actor de cinema… și eu eram

frumoasă, tare frumoasă mai eram…

— Cine a omorît-o?

Bătrîna îl privi intrigată:

— De unde vii dumneata, din lună? a scris în toate ziarele, n-ai citit?

Trase un sertar de la masă, scotoci prin grămada de hîrtii dinăuntru și scoase un album.

— Uite ce femeie era…

Îi dădu o fotografie îngălbenită cu o tînără palidă și fină. Părul negru, bogat se pierdea în fondul întunecat al peretelui din spate. Părea puțin tristă.

— Ce zici? Cum îți pare?

— Avea distincție…

— Era prin ’44… Da… Femeile alea două știau că Wanda e singură. S-or fi gîndit să dea lovitura… Da… Era bogată Wanda…

Se așeză mai bine, învelindu-și picioarele cu o pătură subțire, decolorată, pe care o scoase de sub pernă.

— Au rugat-o să le primească pentru o noapte… erau din Ploiești, fugiseră de frica bombardamentelor și nu aveau bani de hotel. Și Wanda, ți-am spus, era o doamnă mare, le-a primit. Nu le cunoștea, nu le văzuse niciodată, da’ le-a primit…

Bău din nou puțin ceai, se șterse la gură cu dosul palmei.

— A doua zi… da’ nu se poate, ai citit…

— N-am citit.

— A doua zi, camerista a găsit-o moartă… înjunghiată… Da… După aia n-a mai trecut multă vreme și-au venit rușii… Doamne, ce frică mi-a fost… ce frică…

Rîse încet, legănîndu-și capul.

— Războiul a îngropat multe lucruri, tare multe lucruri a îngropat războiul… Femeile alea au dispărut…

Luă fotografia și o puse pe pernă.

— Eram prietene foarte bune. Dacă știai cum s-o iei, te înțelegeai bine cu ea. Eu am știut totdeauna cum s-o iau.

Privi fotografia cu o înverșunare bruscă. Vorbea lent:

— Era rea, era alintată… nu-i intrai în voie ușor. Da' încolo, era o doamnă mare! Niciodată nu uita ziua de naștere a servitorilor.

Se uită la el puțin iscoditoare și își aranjă pătura. Cînd începu să vorbească din nou, avea vocea moale. Se tînguia:

— Nu știu, domnule, dacă-ți dai seama, poate nu-ți dai, ești tînăr. Îți vin în cap lucrurile astea după zeci de ani și cum să scapi de gînduri, parcă poți? Amintirile, of… Amintiri și copii în ziua de azi e bine să n-ai…

Glasul i se înăspri:

— Și ea a fost de vină…

— Da?!

— Bărbatu-său era plecat cu treburi la Craiova… Nu trebuia să le primească. A fost… Da' cine le-a chemat știa c-o să le primească.

— Cine le-a chemat?

— Ei, cine…

Luă cîteva cărți în mînă și începu să le amestece absentă. Vorbea parcă doar pentru ea:

— Bărbatu-său nu m-a luat de nevastă, nu l-au lăsat neamurile… Bine le-au făcut după aia comuniștii!… N-a mai rămas niciunul. Bine le-au făcut!…

— Nu?!

Se opri nemulțumită și trînti cărțile pe masă:

— Nu! Cum era să mă ia? Dacă n-o luase pe Wanda, cum era să mă ia pe mine? Doar nu era prost!

— Nu era bărbatul ei?! Așa spuneați…

Îl privi dezamăgită:

— Nu înțelegi! Deloc nu înțelegi! Bărbatu-său… îi zic eu așa… era președintele Curții de Casație, era om mare, îi mobilase un apartament închiriat și venea de două ori pe săptămînă la ea. Atît!… Și Wanda era, vai de capul ei, dansatoare la Cărăbuș, da' tare frumoasă. Un apartament, atît, și nu era al ei. Și-i angajase o cameristă.

Vorbi iar cu compătimire:

— Dar a murit săraca Wanda și au jefuit-o hoațele alea. Hoațele alea!

Își aruncă pumnii încleștați spre tavan, plină de ură. Se liniști repede și-și făcu de lucru cu abajurul veiozei. Pe peretele din spate atîrna o icoană. Se răsuci spre ea și se închină de trei ori.

— Capul meu prost… Bărbatu-său s-a încurcat pînă la urmă cu mine. M-a iubit mult, mult de tot, nu i-a păsat nici de aia, nici de ailaltă, de nimic nu i-a păsat.

Vocea bătrînei era acum neutră:

— Eram cea mai bună prietenă a Wandei. Lumea s-a mirat cît am suferit, vorbea de femeile alea, da' n-a descoperit nimeni nimic. Nimic. Unde să le găsești? Și camerista aia cine știe unde o fi îmbătrînit… sau o fi murit, cine poate să știe, sînt ani și ani…

Era obosită, umerii i se prăbușiseră. Acoperi becul veiozei cu abajurul și camera se întunecă din nou. Trase o pernă, o sprijini de perete și se rezemă de ea, urcîndu-și în pat picioarele chircite.

— Uneori, șopti, o visez noaptea. Se uită la mine, îmbrăcată în rochia pe care a purtat-o la balul de la Cercul Militar, cînd a dansat cu Regele Carol, gătită cu bijuteriile alea furate și-mi zice „fetițo, adu-mi…"

Bătrîna se ridică în capul oaselor:

— Am fost cea mai bună prietenă a Wandei.

Luă fotografia și o așeză tremurînd în album. Afară începuse să bată vîntul.

— Și cabrioleta? întrebă musafirul.

— Cabrioleta? tresări bătrîna. Am vîndut-o, nu ți-am spus? A luat-o un domn bine și distins de la cinematografie. Ce-ți trebuia dumitale cabrioletă? Mai era și stricată…

— Stricată?!

— În accidentul ăla de cabrioletă în care a murit bărbatu-meu.

— Adică de mașină…

— Nu, nu de mașină. Se îmbătaseră și el, și caii, le dăduse să bea șampanie, că alți prieteni n-avea, i-au omorît comuniștii pe toți… Le-a dat să bea de bucurie că i-l făcusem pe Titi, și s-a răsturnat într-un șanț. Cine s-o mai repare, am vîndut-o așa…

Musafirul se ridicase să plece, dar bătrîna vorbea mai departe. Se așezase din nou pe marginea patului:

— În toamna asta, de ziua mea, mi-a trimis o trăsură plină cu crizanteme. Titi e acum ministru, se întîlnește în fiecare zi cu regele.

— Îl cunosc, spuse musafirul grăbit, toată lumea îl cunoaște.

Bătrîna îl privi fericită:

— Seamănă cu mine nu-i așa?

Nu-i răspunse. Se îndreptă spre ușă, petrecut de privirea ei visătoare și ieși în întunericul de pe scară. În timp ce cobora, o auzi cum strigă ceva, bătînd cu piciorul de cîteva ori în dușumea.

*

La colțul străzii era o tutungerie și o mică tarabă cu ziare. *Scînteia*, *România liberă*, amîndouă ziare de dimineață, și *Informația Bucureștiului*, de seară. Îndoite pe jumătate și cu chipul președintelui țării pe prima pagină. Cumpără de la tutungiul plictisit ziarul de seară și-l despături. Deasupra fotografiei, cu litere mari, un titlu pe toată lărgimea paginii: „Țara în sărbătoare: Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român”.

Inspecția de vară

Între cele două sate erau doisprezece kilometri.

Coborînd din tren, inspectorul spera să găsească o mașină pînă în satul celălalt și se grăbise să ajungă la primăria comunală, aflată pe șoseaua ce trecea prin sat. Urcă trei trepte de piatră ce duceau într-un pridvor cu stîlpi negri de lemn. Un om fuma acolo la umbră. Întrebă de primar. „E plecat”, spuse omul fără să dea alte lămuriri. Nu, nu știa cînd se întoarce. Întrebă de viceprimar, de secretar, apoi de contabil, de oricine altcineva care putea să-l ajute. Omul era atent la ce se petrecea la bufetul de peste drum și răspundea în doi peri, nepăsător: „Nu, nu e aici, nu e nimeni, n-aveți cu cine vorbi. Sînt plecați toți, fiecare la treburile lui, la cîmp, la județ, într-un sat la marginea comunei, la o școală”. „Tocmai”, replică inspectorul, „și eu vreau să merg la școala aceea în inspecție, dar îmi trebuie un mijloc de transport, o mașină, ceva, nu pot merge pe căldura asta doisprezece kilometri pe jos”. „Nu zic”, vorbi iar omul primăriei, „așa o fi, dar eu ce să fac? Eu sînt mic, sînt doar om de serviciu și pe urmă primarul ce să facă? Să oprească mașinile pe șosea? Asta puteți s-o faceți și dumneavoastră”. Și apoi adăugă subțire: „Că noi n-avem mașini speciale pentru inspectori. Șefii, dacă-s șefi, să vină cu-ale lor”.

Omul de serviciu intră în clădirea primăriei și-l lăsă singur. Inspectorul coborî scările și se așeză pe banca de lemn din fața primăriei.

Încă din tren, în timp ce privea absent peisajul monoton ce șerpuia dincolo de fereastră, simțise o durere de cap insinuantă. Acum, poate din cauza soarelui toropitor, poate din cauza iritării, durerea se accentuase. S-ar

fi întins cu plăcere într-un pat cu cearșafuri albe și reci, într-o cameră întunecoasă.

Migrena. O cunoștea de mult. Migrena și tot ce urma. O trăise deseori *înainte*, nemulțumit de sine, în biroul elegant de la etajul cinci. Era pe vremea aia într-o așteptare nelămurită a ceva important, deși nu se petrecea mai nimic zile, săptămîni, luni. Doar rutină. Și enervarea din pricina ascensorului care aluneca în jos și în sus, cu un zgomot surd, lipit de peretele din spate al biroului, ca o insectă uriașă și fierbinte. Și sila de vizitatori, profesori de țară, niște amărîți ipocriți care cereau mereu cîte ceva pentru interesele școlii, pentru interesele copiilor: „Pasiune avem, avem și conștiință, dar ajutați-ne, ne trebuie o plasă de volei, ne trebuie eprubete, o masă de ping-pong, niște portrete cu tovarășu'"…

Îi asculta plictisit, le răspundea și el ipocrit, le promitea cîte ceva celor care insistau prea tare, dar nu ținea minte nimic, nu-l interesa nimic. Își explica starea asta prin inadaptare. Așa se considera, un inadaptat. Istoria se schimbase, totul părea invers decît în urmă cu cîteva luni, dar pentru el era totuna. Moartea genialului conducător și apoi tot ce urmase nu-l impresionase. Deși în primele momente cînd îl văzuse legat cu mîinile la spate și condus spre plutonul de execuție se gîndise că poate asta era ceea ce aștepta în mod vag. Dar nu. Fusese și în clipele acelea, fusese și mai tîrziu, era și acum la fel de indiferent pe cît fusese *înainte*, cînd, ridicînd ochii din hîrtii, dădea de tabloul lui mare și colorat, agățat pe peretele din față.

În spatele dosarelor de pe biroul lui se simțea mărunt și impostor. Greșise pe vremuri, cînd își alesese profesia asta și acum nu mai era nimic de făcut. Poate și cînd se născuse greșise, își spunea cîteodată. „Ei și, ei și?", le replica uneori în gînd celor din jur, inși violenți, care se înroșeau la față și tremurau de patimă cînd vorbeau. Începeau să urle unii la alții dacă nu cădeau de acord. „La ce duce asta?"

„E un tip învățătorul de acolo", i se spusese, „a făcut o mulțime de lucruri curioase, sînt fel de fel de zvonuri, ai să vezi despre ce e vorba".

Treceau puține mașini, camioane încărcate cu lemne, cu nisip, cu cărămizi. Se construia ceva undeva. Le ieșea înainte, le făcea semne, șoferii nu-l luau în seamă. Privea agitația din fața bufetului de peste drum. Alt camion, alte semne insistente. Degeaba. Își privi ceasul. Era tîrziu, ar fi trebuit să fie deja la școală. Dacă se încăpățînează să aștepte, are toate șansele să-l prindă noaptea aici pe bancă. Hotărî să renunțe și traversă la bufet, să bea ceva înainte de-a o porni la drum.

Era aglomerație mare înăuntru. Oameni simpli, țărani, cu pălării ponosite, asudați, cu obrajii țepoși. Cei mai mulți stăteau în picioare pe lîngă mese și beau bere sau votcă cu sirop. După ce goleau halbele, le dădeau barmanului, care le cufunda într-un butoi cu apă din spatele tejghelei. Gata, erau curate. Și le umplea pentru alții care așteptau la rînd.

Cineva în fața lui povestea o întîmplare despre un vecin care măcelărise cu toporul un ins violent, Picu, spaima satului. Intrase în curtea lui să-l omoare. Polițiștii de la postul din comună nu se amestecaseră. Și lor le era frică de Picu.

Nu-l interesa, privea din cînd în cînd peste umăr, spre stradă. Ar fi ieșit dacă ar fi văzut o mașină oprită din cine știe ce motiv, să-și încerce iar norocul. Dar nu oprea niciuna. Îi veni rîndul, își luă halba slinoasă și bău cîteva înghițituri. Berea o simțea amară, ca o spumă caldă de săpun. Gălăgia din jur era enervantă. Lăsă halba aproape plină pe o masă udă și duhnitoare, ieși în șosea și traversă la primărie. „A venit primarul?” „N-a venit”, îi răspunse omul de serviciu.

Porni resemnat spre școală, mergînd pe marginea șoselei.

*

Înota în praful gros printre lanurile foșnitoare și uscate de porumb și nu avea decît o dorință: să ajungă mai repede în satul acela care nu se vedea nicăieri. Numai șoseaua se întindea înainte, unindu-se, albă, cu orizontul. Din cînd în cînd, de departe, se apropia un punct negru: un țăran cu pălăria dată pe ceafă, asudat, cu vreo sacoșă sau un sac în mînă, în drum spre gară. Sau o țărancă grasă, cu broboadă pestriță și o rochie în culori stinse, suflînd

greu, roșie la față, privind pieziș la drumețul care venea în haine bune dinspre comună. Vreun șef.

Din urmă se auzea uneori un bîzîit de motor. Cu siguranță, un camion sau o furgonetă, dar inspectorul renunțase de mult la ideea să le oprească și se lăsă depășit fără să-i mai facă semne de oprire. Mașina, camion sau furgonetă, se pierdea într-un vîrtej înecăcios de praf, care se tîra mult timp deasupra șoselei în aerul fierbinte și încremenit.

Își scotea din cînd în cînd batista și se ștergea de transpirație. De pe obraji, de pe frunte, de pe gît i se lua o clisă subțire. Îi era scîrbă. Hainele i se albiseră.

Comuna rămăsese de mult în urmă. Înainte și înapoi nu se vedeau decît șoseaua și aceleași lanuri de porumb, cu frunzele ca niște săbii galbene; iarba prin șanțurile crăpate de pe marginea drumului era chircită și uscată. Insecte lungi, subțiri și cenușii îi săreau pe la picioare. Roiuri de musculițe de cîmp îi dansau bezmetic prin fața ochilor, pe la urechi. I se așezau pe umeri, pe reverele hainei, puncte negre și verzui viermuitoare. Le gonea cu silă, dar nu fugeau. Își începeau din nou dansul parcă ritualic în jurul capului. O cunună rotitoare și bîzîitoare.

Cîtva timp ținuse socoteala bornelor de kilometraj. Unsprezece, fără cele două din satul de la gară, nouă, trebuia de-acum să se vadă și satul celălalt. Dar nu era nimic decît șoseaua.

Își trecu o mînă peste frunte, acoperindu-și ochii pe jumătate orbi din cauza luminii și o clipă se întrebă dacă satul în care trebuia să ajungă exista cu adevărat. Poate se înșelau cei de la centru, poate că nu era nici un sat pe o rază de douăzeci-treizeci de kilometri. Prin fanta îngustă a ochilor pe jumătate închiși zări un om care se apropia. „Bună ziua, mai e mult pînă în sat?” „Acilea să face un cot, pă urmă e niște salcîmi, pă dreapta, o să vezi ’mneatale.”

Omul nici măcar nu s-a oprit din drum. I-a făcut doar un semn cu mîna în spate. Era vară, era cald și pînă la gară mai era mult.

Și, într-adevăr, după cîteva sute de metri, șoseaua se îndoi brusc și începu să coboare. Apăru și satul, la poalele unor dealuri mărunte de

cîmpie.

*

La intrarea în sat, sub un salcîm cu umbra rară și fierbinte, vreo trei băiețandri își treceau unul altuia un chiștoc de țigară. „Școala e în vale, domnu'”, îi explică unul dintre ei. „Dincolo de centru.”

Coti spre ulița principală. Privea curțile mari și casele de cărămidă cu cerdacuri albastre, roșii, verzi. Nu era nimeni nicăieri.

Ajunse într-un fel de răspîntie largă, din care se desfăceau alte trei sau patru ulicioare, ce coborau undeva spre lanurile cîmpiei de departe. Ca o piațetă. Se opri în mijlocul ei. Pe sub podețele de lemn de peste șanțuri, cîteva găini se tăvăleau prin praf. În depărtare, poate la o altă margine de sat, zări turla roșie a bisericii și, alături de ea, o casă cu un etaj. Desigur, casa parohială. Iar lîngă ea, o clădire lungă, cu acoperișul strălucitor de tablă. I se păru că ghicește niște siluete mărunțele alergînd de colo-colo. În sfîrșit, școala.

Începu să coboare o uliță îngustă. Trecu peste un pîrîu leșios și se trezi în fața unei pante scurte, dar abrupte. La jumătatea pantei, cînd începu să răsufle greu, își ridică ochii și văzu că sus copiii se strînseseră grămadă și-l priveau serioși și tăcuți. Din spatele lor, făcîndu-și loc printre ei, apăru un bărbat scund, care se opri în rîndul întîi, cu brațele încrucișate la piept. Învățătorul.

Ajunse puțin stînjenit în fața lor, trase aer adînc în piept, se pregăti să vorbească și atunci se auzi vocea răsunătoare a învățătorului:

— Să trăiți, domnule inspector. Ați ajuns și prin văgăunile noastre?

Inspectorul rîse încurcat:

— Special v-ați ascuns în valea asta, ca să nu ajungă nici un control la dumneavoastră.

— Hai, copii, strigă învățătorul. Marș la clasă! Poftiți în cancelarie, domnule inspector, să vă trageți sufletul.

Copiii se îngrămădiră la intrare și dispărură în două săli de clasă, aflate de-o parte și de alta a unui culoar îngust.

Intrară în cancelarie. Inspectorul se așeză epuizat pe un scaun din spatele unei mese lungi. Era plăcut, era răcoare și-și închise puțin ochii, enervat la gîndul că în curînd trebuie să înceapă inspecția. Ar fi vrut să rămînă singur și să nu aibă nimic de făcut.

Învățătorul închise ușa și larma copiilor încetă brusc. Se așeză și el la masa din față. Inspectorul îi surprinse privirea ascuțită și îngrijorată. Pe peretele din spatele învățătorului atîrna un portret mare, colorat, înconjurat de cîteva șervete brodate cu flori și cu un rînd sau două de text. Inspectorul mai văzuse asemenea șervete în copilărie la unii dintre colegii de școală primară, cu pitici culegînd flori sau odihnindu-se la umbra unei ciuperci uriașe, iar pe margine, cusută tremurător, vreo inepție rimată. Învățătorul îi urmări privirea cu mîndrie.

— De la cercul nostru de îndeletniciri practice…

— Dar ăsta e portretul dumitale…

— Copiii au ținut să-mi mulțumească…

Inspectorul făcu o grimasă. Era obosit, transpirat, îl durea capul. Ar fi vrut să facă un duș.

— Se spun multe lucruri despre dumneata la centru…

Învățătorul își frecă mîinile mulțumit.

— Facem și noi ce putem. Deși avem condiții grele, conștiința ne îndeamnă să facem față tuturor sarcinilor trasate. Aici, la doisprezece kilometri de gară, pregătim generația de mîine, care va reînvia visul de aur al omenirii…

— Ai văzut la ce-a dus visul ăla despre care vorbești, dădu inspectorul din mînă. Dar kilometrii ăștia i-am făcut pe jos. N-ai puțină apă?

— Vai de mine, cum să nu?!

Și învățătorul ieși pe coridor.

— Trifule, strigă el din pragul cancelariei. Vino, mă, încoace…

Trifu, un băiețel sfrijit și negricios, apăru în ușă.

— Dă fuga la tac-tu și spune-i să-mi trimită două sticle de vin. Da' repede, ai auzit? Ai venit?

— Nu vreau vin, protestă moale inspectorul cînd învățătorul reveni și se așeză din nou. Sîntem în cancelarie…

— Vă rog, domnule inspector! Nu știți despre ce e vorba! La noi apa e scumpă, facem economie. Trebuie să beți din vinul nostru, avem coastele astea de dealuri.

Și făcu un semn larg cu mîna arătînd afară.

— Nu se poate, încercă inspectorul să fie energic. Vreau în primul rînd să cercetez activitatea școlii. Condica de prezență, planurile de lecții ale cadrelor stagiare, dacă aveți, planificările…

— Sînt singur. Colegul e plecat la județ în delegație…

— Vasăzică numai dumneavoastră doi…

— Clasele mari sînt în clădirea nouă, în partea cealaltă a satului. Aici predăm numai pînă în clasa a patra. Mai avem două cadre didactice, două fete tinere, dar au orele de dimineață, acum trebuie să fie acasă. Dacă vreți, trimit pe cineva să le cheme, nu sînt din sat, stau la o gazdă…

— Nu, nu acuma, lasă-le. Despre ce delegație e vorba?

Învățătorul deveni confidențial.

— Cu sprijinul primăriei și al unor sponsori locali, construim în spatele școlii o groapă. Colegul a plecat la județ să facă rost de documentație.

Inspectorul își simți tîmplele zvîcnind.

— O groapă… da…

— Pentru sport. Vrem s-o facem conform normelor legale. Nu risipim nimic, nici forță de muncă, nici bani, nici materiale. Sponsorii noștri sînt foarte strînși la pungă. Pînă la sfîrșitul anului, adică în cel mult trei săptămîni, sperăm s-o dăm în folosință. O să raportăm la conducerea superioară printr-o telegramă. Ca altădată, vă mai amintiți?

Din clasele de pe coridor se auzea un vacarm înăbușit. Copiii erau gălăgioși, dac-ar fi intrat în clasă împreună cu învățătorul, i-ar fi găsit sărind peste bănci, ciondănindu-se, mîzgălind tabla. Mulți dintre ei se tem de ce-o să urmeze și privesc neliniștiți spre ușa cancelariei. Poate nu vine, poate astăzi învățătorul nu vine la ore, n-au învățat, nu și-au scris lecțiile și le e

frică și de el, și de inspector, mai ales de inspector. Aleargă și rîd, se joacă, dar le e frică…

— Pierdem timpul, se reculese brusc inspectorul. Și avem o mulțime de treburi…

— Asta ziceam și eu. Avem în program o vizită în marea sală a cataloagelor și un miting.

— Ce-s astea? tresări inspectorul uitînd să-și mai frece tîmplele.

— Forme ale muncii noastre culturale. Mai întîi, este vorba despre o expoziție permanentă cu cataloagele școlii avînd semnătura mea autentică pe prima și pe ultima pagină. De zece ani, de cînd am fost numit director…

Inspectorul îl privi cu luare-aminte.

— Ideea este, continuă celălalt, că de cînd conduc eu școala, au avut loc schimbări fundamentale. S-a realizat o cotitură esențială în istoria satului și mai ales a școlii noastre. Elevii trebuie să fie conștienți de toate împlinirile astea glorioase. Chestia cu tradițiile revoluționare ni se spunea cîndva la județ, sînt convins că n-ați uitat, n-a trecut mult timp de-atunci. Doar că vă doare capul. Parcă ieri a fost.Noi păstrăm tradițiile astea chiar dacă timpurile s-au schimbat…

— Și mitingul?

— Mitingurile le ținem o dată pe săptămînă. Astăzi ați picat la țanc, o să vedeți, sînt mobilizatoare. Îi învățăm pe copii să aclame, înțelegeți și dumneavoastră…

— Ce să înțeleg?!

— Oamenii, dacă nu învață să aclame în copilărie, cînd devin maturi, nu fac față cerințelor. S-a văzut, de acolo s-a tras totul…

— Totul?!

— De ce-mi cereți atîtea explicații? Trebuie să avem inițiativă locală, zise învățătorul puțin iritat. Nu trebuie să stăm cu brațele încrucișate și să ne spună domnul ministru din capitală ce să facem. Dacă ne aduceam cu toții contribuția atunci cînd trebuia, acum era altceva.

Apoi adăugă hotărît:

— Mă duc să-i anunț pe copii să se pregătească.

Și ieși. Inspectorul îl auzi dînd cîteva ordine scurte și într-o clipă coridorul se umplu de tropot. Copiii ieșeau veseli din clase, cei mai răsăriți încercau să privească pe geam în cancelarie, acolo unde inspectorul își masa neputincios tîmplele și fruntea.

— Gata, anunță învățătorul întorcîndu-se. În zece minute, copiii se strîng în ordine în spatele școlii. Pînă atunci o să mergem în sala cataloagelor.

Sala cataloagelor era într-o clădire anexă, lipită de școală. Urcară trei trepte de piatră și se opriră în fața unei uși prăfuite. Învățătorul se căută prin buzunare. Scoase o legătură de chei.

— O ținem încuiată, documentele dinăuntru sînt secrete și unice.

Intrară într-o sală lungă, întunecoasă, cu ferestrele acoperite pînă la jumătate de hîrtie cîndva albastră și cu cealaltă jumătate a geamurilor devenită mată din pricina prafului. Învățătorul răsuci un comutator micuț, becurile se aprinseră și se observă atunci că sala era o expoziție. Ghirlande de hîrtie tricolore se încrucișau sub becurile murdare și palide, iar pe lîngă pereți erau rînduite catedre acoperite cu pînză roșie. O mochetă îngustă, cenușie și tocită ducea de la ușă pînă în fundul sălii. Acolo, pe un postament ceva mai înalt, era o altă catedră cu un scaun; deasupra, pe perete, o nouă fotografie-tablou, mai mare decît cea din cancelarie îl prezenta pe învățător cu indexul într-o carte și cu privirea radioasă spre tavan. În spatele lui se vedea biblioteca, din ale cărei rafturi se puteau ghici cotoarele unor metodici de predare, îndrumătoare, culegeri de exerciții, antologii.

Inspectorul se apropie curios de una dintre catedrele de pe margini. Pe ea se afla un catalog deschis la ultima pagină, în care învățătorul înregistrase niște rezultate anuale. Alături era o veioză care, odată aprinsă, lumina semnătura aflată într-un chenar subțire de tuș roșu. De-o parte și de alta a catalogului stăteau deschise trei-patru caiete corectate și semnate de învățător. Șuvițe înguste de hîrtie, scrise și ele cu tuș, cuprindeau numele proprietarului caietului și anul cînd terminase școala.

Mai erau și mulțumiri scrise. Absolvenții își exprimau recunoștința și dragostea nețărmurită pentru școală, pentru chipul părintesc al învățătorului,

pentru grija sa fierbinte față de copii și, în general, față de tineretul studios din sat. Urmau angajamente însuflețite că vor purta toată viața în suflet amintirea scumpă a școlii și că își vor îndeplini exemplar noile sarcini care le stau în față.

— Dac-am fi avut condiții, am fi făcut mai mult, șopti modest învățătorul retrăgîndu-se doi pași, ca să nu-l tulbure.

— Să ieșim, propuse inspectorul.

— Cum vreți. Dar nu scrieți nimic în cartea de onoare?

— Ce să scriu?

— Știu eu? Ceva, așa, de exemplu, că expoziția reprezintă o mărturie grăitoare a legăturilor indestructibile dintre mine și tînăra generație sau că ea reflectă fidel istoria glorioasă a școlii noastre din ultimii zece ani.

— Poate mai tîrziu, promise vag inspectorul. Acum să mergem puțin în cancelarie, mă doare capul, sînt obosit.

În cancelarie se simțea mai bine. Trebuia să înceapă odată și-odată adevărata inspecție. Nu mai avea timp, risca să piardă trenul de seară. Se pregăti să ceară iar planificările, registrul de procese verbale ale ședințelor cu părinții și ale consiliilor pedagogice.

— Mitingul! spuse brusc și cu o voce răgușită învățătorul. Trebuie să mergem la miting, ne așteaptă elevii, nu-i pedagogic să întîrziem.

*

În spatele școlii, copiii se așezaseră într-un careu cu o latură deschisă. Priveau absenți undeva departe, vorbeau încet, dar cînd apărură cei doi bărbați se produse o mișcare ușoară, o foială și apoi urmă liniștea. Toți își îndreptară privirile spre învățător.

— Trăiască domnul inspector! Trăiască domnul învățător! țipă un băiețel cu o voce subțirică.

— Ura, ura, ura! strigară ceilalți agitînd stegulețe tricolore din hîrtie și niște pancarte micuțe cu chipul învățătorului, pe care pînă atunci le țínuseră, s-ar fi zis, ascunse.

Apoi, ca la o comandă, începură să cînte un fel de marș, pe care inspectorul nu-l mai auzise niciodată. Avea o solemnitate stranie marșul,

textul lui proslăvea conducerea înțeleaptă a învățătorului, grija lui permanentă pentru progresul școlii către cele mai înalte culmi ale învățămîntului. Era sacadat, cuvintele se rostogoleau ca niște bile de metal și, privindu-l pe învățător, inspectorul îl văzu transfigurat de fericire. S-ar fi zis că abia se stăpînește să nu plîngă.

Și capul îl durea tot mai tare. Soarele era mai fierbinte decît în urmă cu o oră, nu era nici o umbră nicăieri, iar salcîmii, risipiți ici și colo prin curtea școlii, cu frunzișul lor rar, păreau niște polipi descărnați și transparenți. Încet-încet, colinele și văiugile calcaroase din jur, încinse de soare și clădirea lungă a școlii, cu acoperișul strălucitor de tablă galvanizată începură să tremure, să se contorsioneze. Cotropit de dogoarea infernală a după-amiezii, peisajul deveni ca de ceară și se pregătea parcă să se prăbușească. Numai cîntecul plutea triumfător peste dealurile pipernicite și moi.

Dar, brusc, imnul încetă și în urechi îi pătrunse ca un cuțit vocea unui copil care striga o altă lozincă. „Ura, ura, ura!", țipară iar copiii agitînd steguletele și portretele.

Învățătorul aplaudă și în vacarmul general îi spuse ceva inspectorului, fără ca acesta să înțeleagă. Apoi ridică mîna și se făcu tăcere:

— Sărbătorim astăzi, vorbi el solemn, sosirea în mijlocul nostru a domnului inspector de la județ. Prezența sa între noi simbolizează legătura strînsă dintre școala noastră și Inspectoratul Județean, voința noastră comună de a asigura mersul înainte al școlii noastre de pe aceste străvechi meleaguri, viitorul fericit al tuturor elevilor din sat, fără deosebire de sex sau de naționalitate.

— Ura, uraa, uraaa!

— Trăiască prietenia dintre domnul învățător și domnul inspector, se auzi glasul băiețelului care strigase prima lozincă a mitingului.

— Ura, uraa, uraaa! răspunseră copiii.

Învățătorul se întoarse spre inspector, îi strînse mîinile și-l îmbrățișă. Acum, entuziasmul copiilor ajunsese delirant.

— Dragi elevi, vorbi învățătorul după ce făcu iar semn să înceteze aclamațiile. După cum știți, sub conducerea înțeleaptă a cadrelor didactice, școala din satul nostru a obținut în ultimii ani succese importante pe linia creșterii necontenite a nivelului învățămîntului. Trebuie să menționăm cu justificată mîndrie rezultatele deosebite ale…

Inspectorul nu-l mai asculta. Ar fi vrut, dacă nu putea să fie singur, măcar să stea în cancelarie, să controleze planificările lecțiilor, condica de prezență. Ar fi vrut să facă lucrurile pe care le mai făcuse de atîtea ori pînă acum, la alte școli. Învățătorul vorbi mult. Copiii îl întrerupeau din cînd în cînd cu lozinci și la sfîrșit cîntară iarăși marșul cu care începuse mitingul. Învățătorul transpirase, înflăcărarea îi trecuse și părea obosit.

— Acum toată lumea pleacă acasă, strigă el plictisit copiilor. Pentru azi s-a terminat. Ne vedem mîine la opt, nu întîrzie nimeni!

Copiii se aruncară cu chiote spre sălile de clasă, își luară repede ghiozdanele și începură să fugă pe poarta școlii.

— O fi venit Trifu? întrebă inspectorul încet.

N-avea chef de vin, dar se gîndea că, dacă bea, o să-i treacă durerea de cap, cel puțin pentru cîtva timp. Învățătorul ridică din umeri posomorît, fără să-i răspundă.

În cancelarie, față de lumina puternică de afară, era întuneric. Dintr-un colț, de lîngă un dulap, se desprinse o siluetă măruntă: Trifu.

— Tătuța mi-a dat, da' a zis că e ultima oară, spuse el încet.

— Marș afară, îl goni învățătorul.

Apoi se întoarse către inspector:

— Să ciocnim și noi un pahar de vin, șefule.

Inspectorul îl privi surprins. Învățătorul avansa către o familiaritate suspectă. Hotărî să nu bea și să se poarte oficial, cerînd explicații pentru tot ce văzuse. Dădu paharul la o parte și-și compuse o figură autoritară.

Învățătorul zîmbi și-l privi cu milă.

— Vă doare rău capul, domnule inspector, nu-i așa?

Inspectorul lăsă privirea în jos. Întinse mîna spre pahar, îl ridică și-l dădu pe gît pe nerăsuflate. Apoi, zîmbind destins, întinse paharul gol să-i fie

umplut a doua oară.

Zid

Eram neînchipuit de săraci pe vremea aia de care nimeni nu-și mai aduce aminte și nici telefon nu aveam. Îl lăsasem într-o stare jalnică. Epuizat de insomnia care durase toată noaptea, stătea în pat și mă ruga din ochi să nu plec. Îmi spusese de multe ori, camera noastră îl asteniza. Era ca într-un coșmar permanent. Avea impresia că este supravegheat tot timpul de *ei*, se simțea ca un cobai sub un clopot de sticlă, obiectul lor de experiență, și mintea lui se chinuia să afle ce vor să afle.

Mă ruga doar din priviri, nu putea altfel. Buzele i se mișcau fără să se audă vreun sunet. Își scutura capul, îndîrjindu-se parcă să scoată din adînc cuvintele pe care ar fi vrut să le spună. Nu mai puteam suporta starea asta idioată, care avea să fie urmată, ca totdeauna, de accese teribile de răutate și cinism, ca și cum eu eram vinovată pentru tot.

Am ieșit. Am coborît în curte și am respirat adînc. Era soare, cald, lumină. Era vară. La noi, sus, era întuneric, ferestrele aveau întotdeauna storurile trase și nu ne vedeam decît la lumina veiozei. Am ieșit din curte și am luat-o la întîmplare pe stradă. Am rătăcit mult. Peste ceva timp, obosită, m-am suit într-un troleibuz care mergea la șosea. Era destulă lume, dar un domn mi-a oferit un scaun. M-am așezat și am început să privesc pe geam. Cred că tot timpul cît m-am tîrît pe străzi și cît am mers în autobuzul sau troleibuzul acela nu m-am gîndit la nimic. Eram doar foarte tristă, de parcă nu aveam nici un rost pe lume.

Am coborît la capătul liniei și m-am grăbit să găsesc o bancă în parc. Pe alei treceau guvernante nemțoaice cu țînci care sporovăiau fără noimă,

cupluri de liceeni gălăgioși, pensionari cu fețe de piatră, femei grăbite cu sacoșe de piață. La cîțiva pași de banca mea era o cabină telefonică. De acolo, peste o oră, o oră și jumătate, i-am telefonat lui Til și am invitat-o la o cafea.

*

Am stat cu Til într-un bar micuț de pe bulevardul Magheru. „Ai să naști zilele astea”, mi-a spus cu un fel de invidie. Am ridicat din umeri. „Ce face Onu?”, m-a întrebat. „E acasă.” „A… da? Tot așa?” „Tot.”

Lui Til îi făcea mare plăcere să vorbească amănunțit despre bărbații cu care se culca, mereu alții la două-trei zile. Mi-a înșirat ultimele amoruri, n-o mai văzusem de cîteva luni. Cel mai recent și mai durabil, de trei săptămîni, era un negru, Kumi, din Ghana, student. „Merită să încerci”, mi-a zis ea foindu-se pe scaun cu ochii aprinși. „E un mascul formidabil. Nu știu cum o să mă descurc după ce-o să plece. O să-mi iau altul, că acum e de unde.”

Nu mă pasiona subiectul. Începeam să mă simt rău din cauza fumului, a gălăgiei și mi-l închipuiam pe Onu rămas în pat, cu privirea încremenită spre ușă. Îmi spusese cîndva că totdeauna cînd mă vede ieșind se teme că n-am să mă mai întorc. Aveam să-l găsesc tot așa, așteptîndu-mă. Numai dacă n-o să coboare să bea.

„Hai să ieșim, te rog.” Til a sorbit ultima picătură de cafea. „Nu pleca!”, am rugat-o afară. „Trebuie”, a rîs ea. „Mă așteaptă… De-ai ști cum mă așteaptă…”

Se apropiase ora prînzului și, dacă pleca Til, nu știam cum să-mi omor timpul pînă după-amiază. „Til”, am zis, „hai să mîncăm ceva undeva. Nu pot intra singură într-un restaurant, mă simt ridicolă”. A meditat cîteva clipe fixîndu-mă concentrată și a acceptat. „Dar nu stăm mai mult de-o oră”, m-a avertizat ea.

Am luat-o de braț și am intrat într-un bufet. Nu-mi aduc aminte ce-am comandat, cred că niște cartofi prăjiți, că deja nu se găsea mai nimic nici la restaurante.

Mîncam fără să scoatem un cuvînt. Cînd am terminat, ne-am aprins cîte o țigară. „Mi-e tare greu, Til”, am zis privind undeva peste umărul ei. „Da?”

și a scos un nor gros de fum. „Nu știu ce să fac”, am continuat fără să am speranța că ne-am putea ambala într-o discuție adevărată. Doar ca să treacă timpul. „Ți-am spus de la început, ăsta nu e un bărbat pentru tine. Are probleme.” „Are, da.” „Nu te înțeleg, ce ți-a trebuit? Futangii se găsesc pe toate drumurile, de asta aveai nevoie” „Eu nu-s ca tine.” „Pe dracu’! Toate sîntem la fel!” „Am crezut că, dacă-i fac un copil, o să se aranjeze.” „Pentru asta ar trebui să-l facă el”, glumi Til, apoi deveni serioasă. Aveam o figură lungă, se vedea bine cît îi apreciam glumița. „De ce-ți pierzi atunci răbdarea? Nu i l-ai făcut încă, deocamdată copilul nu există.” Apoi, strivindu-și țigara în scrumieră: „Hai că vorbim prostii. Mă așteaptă Kumi”.

Era o tîmpenie să discut cu Til. Nu i-am mai zis nimic, era prea măreață cu negrul ei! Am chemat chelnerul, am plătit și ne-am ridicat.

Am condus-o pe Til în stația de la troleibuz. Ne-am despărțit zîmbitoare și, cînd troleibuzul a plecat, i-am făcut un semn amical cu mîna. Ce frumos ar fi fost să vină Onu pe neașteptate, să mă ia pe după umeri și să mă ducă departe… De ce mă lăsa singură și caraghioasă în fața unei tîrfulițe ca Til?

Mi-am trecut o mînă pe față, simțeam că încep să bocesc. Nu mă puteam întoarce acasă. Și, deodată, în timp ce stăteam încurcată, neștiind încotro s-o apuc, mi-am adus aminte că e vineri și că puteam merge la doamna Bartolomeu. Aceasta avea vreo trei prietene bătrîne care o vizitau o dată pe săptămînă, vinerea, și jucau pinacle. Dacă stăteam pe un scaun, chibițînd-o pe vreuna dintre ele și înmuindu-mi din cînd în cînd buzele într-un pahar cu apă, puteam să cîștig vreo două-trei ore. Am pornit încet-încet. Aveam o grămadă de timp înaintea mea și mersul pe jos îmi făcea bine. În special acum, mă împiedica să gîndesc și să mă înduioșez de cît de nefericită sînt, vai, vai și iar vai!

*

Nu era nimeni la doamna Bartolomeu. Cînd am sunat, am auzit-o apropiindu-se cu pași mici de ușă. „Sonia?”, a întrebat ea cu o voce prietenoasă. „Nu”, am zis, „Lavinia”. „Da, da, așteaptă-mă o clipă…”

A durat ceva timp, probabil că-și punea un capot, și mi-a deschis. Era nepieptănată, ochii lăcrimoși mă priveau fără nici o lumină, vorbea greu, fiindcă se grăbise și nu-și aranjase placa în gură.

„Intră, Lavinia, de-ai ști… Doamne, Doamne… Te rog să mă ierți că mă găsești în halul ăsta.”

Mi-a tras de la masă un scaun cu tapițeria decolorată și roasă și m-a invitat să mă așez: „Sînt bolnavă. Astăzi am contramandat ședința, hî, hî, hî…”

Arăta grotesc atunci cînd rîdea cu gingiile goale, cu obrajii căzuți, năpădiți de peri albi și rari. „A, da”, și-a dat seama, „nu mi-am pus placa”. A luat-o de pe masă, și-a fixat-o cu dexteritate și a băut puțină apă dintr-un pahar cețos. A oftat, era epuizată. „Sper că nu e nimic grav”, am zis… „Gripă și ceva cu plămînii, cred. Tușesc, transpir, mi-e frig… Vîrsta, ce să fac? Asta e, ne ducem…” „Îmi pare rău, doamnă Bartolomeu” și m-am ridicat. „Sper să vă faceți cît mai repede bine.” A dat nepăsătoare din cap: „Dumnezeu știe!” Apoi, înflăcărată: „El, Cel de Sus, pe toate le știe și le vede. El ne-a dat viață, tot El ne-o ia înapoi. O să-i fie milă de o bătrînă singură ca mine”. „Aveți nevoie de ceva? M-aș putea duce la farmacie…” „Nuuu!…” Și m-a privit lung: „Mai ai puțin și ai să naști”. „Peste două luni…” „Ți-e frică?” „Nu, toate trecem prin asta.” Doamna Bartolomeu m-a privit cu căldură: „Ești o fetiță grozavă”, a zis și m-a mîngîiat ușor pe obraz. „Ce face Onu?” „Bine, e acasă.” „Adu-l pe aici cînd mai vii. Săptămîna viitoare.” „Nu vine, doamnă, e cam încuiat.” Am încercat să zîmbesc.

Ne-am oprit în fața ușii fără să mai avem ce ne spune. M-am dezmeticit repede cînd mi-am dat seama că bătrîna căuta în minte un subiect de discuție. „La revedere, doamnă”, am zis. „Faceți-vă bine cît mai repede.” „Am să înving eu și de data asta”, dădu ea să rîdă, dar ochii îi erau stinși. A închis ușa după mine și am auzit-o cum își trăgea picioarele cu greutate spre pat.

Am ajuns iarăși în centrul orașului. Bulevardul forfotea de lume. La toate cinematografele erau anunțuri că biletele s-au epuizat. Încet-încet, ziua se apropia de sfîrșit. Pornise un vînt ușor, insinuant, cerul se acoperea de

nori. Venea furtuna. Peste un sfert de oră a început, într-adevăr. O ploaie torențială de vară. M-am refugiat într-un gang. De-acolo, din mijlocul mulțimii, vedeam troleibuzele huruind, împroșcînd cu apă în trecătorii care mai aveau tăria să meargă sub rafalele calde.

Și, dintr-odată, ziua aceea a devenit foarte importantă. Poate mersesem prea mult pe jos sau poate pur și simplu acum trebuia să se întîmple. M-am desprins repede dintre oameni, mulți mă priviră mirați și am pornit spre casă. Trebuia să ajung acasă, acum ăsta era lucrul cel mai important de pe lume, trebuia să ajung acasă…

*

Am căutat-o pe Lavinia în tot orașul. Am telefonat la Til, n-a răspuns, nu era acasă. Am umblat ceasuri întregi pe bulevarde încercînd să ghicesc unde ar putea fi la ora asta, am urmărit mulțimea viermuitoare care ieșea de la cinematografe. Poate intrase la vreun film, nu era nicăieri.

Mi-am amintit că-mi vorbise cîndva de maică-sa, care stătea la celălalt capăt al orașului, n-o vizita decît foarte rar. Am sunat acolo. Degeaba, telefonul suna ocupat în neștire și, după vreo zece apeluri, mi-am zis că e deranjat, așa încît m-am dus la maică-sa. Nu, Lavinia nu era la ea.

Nu mai aveam ce face. Obosit și resemnat, m-am urcat din nou în troleibuz ca să mă întorc acasă. M-am gîndit că Lavinia o fi sosit între timp. Stăteam pe un scaun din față, mă uitam pe geam și fredonam în gînd o melodie sentimentală de-a lui Nat King Cole. Afară ploua, lumea traversa în fugă străzile, ocolind băltoacele. În stații, oamenii așteptau zgribuliți cu gulerele pardesiilor ridicate.

Toate astea nu se vedeau clar, fiindcă geamul troleibuzului era brăzdat de picături de apă care se scurgeau lăsînd în urma lor dîre lungi și cețoase.

La început, picăturile porneau bezmetice de undeva de sus, de sub rama geamului, cu o coadă alburie în urma lor. După aceea, își încetineau goana și unele se opreau neputincioase pe la mijloc. Pe urmele lor porneau altele, le înghițeau pe cele rămase pe drum și, coborînd acum din nou repede, dispăreau în partea de jos a geamului. Priveam picăturile și le comparam cu niște comete minuscule.

Uneori, la cîte o cotitură, un șuvoi se revărsa peste drumurile acelea de apă, le ștergea și geamul redevenea transparent. Dar imediat, sus, apărea o picătură solitară care-și începea coborîrea grăbită. Apoi se ivea alta și, alături de ea, altele, iar în cîteva clipe geamul era din nou opac, brăzdat de stropi care alunecau încoace și-ncolo, urmați de dîre de apă ca de niște cozi de comete.

Am simțit deodată că dispar. „Stai!”, a țipat cineva în mine. „Stai, îți spun!”

Starea aceea începea cu senzația unei proliferări monstruoase. Se simțea invadat de păr și de gheare, ce se așezau între el și lume ca niște ziduri imunde. Își percepea extrem de acut toate mizeriile intime, secrețiile abundente care-i năclăiau părul și-i umpleau urechile cu o materie vîscoasă, transpirația care-i țîșnea triumfătoare pe sub hainele lucioase. Își simțea pielea flască, mușchii moi și atrofiați, fața acoperită brusc de riduri ca de niște șanțuri pline de mucegaiuri.

Senzațiile acelea erau urmate de o detașare totală față de sine și, dacă în asemenea momente se uita în oglindă, nu-și recunoștea ochii și în general nimic din ce-l alcătuia. Dacă mișca o mînă, nu știa că e a lui, o credea a personajului din oglindă cu care nu avea nici o legătură.

Apoi dispăreau și toți ceilalți…

Mai întîi își pierdea reflexul lingvistic. Nu mai înțelegea ce i se spune, era pierdut, deși în primele clipe, dacă se concentra intens, își mai putea aduce aminte, de departe, sensul unor cuvinte. Dar curînd totul devenea neclar, cuvintele altora erau doar zgomote. Ochii dădeau impresia că se întorc înăuntru, că privesc undeva în adîncuri secrete; afară rămîneau doar două globuri inexpresive și pentru o vreme omul părea că-și schimbă regnul. Devenea o piatră, un fruct sau un gîndac.

Mai tîrziu, în interior, începea un murmur. Murmurul acela se deslușea apoi într-un vuiet vag, stăpînit, sugrumat. Fața omului începea să se contorsioneze ritmic, într-un efort încrîncenat de a-l împinge înapoi, în viscere, în timp ce corpul îi rămînea mai departe încremenit. Dar asta nu dura mult. Foarte repede, murmurul îl cotropea cu totul, brusc îi revenea

toată sensibilitatea și omul începea să plîngă în hohote mari, cu o deznădejde pe care nimeni nu o înțelegea.

Totul trecea, și atunci în troleibuz s-a întîmplat la fel, în zece-cincisprezece minute, dar el rămînea ore întregi vlăguit, înspăimîntat și plin de ură. Față de toți…

A coborît în stația lui, a luat-o pe străzi laterale, străzile lui, și a intrat într-o curte. Acolo era casa. Acolo era femeia lui. Tocmai venise și stătea pe marginea patului. Avea o valiză la picioare. „Onule, gata, mi-a venit timpul.” „Ți-e rău?” „Nu sînt bolnavă, nu te uita așa la mine, o să nasc! Trebuia mai tîrziu, dar uite că nasc acum!”

Și, brusc, toată bezna s-a luminat.

„Măcar acum termină cu prostiile tale și cheamă salvarea! Fă ceva, dacă tot ai venit”, mi-a zis Lavinia cu fața contractată de un val de durere. „Mi-e din ce în ce mai rău, nu mai pierde vremea, fă ce-ți spun.” „Unde-ai fost pînă acum? M-ai lăsat singur, de ce m-ai lăsat singur? Te-am căutat peste tot, cine ești tu să te caut, cine?” „Lasă fleacurile, Onu, cheamă salvarea.”

Am coborît scările în fugă. Am traversat strada la bodega de peste drum, acolo era un telefon și am format numărul salvării. De la capătul firului mi-a răspuns o voce morocănoasă de femeie, mi-a cerut numele, adresa și mi-a spus să n-o las pe Lavinia să se miște din pat. A mai spus să nu ne speriem, totul o să fie bine, apoi a închis. Chiar aveam nevoie de încurajările ei!

N-am mai urcat. M-am așezat la o masă de lîngă geam și am cerut un coniac mare. De acolo puteam să văd foarte bine cînd vine salvarea. Ospătarul mi-a adus coniacul, beam și mă uitam pe fereastră.

Lavinia mi-a spus să las prostiile de-o parte… Prostiile! E înspăimîntător cît de incapabile sînt femeile să perceapă o adevărată dramă interioară. Și azi-dimineață m-a lăsat singur…

Mi-e frică de egoismul Laviniei. Și de disperarea ei mi-e frică. Atunci cînd suferi, deznădejdea celui de lîngă tine este mai rea decît deznădejdea ta, e ca o condamnare, de ce nu pricepe, trebuie, cînd ești la capătul

puterilor, să spere cineva pentru tine. Lavinia mă trădează, Lavinia fuge, e fricoasă și proastă, nu știe ce-o să se întîmple cu mine, nici eu nu știu, de cînd mi-au dat drumul, nu mai știu nimic, dar ea crede că intuiește. Ce intuiește, ce înțelege? Chiar așa să fie, omul care te înțelege, te consumă, te anulează ca enigmă, te judecă, te prinde într-o formulă lapidară și te aruncă în groapa comună a banalităților, nu mai ești o problemă, nu mai ești nimic, doar un abur, nimic, te-a devorat, nu mai merită să-și bată capul cu tine, de rupi din codru-o rămurea… Ca un crab. Eu trebuie…

Mașina! A venit mașina! Uite brancardierii, doi, e un doctor cu ei, au intrat în curte, s-au dus, acum or să coboare cu Lavinia, nu vreau s-o văd, nu pot s-o văd…

A trecut mult pînă să apară, se sprijinea de doctor, un brancardier îi ducea valiza, ce nevoie avea de valiză, pleca de tot? I-a spus ceva doctorului, s-a strîmbat, și-a înăbușit, cred, un țipăt, scîrbos lucru țipetele astea isterice pe care le scot toate cînd nasc!

Au suit-o în mașină prin ușa din spate, apoi s-au urcat și ei, au pornit, au dispărut.

Mi-am aprins o țigară și am mai cerut un coniac. Oricum…

Triptic

Supusul

Gata de plecare, George Pufan se privea în oglinda de pe hol și găsea că are un aer occidental. Sau american. Tot aia. Oricum, aerul unui om de afaceri prosper. Așa trebuie că arată un om de afaceri prosper: scund, gras, cu părul îngrijit și cu privirea oțelită în afaceri nemiloase. Poate dac-ar avea și-o pipă, asemănarea ar fi perfectă. Își amintea de o carte de poezii din copilărie. Acolo apăreau oameni de afaceri într-o ilustrație din fruntea unei poezii care începea așa: „La masa verde față-n față / Cer unii moarte și-alții viață”. Grași, scunzi și fumînd pipă. Veroși și cinici.

Oftă și deschise ușa. Nu era american George Pufan. Dar privire oțelită avea, însă nu în afaceri. Viața obișnuită îl oțelise, mai ales nevestele. Avusese cinci. Ultima de care divorțase stătuse cu el doi ani. Cît să se împlinească, de la 17 la 19 ani. Cînd o luase, el avea 43.

Experiența asta cu Petra din Ciupelnița i-a făcut mult rău. Și mai ales i-a subminat încrederea de care se bucura la serviciu în fața organelor de partid și de stat. „Tovarășul Pufan”, i-a zis directorul cu o figură foarte serioasă, „data viitoare cînd o să vrei să întemeiezi o familie, te rog să vii cu candidata la măritiș în fața Consiliului Oamenilor Muncii. O să analizăm cazul tovarășei și o să-ți dăm avizul…”

Dar acum, fiind iar celibatar, toate treburile trebuia să le facă din nou singur. Dimineață pierduse o oră la coada de la lapte și era în mare întîrziere la slujbă. Și ieri fusese atît de ocupat, că n-apucase să scrie nici un rînd

pentru referatul pe care trebuia să-l citească la ședința de partid de azi după-amiază: *Sarcinile colectivului nostru în lumina magistralei expuneri a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIV-lea al Partidului*. Era îngrijorat, oare o să-l poată scrie la birou pînă la începerea ședinței?

Ajunse în stația de autobuz înțesată de oameni. Intîrziați ca și el, se gîndi. Pesemne că autobuzul nu mai trecuse de mult. Asta îl făcea să se simtă mai puțin vinovat. Ar fi întîrziat oricum, chiar dacă n-ar fi pierdut atîta timp la lapte.

Luă ziarul *Scînteia* de la chioșcul din stație. Îl deschise, ce să facă pînă venea autobuzul? Trebuia să-și omoare cumva timpul. Nu era nimic de citit, poate la pagina a șasea, la știri din străinătate să fie ceva. Dar la pagina a cincea un titlu din josul paginii îi atrase atenția: „Acte de huliganism la Timișoara". Se întîmpla ceva acolo, scria că niște derbedei spărgeau vitrine și se luau de milițieni. De două-trei zile.

Era scandal mare, dacă ajunsese să scrie și la ziar, își spuse. Peste cîteva zile era Crăciunul. Ciudat, în mod normal, oamenii sînt liniștiți de Crăciun.

George Pufan nu se interesa de lucrurile astea. În jurul lui, la serviciu sau în bloc, unii se interesau, el nu.

Sosi și autobuzul. Era deja plin și oamenii din stație îl luară cu asalt, înjurînd și strigînd la șofer să nu plece. Nici vorbă să poată urca. Nu era singurul care trebuia să renunțe. Privea autobuzul care se îndepărta tîrîndu-se printre blocuri ca o omidă, cu oamenii agățați pe scări. Porni pe jos. Cînd o să vină autobuzul următor, cine știe cînd, o să fie la fel de aglomerat și iar o să rămînă în stație.

Și cu autobuzul, nu doar cu Petra din Ciupelnița, avusese anul trecut o experiență nefericită, care și ea contribuise la oțelirea privirii sale. Se urcase cu mare chin într-unul aproape la fel de aglomerat ca și ăsta, dar, oricum, nu era nimeni pe scară. Ajunsese cu chiu, cu vai pe platforma din spate, sandviș între mai mulți cetățeni, fără să se poată ține cu mîna de vreo bară. Dar nici nu avea nevoie, își spusese. A fost unul dintre rarele cazuri cînd nu a fost prudent. Asta deoarece nu luase în calcul că șoferul era foarte grăbit.

Conducea repede, nu avea răbdare să stea mult în stații, uneori nici nu oprea, arătînd cu mîna celor de jos, care încercau timid să-i taie calea, că autobuzul era plin. Spre veselia pasagerilor dinăuntru, care nu voiau să se înghesuie și mai tare cu alți pasageri din afară. Mergea repede-repede șoferul și poate din pricina asta, a grabei, a intrat cu o viteză prea mare într-o intersecție, tocmai cînd, de undeva, din stînga sau din dreapta, pornise un alt autobuz la fel de încărcat și probabil la fel de grăbit. Spre a evita ciocnirea ce putea deveni dezastruoasă, șoferul din autobuzul lui George Pufan a oprit brusc. Și, la fel de brusc, oamenii s-au apucat disperați de bare, de spătarele scaunelor, de tot ce-i putea ajuta să nu cadă. Iar în fața lui George Pufan s-a deschis un fel de culoar pe care, din pricina inerției, el a țîșnit cu o iuțeală uimitoare. Sperase că o să-l apuce cineva, să-l rețină, dar nu, oamenii pur și simplu i-au întors reflex spatele și i-au făcut loc să treacă. Și el nu s-a oprit decît lîngă șofer, unde s-a prăbușit într-o rînă, peste capota sub care se afla, încins, motorul autobuzului. Și-a fisurat două coaste. Abia a ajuns la serviciu, doar pentru ca să aibă de unde pleca la spital. A purtat un bandaj de ghips cîteva săptămîni.

George Pufan oftă. Nu era o amintire plăcută. Cineva în urma lui zise de Ceaușescu și de neamul lui că sînt cretini și bandiți. Îi înjură de mamă. Un ins nervos, își spuse George Pufan. Bine că nu-l auzise vreun securist.

Era lume multă pe străzi. Mai multă decît de obicei. Iar peste cîteva străzi, la prima intersecție principală, observă că oamenii se încolonau și așteptau să li se adauge și alții. Cu pancarte și cu tablouri. Veseli, guralivi, își strîngeau mîinile, se băteau pe spate. Fumau. Glumeau.

George Pufan nu era nici vesel, nici guraliv. O fi iar un miting, își spuse. Da, exact, își aduse aminte, zărise cu coada ochiului, era anunțat în ziar. Spre prînz, în fața Comitetului Central. Dar coloanele participanților la miting începeau să se formeze de dimineață.

Nu mai veneau autobuze.

Ajunse la serviciu tîrziu, peste o oră și jumătate, după ce trecu de alte și alte întretăieri de străzi și bulevarde la care se adunau coloane. Cu aceleași

steaguri roșii și tricolore și cu aceleași pancarte. Ca în abecedarele din copilărie.

Lui George Pufan nu-i plăcea să-și aducă aminte de copilărie. O petrecuse la un orfelinat, mama lui fusese omorîtă cînd el avea doi ani, spre sfîrșitul războiului. Era actriță la Teatrul Cărăbuș. Mai tîrziu, cînd avea șase sau șapte ani, tatăl său, judecător la Craiova, fusese arestat. A murit la Aiud după trei ani, dar între timp bunicii paterni – pe cei din partea mamei nu i-a cunoscut niciodată – l-au dat la orfelinat. Acolo George Pufan a devenit pionier și apoi utemist.

Însă nu doar copilăria, nici mitingurile nu-i plăceau.

Cînd intră pe poarta instituției și ajunse în biroul său de la etajul doi, se simți în siguranță. Șefa de serviciu nu venise încă. Și nici secretara de partid. O să poată face referatul pe care i l-a cerut fără să-l bată nimeni la cap. Secretara de partid era o femeie cumsecade, nu putea s-o refuze. Nu-și dădea aere și era tare drăguță cu toată lumea.

Deschise sertarul în care ținea coli albe de hîrtie. Pe fundul sertarului era lipit un poster: Brigitte Bardot goală, întinsă pe nisip, undeva pe malul mării, întoarsă cu spatele. Mîngîie cu tandrețe fotografia. De l-ar lăsa lumea în pace să-și termine referatul.

Reformatorii

Pe la sfîrșitul anilor ’80, într-o după-amiază caldă și frumoasă de septembrie, pe terasa unei berării de pe strada Academiei din București, vechii și bunii mei prieteni din tinerețe Doru și Radu stau la o masă, fiecare cu cîte o halbă de bere în față. Prietenul Doru tocmai își stinge mucul de țigară în scrumieră.

Doru nu mai e tînăr, bate spre cincizeci de ani. Radu încă este, abia a împlinit treizeci.

Sînt cam obosiți, fiindcă vin de la muncă. Amîndoi lucrează cot la cot într-o bibliotecă mare din centrul Bucureștiului, dar la cutremurul grozav din urmă cu mai mulți ani unul dintre depozitele ei secundare, situat într-o fostă școală, s-a prăbușit.

Conducerea bibliotecii nu a reușit încă să mute cărțile din depozitul dărîmat – cîteva zeci de mii – într-un alt depozit, alocat de curînd în altă clădire. Dar, din cînd în cînd, cei doi și încă trei colegi, singurii bărbați din bibliotecă, au misiunea să umple un camion cu cărți din depozitul vechi și să-l descarce în cel nou.

Prietenii mei și-au încheiat treaba pe ziua de azi, își trag sufletul și vorbesc. Și despre ce puteau vorbi doi oameni deștepți în timpurile acelea?

Cu voce scăzută, de neauzit la doi pași, vorbeau despre președintele țării, cizmar interbelic, și distinsa lui nevastă, savantă de renume mondial, care și-a întrerupt studiile strălucitoare în clasa a patra primară. Opiniile prietenilor mei sînt identice: președintele e bîlbîit, prost, incompetent, e cizmar, duce țara de rîpă și, odată cu țara, biblioteca. Nevastă-sa e analfabetă, proastă, curvă. Iar la ultimul discurs, președintele a spus din nou să mergem cu corabia socialismului pe culmile cele mai înalte ale comunismului și iar a zis tutulor, pretinie, idependență. E un tîmpit, stîlcește limba română, s-a compromis și ne-a făcut de rușine, pentru că la Paris a furat săpunuri și prosoape din hotel, iar englezii își bat joc de el și tot așa americanii, și chinezii, și rușii. Că altminteri, dacă și-ar pune rusul Gorbaciov mintea cu el… sau americanii… sau… Bine a zis și a făcut Pacepa… Cum a demascat el Securitatea. Pe toți ne pîndește Securitatea, de-aia nu mișcă nimic în țara asta, pe cine prinde, radiază. El zicea, pardon de expresie, de Radu, ăsta era codul lui cu Ceaușescu: „Pune Radu pe el”, îi ordona Ceaușescu, adică radiază-l, omoară-l.

Radu e încurcat, omonimia îl face să se simtă vinovat și poate de-aia e mai puțin vehement. Oricum, el e membru de partid doar de doi ani.

Dar Doru e secretar de partid în bibliotecă, responsabil cu propaganda, știe despre ce vorbește și este pornit rău de tot. Gheorghiu-Dej, povestește secretarul cu propaganda, îl trata pe nenorocitul ăsta ca pe un băiat de prăvălie și fiică-sa, Lica, îl punea în fiecare zi să-i curețe pantofii și să-i dea cu cremă. Era lustragiul familiei, asta era. Din cizmar, devenise general în public și lustragiu în particular.

Prietenii mei sînt din ce în ce mai pasionați, cu vocea lor scăzută, de neauzit la doi pași. Au ajuns acum la a treia sau poate la a patra halbă și, ca de obicei, propun și soluții. Bîlbîitul, incultul, incompetentul trebuie musai să cadă, să vină în locul lui altul. Un Escu sau un Gheorghe. Altul. O schimbare ușoară, dacă n-ar fi Securitatea. Din cauza ei nu mișcă nimic în țara asta, din cauza ei, fir'ar al dracu', că n-am avut noroc s-avem și noi papă ca polonezii. Ăia de-aia mișcă, au papă! Noi avem Securitate!

Și tocmai cînd se căinează mai tare, pe șoptite, iată, lîngă masa lor se oprește un necunoscut apărut ca din pămînt. E înalt, puțin adus de spate, cărunt, are o servietă în mînă. Zîmbește sardonic, ceea ce face să i se vadă amenințător dinții mari, lați și galbeni de la nicotină. Ca niște colți de securist.

— Domnilor, pot să stau și eu la masa dumneavoastră? Nu mai e nici un loc liber nicăieri.

Prietenii mei se uită bănuitori și indispuși în jur, la celelalte mese. Da, așa e, nu mai e nici un loc liber. Terasa e plină ochi.

Cam cu lehamite, Doru îi face semn necunoscutului să se așeze. Acesta deschide servieta, scoate un ziar *Sportul*, face semn chelnerului să se apropie. Comandă o bere și apoi, în așteptare, deschide ziarul cu intenția vădită să tragă cu urechea.

Dar prietenii mei nu sînt naivi. Ei tac. Și, dacă totuși continuă să facă politică, o fac diplomatic și conspirativ, ca ardelenii, oftînd și privindu-se cu înțeles. Intrusul le-a stricat discuția.

Vine chelnerul, un băiat tînăr și cumsecade, aduce halba de bere și schimbă scrumiera plină cu mucuri de țigară. Necunoscutul își împăturește ziarul și-l dă binișor deoparte. Prietenul Radu se uită cu jind. Ar vrea să citească o cronică despre meciul de fotbal Steaua-Dinamo din urmă cu o zi. Necunoscutul remarcă imediat interesul lui:

— Poftiți, dacă vreți să-l citiți. Eu l-am terminat.

Apoi ridică halba.

— Hai noroc. Vă mulțumesc că m-ați primit la masă.

Bea cu poftă aproape un sfert din halbă. Cînd o pune jos, Radu e deja cufundat în lectură, sub privirea dezaprobatoare a prietenului Doru, care detestă sportul.

— Sînteți microbist, observă necunoscutul. Și eu sînt.

Apoi tace o clipă, cît să-și aprindă o țigară. Pufăie.

— De fapt, nici n-ai ce să citești altceva decît *Sportul*. Că toate ziarele alealalte numai de cretinul de Ceaușescu vorbesc.

Prietenii mei se privesc surprinși. În mod plăcut. Necunoscutul continuă. Cu voce scăzută, de neauzit la doi pași:

— Tîmpit, fudul și băgăcios. Habar n-are de nimic, e mai prost ca pantofii ăia pe care-i pingelea la 15 ani. Și dă indicații anapoda, că de-aia merge țara asta cum merge. Și ăia din jurul lui se uită la el ca la Cucuzel, podoaba creștinătății, cum zicea răposatul Creangă.

Bea iar un sfert din halbă și continuă.

— Nu știu cine sînteți dumneavoastră, eu sînt la bază învățător. Acum sînt director de școală. Și uite, acum analfabetul ăsta se bagă și în învățămînt și ne interzice să mai lăsăm repetenți! Eu nu-s al dracu' să las copiii repetenți și n-am nimic cu repetenții, că și Eminescu a fost, da' nu trebuie să-mi spună el ce să fac!

— Așa e, zice luminat prietenul Doru. Știi dumneata bancul cu Sfîntul Petru și Ceaușescu, la poarta raiului după moarte?

— Poate-l știu, dar nu-i rău dacă-l mai aud o dată.

— Cică moare Ceaușescu…

— Doamne-ajută! suspină directorul de școală.

— …Cică moare Ceaușescu și se prezintă la poarta raiului și bate tare, să-i deschidă. „Cine-i acolo?”, strigă Sfîntul Petru. „Eu!” „Care eu?” „Eu, Dumnezeu!” Sfîntul Petru crapă poarta raiului cu grijă, doar cît să-l vadă pe ăla care strigă. „Ce tot bîzîi acolo? Dumnezeu e aici, înăuntru!” „Ba nu”, zice Ceaușescu, „eu sînt Dumnezeu!”. „Mare tîmpenie! N-ai pic de minte, bre, omule! Dumnezeu a făcut lumea, mările, munții, florile, animalele, chiar și pe oameni tot el i-a făcut. Dumneata ești un nimic, un zero, cum poți pretinde că ești Dumnezeu?” „Da' de unde le-a scos el pe astea toate?”

„De unde, de neunde… Din haos, na!” „Ei, aia-i. Vezi? Păi, haosul eu l-am făcut!”

— Mda, convine directorul. Ăsta-i banc de secretari de partid. Reiese că nenorocitul ăsta e mai deștept decît Sfîntul Petru, ceea ce e un nonsens. Nu că aș fi bisericos, dar nu-i drept.

Prietenul Doru nu se supără că învățătorul nu i-a apreciat bancul. „E de-ai noștri”, îi șoptește prietenului Radu. Și reîncep, de data asta în trei: Ceaușescu e bîlbîit, prost, incompetent, e cizmar, duce țara de rîpă și, odată cu țara, biblioteca și școala. Nevastă-sa e analfabetă, proastă și curvă. Iar la ultimul discurs, președintele ne-a spus din nou să mergem cu corabia socialismului pe culmile cele mai înalte ale comunismului și iar a zis tutulor, pretinie, idependență. „A stîlcit limba română, că n-a avut ocazia să fie repetent”, contribuie învățătorul. „Da”, zice prietenul Doru. „Așa e”, zice prietenul Radu. E un tîmpit, nu-l mai bagă nimeni în seamă, că s-a compromis. La Paris, a furat săpunuri și prosoape din hotel, iar englezii rîd de el și tot așa americanii, și chinezii, și rușii. Că altminteri, dacă și-ar pune rusul Gorbaciov mintea cu el… sau americanii… sau… Bine a zis și a făcut Pacepa… Cum a demascat el Securitatea. Pe toți ne pîndește Securitatea, de-aia nu mișcă nimic în țara asta, pe cine prinde, radiază. „El zicea, pardon de expresie, de Radu, că Radu este și numele meu, ăsta era codul lui cu Ceaușescu: «Pune Radu pe el», îi ordona Ceaușescu, adică radiază-l, omoară-l!”.

Prietenii mei și învățătorul sînt acum mult avansați cu berea și au ajuns din nou la soluții de schimbare.

— Gheorghele la care vă gîndiți voi nu-i bun, zice învățătorul. Să vă iasă gărgăunii ăștia din cap. Eu am școala într-un sat spre Giurgiu și Gheorghele vostru vine o dată pe lună, spre vară, cu o șleahtă întreagă de securiști la vînat fazani în pădurea de la marginea satului. Că avem o pădure mare, ce-a mai rămas din Codrii Vlăsiei de altădată. Și îmi ia copiii de la școală ca să fugărească fazanii și să-i ducă în bătaia puștii lui. El stă pe scaun și trage, asta face. Nu-i bun! E șmecher!

— Totuși, schimbarea ar fi posibilă, zice Doru, dacă n-ar fi Securitatea. Din cauza ei nu mișcă nimic în țara asta, din cauza ei, fir'ar al dracu', că n-am avut noroc s-avem și noi papă ca polonezii. Ăia de-aia mișcă, au papă! Noi avem Securitate!

Chibzuiesc toți trei pe șoptite, îndoindu-se ba de unul, ba de altul dintre candidați și foarte neliniștiți din cauza Securității. Și cînd chibzuiala este mai în toi, aud o voce:

— Tovărășeilor, îmi dați voie să mă așez și eu?

Toți trei se uită intrigați spre autorul vocii și înlemnesc. E un căpitan de miliție, roșu la față, cu chipiul dat puțin pe ceafă. Căpitanul e forte transpirat și se șterge cu o batistă pe gîtul gros, răsuflînd greu…

— Desigur, luați loc, tovarășe milițian, spune sfios Radu.

— Pardon, tovule, nu sînt milițian, sînt ofițer, zice căpitanul puțin vexat. Vine cineva aici să ia comanda sau trebuie să mă deplasez la bufet?

— E un băiat tînăr și cumsecade, zice directorul. Uitați-l.

Căpitanul face semne chelnerului să se apropie și-i comandă o halbă. Apoi își ia chipiul și șterge cozorocul cu batista. Vede ziarul *Sportul* pe masă.

— Permiteți? N-am văzut meciul cu Steaua ieri, am fost ocupat toată ziua și toată noaptea și-acu' dimineață nu l-am mai găsit.

Prietenul Radu îi face semn să ia ziarul și căpitanul de miliție se cufundă în lectura cronicii despre meciul pe care l-a ratat. Între timp, sosește și berea.

Prietenii mei nu mai comandă nimic, nu vor să ajungă în stare de ebrietate și să nu mai știe ce vorbesc. Ar vrea să plece. Ce bine le era, învățătorul era simpatic, dar măgarul ăsta de milițian le-a stricat cheful! O fi auzit despre ce vorbeau?

Și încep iar să facă politică ardelenește, oftînd și privindu-se cu înțeles. Dar și cu teamă.

— Mda, zice căpitanul după ce bea pe nerăsuflate aproape o jumătate din halbă. I-a bătut și de data asta. Îmi pare rău că n-am fost, da' cum dracu' să scap? Toată ziua și toată noaptea alergăm ca turbațiii de colo-colo…

Prietenii mei și directorul se uită unul la altul, încercînd să priceapă de ce aleargă milițienii ca turbații de colo-colo toată ziua și toată noaptea. Habar n-au.

Ofițerul își dă seama că nu înțeleg despre ce-i vorba. Are și el o servietă. Umblă în ea și scoate ziarul *Scînteia*, cu chipul președintelui țării pe prima pagină. În paginile următoare este publicat discursul lui din urmă cu două sau trei zile. Ofițerul lovește cu dosul palmei figura președintelui.

— Idiotul ăsta a decretat amnistie generală pentru hoți și tîlhari și le-a deschis porțile pușcăriilor, zice el cu voce scăzută. Cinci mii de bandiți care comit acte antisociale și tulbură ordinea publică a oamenilor muncii. Sînt bețivi, scandalagii și bătăuși. Și am primit ordin confidențial să-i înhățăm din nou pe toți și să-i băgăm la zdup. Vă dați dumneavoastră seama ce înseamnă asta? Să te joci de-a prinselea cu cinci mii de bandiți care fug ca iepurii în toate părțile?

Căpitanul îi privește cu ciudă, fiindcă nu-l compătimește nimeni. Dar ei, în schimb, se uită la el încălziți de simpatie.

— Da, zice învățătorul. Și peste noi, în învățămînt, se bagă cu tot felul de idei neprincipiale…

— Ce-i aia idei neprincipiale, domnule? Are ăsta vreo idee, are el habar ce e munca de milițian?

— A zis din nou să mergem cu corabia socialismului pe culmile cele mai înalte ale comunismului, spune ironic și cu voce mică Doru.

— Pe dracu', și-l crezi? Dumneata ești mai prost ca el dacă-ți faci iluzii. Ăsta nu ne duce nicăieri. Ne distruge, asta face. Politica e politică și miliția e miliție.

— Nu se amestecă, observă judicios prietenul Radu.

— Nu se amestecă, dar ce știe el, care-l duce nevastă-sa de nas? Ea l-a convins să dea drumul la bandiți, ca să ia premiul Nobil pentru Pace. Proasta aia!

Gheața s-a spart și cei patru comilitoni își spun unul altuia, cu voce scăzută, tot ce au pe suflet. Ceaușescu e bîlbîit, prost, incompetent, e cizmar, duce țara de rîpă și, odată cu țara, biblioteca, școala și miliția.

Nevastă-sa e o analfabetă, proastă, curvă. Iar la ultimul discurs, președintele a spus din nou tutulor, pretinie, idependență. A stîlcit limba română, că n-a avut ocazia să fie repetent. Și nu era nici miliție ca să-l strîngă de pe drumuri și să-l trimită la școală. Nimeni nu-l mai bagă în seamă. La Paris, a furat săpunuri și prosoape din hotel și englezii rîd de el și tot așa americanii, și chinezii, și rușii. Că altminteri, dacă și-ar pune rusul Gorbaciov mintea cu el… sau americanii… sau… Bine a zis și a făcut Pacepa…

— Pardon?! zice ofițerul de miliție bănuitor.

— N-a făcut deloc bine, repară prietenul Doru gafa prietenului Radu.

— Nu știu despre cine vorbiți. Eu nu știu nimic, declară ritos ofițerul de miliție și îi privește cu necaz.

Dar numai o clipă, fiindcă amintirea alergăturii de azi-noapte și gîndul alergăturii din noaptea viitoare după bandiți îl întărîtă iar.

— De-aia sîntem unde sîntem, la coada Europei cu nivelul de criminalitate, zice el cu obidă și rușine de milițian.

Și ofițerul, directorul și prietenii mei comandă încă un rînd de halbe și încep, toți patru de data asta, să caute soluții și să inventarieze Eștii care l-ar putea înlocui pe Escul aflat la putere.

Se face seara bine. Toți patru par de mult resemnați că nu pot duce acasă vestea cea bună a salvatorului țării, bibliotecii, școlii și miliției și într-o înfrățire plătesc berea și se despart la ieșirea din berărie.

Se despart, dar se vor reîntîlni curînd.

În urma lor, băiatul cel tînăr și cumsecade, chelnerul, strînge de pe masă halbele cu un rest de bere nebăută. Ia scrumiera, scoate din buzunar o sculă minusculă, poate o șurubelniță, desface fundul scrumierei și scoate ceva de acolo. E ceva mic și rotund, nu se vede bine ce anume. Apoi fixează fundul scrumierei la loc și intră în berărie. Acolo îl așteaptă cineva care-i cere obiectul mic și rotund.

— Să trăiți, zice chelnerul și i-l dă.

Iar viața continuă.

Revoluționara

Revoluționara Doina Procopiu fusese o femeie frumoasă. Și acum, la aproape cincizeci de ani, arăta bine. Era cuplată cu unul dintre foștii săi profesori din facultate, bătrînul Alexandru Timiș-Ionescu, celibatar convins, ajuns acum la aproape șaptezeci de ani.

Doina era infirmieră. O infirmieră cu sufletul rănit. În tinerețe, în timpul studenției, fusese trimisă cu colegii de an într-o comună din Bărăgan la ceea ce se chema pe atunci practică agricolă. Acolo, sufletul ei militant găsise un prilej unic să-și manifeste sentimentele anticomuniste și, fără să stea o clipă pe gînduri, se pusese în fruntea maselor.

Masele erau nea Bănesaru și nea Cococi. Mai era și băiatul lui nea Bănesaru, șoferul satului. Bătrînii erau pescari, munciseră șapte ani la secția de pescărie a CAP-ului din comună. Cînd ieșiseră la pensie, anii ăia nu fuseseră puși la socoteală, ceea ce era o mare nedreptate. Nimeni din sat nu voise să repare greșeala, nici contabilul, nici președintele CAP-ului, nici secretara, nimeni, absolut nimeni. Și atunci nea Bănesaru a zis că trebuie musai să facă revoluție. Ca ăla de la ruși, Lemin. „Mergi, bre, cu mine și cu fiu-meu la revoluție?”, l-a întrebat el pe nea Cococi. „Merg”, a zis neînfricat nea Cococi. „Mergem la Giurgiu, la partid.”

Bătrînii revoluționari vorbeau cătrăniți, scuipînd de indignare în dreapta și-n stînga, cînd, deodată, din lanul de grîu din spatele lor, s-a auzit motorul unui tractor care demara. A trecut pe lîngă ei în viteză și în urma lui a apărut Doina, veselă, proaspătă și îmbujorată. Se desprinsese de cîteva minute din îmbrățișarea rustică a tractoristului și avea o dispoziție altruistă. „Ziua bună”, a zis ea așa cum presupunea că vorbesc țăranii. „Mi se pare mie sau sînteți mîniați?” „Ba că sîntem, don’șoară”, a zis nea Bănesaru scuipînd încă o dată. Și i-a spus necazul care-i frămînta. „Apăi nu vă las singuri”, a zis Doina. „Merg și eu la Giurgiu cu dumneavoastră.”

Și-au dat întîlnire pe seară, la nea Bănesaru, după ce se termina munca la cîmp, ca să stabilească ce și cum să facă.

Bătrînii o așteptau pe Doina la o masă de lemn, sub un copac stufos, cu o carafă mare de vin roșu și o farfurie de nuci. A apărut și feciorul lui nea Bănesaru, un băiat zdravăn și roșu la față. A adus din casă un aparat de radio cu tranzistori – era ceva nou pe vremea aceea – și l-a pus în mijlocul mesei. „Nu se poate să facem revoluție fără distracție”, a zis și a dat drumul tare la radio pe un post cu muzică populară. Vorbeau tare, aproape țipau, ciocnind unul după altul paharele cu vin, minunîndu-se ce bun era și ronțăind nucile din farfurie. Doina le ținea isonul și, cînd carafa s-a terminat, băiatul lui nea Bănesaru a adus alta și apoi alta. Și alte farfurii cu nuci. Se făcuse seară, printre crengile copacilor apăruse o lună mare, țărănească. Doina era moleșită de vin, de nuci, de ochiadele băiatului, care cu o mînă îi umplea paharul și cu cealaltă o mîngîia pe sub masă și se gîndea cu tristețe că trebuie să se întoarcă pînă la capătul satului, acolo unde, la sediul CAP-ului, se amenajase dormitorul comun pentru studenți. Nea Bănesaru opri brusc radioul și Doina spuse cam cu părere de rău că trebuie să plece. „De ce să plecați, don’șoară? Avem acilea, eu și fi-miu, șase camere, vă fac patu’ în camera bună și p-ormă dimineață, dacă ziceți că mergeți cu noi, o luăm spre județ. Ne duce fi-miu cu camionul, că treb’e s-aducă niște materiale de-acolo pentru CAP.” Doina primi cu sufletul ușor, da, era mult mai practic așa. Dacă se întorcea la dormitor, a doua zi trebuia să explice responsabilului grupului de studenți de ce pleacă la Giurgiu.

Nea Cococi a plecat acasă cu promisiunea fermă că o să revină a doua zi la opt dimineața și Doina, aproape adormită, a rămas pe bancă, așteptînd ca nea Bănesaru să facă patul și s-o cheme în casă. A chemat-o după vreun sfert de oră. Camera Doinei era micuță, dar răcoroasă. Mirosea a levănțică, iar patul îngust și tare era îmbrăcat în cearșafuri curate. A stins lampa, s-a dezbrăcat și atunci, din întuneric, trecînd prin fața ferestrei luminate de luna țărănească, s-a apropiat o umbră. Era băiatul lui nea Bănesaru. A intrat în camera bună. Avea palmele fierbinți și mirosea a vin și a nuci. A urmat o noapte poetică.

A doua zi, cei doi bătrîni, băiatul și Doina au ajuns la Giurgiu aproape de ora prînzului. Șoferul a plecat la treburile lui, cu ideea să vină peste două

ore ca să-i ducă acasă, iar bătrînii și Doina s-au îndreptat spre primărie, unde era și sediul Comitetului Județean de Partid. Au fost îndrumați la secretarul prim, tovarășul Cenușă. Doina a trecut în față, s-a prezentat și a povestit veselă, proaspătă și îmbujorată necazul bătrînilor. A insistat patetic asupra lipsei de înțelegere din partea organelor de conducere comunală. Tovarășul Cenușă asculta gînditor. Chibzuia adînc. „Tocmai d-aia”, se băgă în vorbă nea Bănesaru, „am venit la dumneavoastră cu revoluția, că acolo nu ne-a ascultat nimeni”.

Tovarășul Cenușă a sărit ca fript. „Dumneata i-ai instigat să denigreze organele locale de partid și de stat?”, strigă el la Doina. „Ce cauți dumneata aici, cînd ar trebui să fii alături de tovarășii dumitale acolo unde te-a trimis partidul?”

Puse imediat mîna pe telefon și formă numărul CAP-ului din comună. Se interesă de numele celui care conducea grupul de studenți, îl chemă la telefon și-i spuse că are în fața lui o studentă, Doina Procopiu, care încearcă să submineze orînduirea socialistă printr-o propagandă veninoasă la adresa organelor de partid și de stat. Cine i-a dat voie să vină la județeana de partid cu minciuni și calomnii la adresa partidului? Nu i-a dat voie nimeni, îi va fi replicat timorat cel de la capătul firului, a plecat pe furiș, tocmai se întrebau unde este, fiindcă dispăruse de-aseară. Să i se dea o sancțiune exemplară, se înverșună secretarul județean, să reflecteze bine tovarășul dacă asemenea elemente dușmănoase și reacționare mai pot face parte din rîndurile studențimii noastre înaintate. Vorbea lătrător, privind-o pe Doina congestionat la față de furie. Cînd termină, îi expedie în grabă: „Dumneata ai să dai socoteală în fața partidului pentru atitudinea asta, iar voi băgați-vă bine mințile în cap. Cărați-vă acasă, reacționarilor”.

Au ajuns în sat cu o mașină de ocazie, nu au mai avut răbdare să-l aștepte pe băiatul lui nea Bănesaru. Și oricum, nu era bine să-l amestece și pe el în necazul lor. Pe drum, bătrînii n-au mai bagat-o în seamă pe Doina. Nu i-au mai spus o vorbă. Dar înjurau din cînd în cînd și scuipau.

Doina nu a terminat practica agricolă. A fost trimisă urgent la București. Acolo s-a făcut o anchetă la nivelul rectoratului și s-a hotărît să

fie exmatriculată, fără drept de reînscriere în nici o universitate din țară.

Și astfel Doina nu a ajuns doctoriță, cum își făcuse planul încă de pe vremea cînd era pionieră. Dar și-a zis că în nici un caz nu trebuie să abandoneze universul medicinei. De altfel, lumea medicală o cunoștea și o aprecia. Pe vremea aia, Doina era bine făcută, proaspătă și îmbujorată și rîdea din orice. A reușit peste vreo trei ani să se angajeze infirmieră și de atunci viața a început să curgă agale. Zilele treceau la fel, între ture de noapte furtunoase. Apoi, turele de noapte au devenit banale, flancate de zile de plictiseală.

Pînă să îl reîntîlnească pe profesorul Timiș-Ionescu, Doina suferise groaznic de lipsa de apreciere a colegilor, care, deși o cunoșteau bine, de ani de zile, nu o înțelegeau. Ea se știa cultă, inteligentă, frumoasă, menită altei misiuni decît să găurească fundurile puturoase ale bolnavilor cu injecții și să le pună plosca în camera de reanimare după operații. Avea de-acum patruzeci de ani, cînd la spital s-a internat un negru care avusese un accident de mașină. O mînă fracturată și ceva la niște coaste, nimic foarte grav. Hussein îl chema, era somalez și studia medicina în România. Deși foarte tînăr, era umblat prin lume și-i spusese într-o zi că limba engleză a ajuns la mare preț în Europa. Practic, i-a spus Hussein, în sălile de cinema din Franța, pentru fiecare film franțuzesc rulează două filme americane. Iar în Germania occidentală e și mai rău. Aproape numai filme americane. Asta a impresionat-o mult pe Doina.

Apoi, Hussein a ieșit din spital și Doina l-a mai întîlnit de cîteva ori. Urmarea a fost că a început să învețe englezește după un manual pentru autodidacți. Iar după plecarea lui Hussein în țara lui, pasiunea pentru studiul limbii engleze nu s-a stins. Nici acasă și, mai ales, nici la spital. Citea, conspecta, făcea exerciții și se enerva foarte tare cînd auzea soneria unui bolnav care o chema în salon. Un fost prieten ziarist îi vorbise cîndva despre mantră. Dacă omul își alege o mantră și o repetă conștiincios în fiecare zi, viața lui se transformă în bine. Așa că acum Doina luase obiceiul să spună cînd stătea la cafeaua obișnuită dinaintea unei operații: „Acum, cînd am descoperit farmecul limbii lui Shakespeare, pot spune că verbele

engleze neregulate sînt pentru mine o adevărată mantră”. Trăgea cu gravitate din țigară și privea țintă în ochii colegului ei chirurg. Așa considera ea, nu numai îngrijirea trupului este importantă, ci și a spiritului.

Dar tot efortul ăsta nu-i aducea pînă la urmă mai nimic. Oamenii din jur avansau, se mișcau, făceau parte din tot felul de comitete. Se petreceau multe lucruri în jurul ei de care nu avea habar sau de care afla odată cu salariații cei mai neînsemnați din spital. Erau o grămadă de ședințe, la care se luau fel de fel de hotărîri și Doina nu era chemată la nici una dintre ele. Se simțea izolată și desconsiderată. Numai la ședințele de raport anual o chemau, dar la ședințele alea participa toată lumea, nu era nici un privilegiu. Or, Doina voia să facă parte din cercul acela restrîns de oameni care știau înaintea tuturor cine o să fie dat afară, cui o să i se mărească leafa, cine o să fie promovat și unde. Să iasă din biroul directorului cu o expresie misterioasă pe față și să le răspundă evaziv celor care ar fi întrebat-o despre ce-a fost vorba la ședință. „Prostii”, îi spuneau colegele infirmiere, „nu pierzi nimic. Se mănîncă rahat, asta se face la ședințele astea, nu pierzi nimic”. „Ei, și?”, se gîndea Doina. „S-o mînca rahat în ședințele astea, nici vorbă, că de-aia se fac, da’ și să fii oaia neagră a spitalului nu e bine. Eu, femeile de serviciu și Gore mecanicu’.”

Doina a încercat de mai multe ori să intre în Partidul Comunist. Dar de fiecare dată dosarul fie că i s-a rătăcit, fie că cineva l-a făcut uitat. Pe urmă, după o vreme și după multe insistențe, era refuzată fără menajamente. Tinicheaua de la dosar, episodul ăla din tinerețe, atîrna greu.

Dar într-o zi – trecuseră vreo cinci ani de la plecarea lui Hussein și ea era la fel de pasionată de verbele engleze –, ieșind dintr-un salon după vizita de dimineață a doctorului din tura aceea, a văzut un ins care o aștepta. Un ins durduliu, cu costum bleumarin și cravată roșie:

— Bună ziua, tovarășa Procopiu, îmi puteți acorda cîteva minute? Numele meu e Clipici, tovarășul Clipici. Sînt de la secția organizatorică pe Capitală.

Doina era contrariată și insul nu-i plăcea:

— Mă rog. Despre ce-i vorba?

— Să mergem la sediul de partid, să nu ne deranjeze nimeni, sînteți de acord? Secretara dumneavoastră mi-a dat cheia.

— Să mergem, da, cum doriți.

Sediul era o cameră micuță, cu două birouri acoperite cu pînză roșie și un portret mare al președintelui țării pe peretele din fața ușii.

— Luați loc, tovarășa Procopiu. Fumați?

Clipici îi oferi o țigară și foc de la o brichetă aurie, strălucitoare.

— Știm ca ați încercat de mai multe ori să intrați în partid. Dar ați avut rătăcirea aceea din studenție, cînd v-ați amestecat cu elemente dușmănoase…

— Da, oftă Doina, dar de-atunci au trecut douăzeci și cinci de ani.

— O să reexaminăm dosarul dumneavoastră, tovarășa Procopiu, de aceea mă aflu aici! Partidul are nevoie de oameni serioși și modești ca dumneavoastră, tovarășa Procopiu, de oameni maturi… Știm că nu v-ați putut aduce contribuția așa cum ați fi dorit…

Clipici deveni confidențial și patetic.

— Vedeți dumneavoastră, partidul e conștient că aici sau dincolo se mai comit și greșeli, că uneori politica de cadre este subiectivă. Știm că ați suferit, știm că ați fost lăsată deoparte ori de cîte ori ați vrut să vă aduceți contribuția. Vrem acum să fiți alături de noi. Partidul vă întinde mîna, tovarășa Procopiu!

Nu-i venea să creadă. Discursul ăsta din partea unui activist atît de important numai pentru ea!

— Vrem să fiți alături de noi și să faceți totul pentru întărirea principialității în spital. Partidul vă cere să luați atitudine împotriva tuturor manifestărilor nesănătoase, tovarășa Procopiu. Noi avem încredere în judecata dumneavoastră. Vă las numărul meu de telefon. Vreau ca discuția noastră să rămînă strict confidențială. Nimeni nu trebuie să știe ce-am vorbit. O să continuăm la telefon. Vă rog să mă chemați și să-mi semnalați orice manifestare nesănătoasă pe care ați observat-o… Iar de dosarul dumneavoastră am să mă ocup eu personal, tovarășa Procopiu!

Îi întinse mîna:

— Acum vă las. Și nu uitați, nimeni nu trebuie să știe ce-am vorbit.

Doina a rămas încă vreo cîteva minute în sediu ca să-și termine țigara și să reflecteze. Vasăzică, pînă la urmă, și-au dat seama că era o persoană de valoare. Mai bine mai tîrziu decît niciodată…

Dar dosarul ei nu avansase nici de data asta. După două săptămîni l-a căutat la telefon. Activistul Clipici părea morocănos.

— Da, tovarășa Procopiu, vă ascult.

Îi spusese de dosar.

— Nici o grijă, ne ocupăm de el, au intervenit însă alte priorități. Aveți ceva să-mi semnalați?

Nu, nu avea nimic de semnalat. Clipici s-a grăbit să o expedieze:

— Sunați-mă cînd aveți ceva de semnalat, nu pentru problemele dumneavoastră personale.

Peste o lună de la discuția asta, cînd era de-acum aproape descurajată, se întîlni întîmplător într-o librărie cu Alexandru Timiș-Ionescu. Fostul profesor de care era legată prin unele amintiri tandre din studenție era albit, dar încă drept și cu scîntei în ochi. Au intrat într-un restaurant. Era spre prînz și au plecat cînd începea să se întunece. Au mîncat ceva sărăcăcios, că nu era mai nimic de mîncare, au băut o sticlă de vin spumos Zarea și și-au povestit fiecare viața de cînd nu se mai văzuseră. El i-a vorbit despre studiul telomerilor, cu care se ocupa de zeci de ani, despre congresele la care fusese, despre prieteni și iubite trecătoare, apoi despre singurătate. Ea, despre cîteva amoruri, apoi despre alte cîteva amoruri, apoi iar despre cîteva amoruri, despre Hussein, despre verbele engleze, despre intrarea în Partidul Comunist, despre Clipici…

— Ai stat pînă acum deoparte și-acum vrei să te dai cu ăștia? a întrebat-o mirat fostul profesor. Cu imbecilii ăștia care au zilele numărate?

— Toată lumea face la fel…

— Toată lumea?! Tu, care ai condus țăranii la manifestația aia anticomunistă, te vezi acum membră de partid, ca să-i pupi în cur acum la bătrînețe pe politrucii ăștia nenorociți? Și să fii și turnătoare?

— Alexandru, chiar mă vezi bătrînă? se alintă Doina.

Dar Alexandru Timiș-Ionescu era înverșunat.

— Da, față de puștoaica de acum 25 de ani, ești bătrînă. Și proastă. Tu n-ai auzit ce se întîmplă la Timișoara?

Nu auzise. Ba da, niște nenorociți spărseseră niște vitrine. Niște nenorociți?! Era nebună sau făcea pe nebuna? Ori era securistă? Acolo lumea a ieșit pe stradă, e revoluție, Ceaușescu e furios. E terminat, gata, la gunoi cu el. Doina nu ascultă Europa Liberă?

Au ieșit peste încă vreo oră. Au mers la profesor acasă și Doina a rămas la el pînă dimineața. Aproape de miezul nopții au deschis radioul și au prins Europa Liberă: „La Timișoara sînt o mie cinci sute de morți. Armata trage cu tunurile și mitralierele în populație".

— Vezi? îi spuse profesorul, a început de două zile! Nu m-ai crezut la cîrciumă! Pe ce lume te afli?

Doina îl privea buimacă.

— Lasă, nu mai face fața asta. Dacă n-ai știut, n-ai știut, n-ai nici o vină. Asta e, tu ești mai mult cu mantra verbelor engleze neregulate…

Apoi închise aparatul:

— O să-l ascultăm mai tîrziu. Știrile astea se reiau din oră în oră pînă dimineața. Acum vreau să ne simțim bine. Și vreau să-ți cunosc calitățile alea de noapte cu care te-ai lăudat atîta…

Și o luă în brațe.

*

Trecuseră cîteva zile de la executarea lui Ceaușescu și Doina făcea parte din Comitetul Frontului de Salvare Națională din spital. Avea multe lucruri de rezolvat, dar îi mai rămînea totuși timp să bea din cînd în cînd cîte o cafea cu vreun coleg chirurg, fost membru de partid, care o asculta răbdător și rușinat în timp ce se pregătea să intre în operație:

— Eu n-am fost membră de partid, fiindcă nu mi-a plăcut să mănînc rahat ca toată lumea. M-am consacrat meseriei și studiului individual. Ți-am mai spus și altădată că limba engleză cu verbele ei neregulate este pentru mine o adevărată mantră. Tocmai de-aia, cînd a venit politrucul ăla de Clipici ca să mă roage să intru în partid și să fiu turnătoare, l-am trimis la

dracu'. Își găsise pe cine să bage în partid! Pe mine, care am condus manifestații anticomuniste țărănești încă de la 21 de ani… Ce credea el? C-o să-i pup în cur acum, la bătrînețe?

Inventatorul și poetul

Bătrînul inventator își scrise numele în josul ultimei pagini, salvă textul și închise calculatorul. Privi cu un fel de deprimare ecranul care devenise negru și se gîndi că de acum rămîne singur, cu toată noaptea înaintea lui. Băuse prea puțin în seara asta ca să poată scăpa de insomnie.

Ar fi putut continua să umble pe Internet. Avea publicate două invenții la OSIM. Asta din urmă, încă nepublicată, era a treia, dar ce folos? Nimeni nu le băga în seamă pe celelalte două. Și trecuseră trei ani de cînd erau afișate.

Se gîndise că, odată publicate, vreo firmă inteligentă, cu o conducere deschisă la minte l-ar putea ajuta să producă un prototip cu care să demonstreze valoarea a ceea ce proiectase. Dar de unde o asemenea firmă în România? Ce-ar fi făcut românii dac-ar fi avut un Edison? Ar fi rîs de ideile lui trăsnite. Nu era de rămas în România, cugeta bătrînul inventator, dacă aveai idei deștepte. Emigrarea este singura soluție ca să devii mare în ochii compatrioților. Aceștia se uită chiorîș la tine dacă le ești superior. Iar el le era superior. Nu că ar fi vrut cu tot dinadinsul, dar așa simțea el, că le era superior. Încă din copilărie. Cînd oamenii obișnuiți se mulțumeau cu ce li se oferea, el găsea întotdeauna o soluție de îmbunătățire. De pildă, aștepta troleibuzul în stație zece-cincisprezece minute, era soare, ba chiar arșiță și îl apuca durerea de cap. Se întîmpla ca în stație să se afle un stîlp. N-ar fi fost o idee minunată ca pe vremea asta de caniculă să se prindă de stîlp un acoperiș de tablă, ca să poată sta omul la umbră? Sau ferit de ploaie, dacă,

Doamne ferește, ar fi plouat? Scrisese despre ideea asta forurilor administrative locale și centrale. Nici un răspuns.

Alt exemplu, la restaurant: uneori, mesele erau atît de mici, încît nu mai aveai unde pune coatele. A imaginat o soluție practică. Ce-ar fi să se monteze suporturi pentru coate pe toate laturile mesei, iar dacă masa era rotundă, pe toată circumferința? Suporturi care apoi să fie pliate sub masă cînd nu stătea nimeni.

Iarăși se zbătuse să-i fie recunoscută ideea. Nimeni, nici un chelner, nici un șef de sală, nici un proprietar de restaurant nu catadicsise să reflecteze la această problemă totuși ardentă a coatelor. Și era o piață largă, care ar fi putut face rentabilă invenția, fiindcă toți românii ar fi avut nevoie de suporturi de coate.

Ori deplasarea la serviciu: mașinile poluau mediul natural, troleibuzele și autobuzele se mișcau greu, iar cînd erau aglomerate puțeau a transpirație și a șosete nespălate. Ce-ar fi fost dacă toată lumea ar fi ales un mijloc de transport ecologic, sănătos și care, în plus, asigura o mare mobilitate, fără blocări de circulație, fără accidente, fără consum de energie și de combustibili epuizabili cum face automobilul? Un mijloc de transport foarte cunoscut care să le aducă aminte de copilărie: *trotineta*. Trotineta pentru adulți. Prevăzută cu far, sonerie și roți ușoare, de mare randament, care, odată puse în mișcare de forța piciorului, să se învîrtă de cel puțin zece ori mai mult decît la trotinetele normale, pentru copii. El știa cum se pot face asemenea roți. *Trotineta îmbunătățită pentru transportul adulților* sau, altfel spus, TITA era mai ușor de folosit decît bicicleta, pe care trebuia să-ți păstrezi echilibrul fără să atingi pămîntul. Cu TITA era altceva, puteai pune oricînd un picior jos. Bineînțeles, trebuia mai întîi s-o oprești. Nu era, firește, un mijloc de deplasare potrivit pentru oamenii în vîrstă. Dar pentru oamenii activi și tineri, de pînă în cincizeci de ani, pentru salariați, TITA s-ar fi potrivit ca o mănușă.

Și forța piciorului putea fi ameliorată. Dacă se monta pe talpa pantofului un dispozitiv metalic avînd rolul de a concentra energia de

împingere într-un singur punct, cum ar fi, de exemplu, un țăruș de cîțiva centimetri, forța cu care trotineta ar fi fost proiectată înainte s-ar fi dublat.

A făcut o petiție în care a explicat amănunțit funcționarea vehiculului personal TITA. Dar primăria nu a dat curs petiției, nici măcar nu i-a răspuns ca să-i mulțumească. Își dăduse silința să creeze ceva, dar lipsa de interes a societății contemporane îl făcea să se lase păgubaș.

Bătrînul inventator avea un prieten poet, fost coleg de liceu, emigrat în America încă de pe vremea regimului comunist. Ce făcuse și cum trăise acolo colegul din tinerețe bătrînul inventator nu știa prea bine, dar cert este că în America își descoperise el talentul poetic. Din dragoste și nostalgie pentru țară, pentru plaiurile ei mănoase, cu mîndri și ageri flăcăi și cu fete cu flori la ureche și pentru istoria bogată în lupte victorioase cu turcii. De-acolo, de departe, din America, zicea el, România se vedea mai bine decît de acasă.

Poetul publicase mai multe volume și, la fel ca prietenul său inventator, era cătrănit. Nimeni nu-l băga în seamă. Editurile din țară la care trimitea o dată la un an sau doi un manuscris însoțit de un mandat poștal îl publicau și îi cereau apoi să vină să-și ridice tirajul. Sute de exemplare, să le vîndă singur cui vrea și cu cît vrea. Era o cheltuială mare cu editarea și cu drumul dus-întors cu avionul în țară ca să recupereze exemplarele astea, dar literatura cere sacrificii…

Însuflețit de spiritul întreprinzător american, încerca să le vîndă și să-și scoată banii. Uneori, duminica, își umplea o sacoșă cu cincisprezece-douăzeci de exemplare din ultimul volum, *Farmecul iubirii*, și mergea la unica biserică românească din orașul american în care conviețuia alături de o comunitate de români mare cam cît populația Feteștiului. Avea și o mică masă pliantă, o monta și așeza volumele. Cînd se termina slujba și lumea ieșea din biserică, dacă vedea figuri mai distinse, începea să spună cu voce prietenoasă: „Citiți ultima mea carte, *Farmecul iubirii*! Cu dedicație de mînă”.

Dar nu se oprea nimeni la măsuța lui. Cei mai mulți preferau să meargă la o cafenea din apropiere sau la un McDonald’s ceva mai departe – ce

dovadă mai bună că românii, chiar și cei din străinătate, de la care, orișicît, ai pretinde mai multă deschidere, numai la mîncare se gîndesc? Și că poezia nu e mare lucru pentru ei?

Convins de opacitatea românească în fața artei, poetul se gîndise să dea lovitura cu americanii. Găsise printre români un traducător și reușise să publice pe cheltuiala lui, la o editură mică, o culegere de poeme traduse în engleză. Directorul editurii scrisese despre el pe coperta a patra că face cinste literaturii române prin sentimentele sale frumoase exprimate în versuri care-ți merg la suflet.

După apariția cărții, poetul a venit în România la prietenul său inventator fluturînd plin de mîndrie, dar și de amărăciune un exemplar. „Uite, frate, ce zic americanii despre mine, și aici nimeni nu vrea să-mi recunoască meritele. O țară și un popor de rahat, asta sîntem!"

Ca să te prețuiască românii, mai zicea poetul cu altă ocazie, trebuie să te împingă cineva de la spate. Să ai pile. Sau să fi fost turnător în timpul comunismului. Ori să fii ștab și să se gudure toți ca să-ți intre în grații.

El nu era în nici una dintre categoriile astea publicabile, era doar talentat și modest. Și toți întrețineau în jurul lui, de ani de zile, un complot al tăcerii.

Ascultîndu-l pe poet, care își exprima revolta și prin versuri sprintene, bătrînul inventator nu se mai simțea atît de singur. „În România", zicea poetul, aflat de trei săptămîni în țară, „mi-am dat seama imediat: numai impostorii o duc bine". Și imediat recita o strofă aprigă și compusă la minut: „Să fii tobă de carte, să fii superior / Nu vei avea succese de nu ești impostor / Te ocolește faima oricît de bun ai fi / De nu ești impostor în fiecare zi".

Degeaba se lăuda poetul cu poezia lui, gîndi acum prietenul său, inventatorul, în plină noapte de insomnie. Poezia lui, cît o fi fost ea de sprintenă, nu rezolva nici o problemă concretă, cum făceau invențiile lui. Inventatorul se simțea în ascuns net superior prietenului său, poetul.

Nu avea somn. Deschise calculatorul și merse încă o dată pe site-ul OSIM-ului, ca să-și consulte brevetele și să vadă dacă totuși nu le-a

remarcat cineva. Era noapte acum, firmele românești închiseseră porțile de la ora cinci, dar nu la ele era speranța sa. În America începea ziua de lucru, acolo se lucra strașnic de dimineața pînă seara tîrziu, ce-ar fi ca un magnat american să nimerească peste invenția lui, descrisă și în engleză de ăia de la OSIM, și să-și dea seama de potențialul ei uriaș? Și apoi, într-o zi, să se trezească, așa, tam-nisam, tocmai cînd și-ar fi pierdut nădejdea, cu o scrisoare de admirație și cu o invitație în America! Plus un cec de cîteva mii de dolari ca să acopere cheltuielile de drum! Pentru început. Urma să-și prezinte invenția, să încheie contracte de sute de mii, poate de milioane de dolari. În fond, ăla care a băgat o chiftea între două felii de pîine a ajuns miliardar, ce mare lucru de capul lui? Sau puștiul ălălalt care a avut ideea să agațe pipițe pe Internet și a făcut Facebook, ei, ce grozăvie mai era și asta? Totul e să-ți meargă mintea, cum îl încuraja un alt vechi prieten din copilărie, din păcate, decedat de mult.

Emigrarea era singura soluție să se apropie de firmele americane și să cîștige bani frumoși cu ideile lui. Dar acum, la bătrînețe, era prea tîrziu, constata cu regret inventatorul. Cît or fi americanii de destupați la minte, tot nu se încurcă ei cu bătrînii care nu știu englezește.

Scrise denumirea primei invenții, *rondele plastice din bare de torsiune îndoite după raze de cerc pentru îmbunătățirea suspensiei la cărucioarele electrice*, și lansă cercetarea. Era o invenție care-l lăsase pe poet cu gura căscată. Cu multe desene complicate și foi întregi de calcule. Invenția își propunea să diminueze zgîlțîitul căruciorului electric de transport cînd se deplasa în teren accidentat, o situație foarte frecventă pe șantierele patriei noastre. Apăru brevetul de invenție, iar la sfîrșitul lui era un formular care invita la comentarii. Nimeni nu răspunsese la invitația asta…

Trecu la a doua invenție: *minifierăstrău acționat electric cu baterii alcaline pentru prelucrarea aluatului de patiserie în formă de tăiței*. La fel, nici un ecou.

Este frumos în filme, gîndi inventatorul. Vedem acolo un ins genial, cum sînt eu, de exemplu, un om fără pretenții de mărire, cum sînt tot eu, de exemplu, care inventează o mașină miraculoasă în timp ce se ceartă cu

nevasta, cu copiii, cu prietenii, cu șefii. La sfîrșitul filmului apare dînd autografe, pentru că a devenit celebru. Bineînțeles, și bogat.

Avea rost să publice pe Internet și a treia invenție, *tirbușon cu plăcuțe adezive pentru extracții dentare*? Era cea mai importantă, după opinia lui. Dentista la care fusese în urmă cu o lună abia reușise să-i scoată o rădăcină de măsea, încăpățînată să rămînă înfiptă în gingie și să-l doară. Se chinuise aproape o jumătate de oră. Și-atunci, în timp ce era torturat pe scaunul dentar, a simțit așa, ca o străfulgerare în cap, și i-a venit ideea. Ca lui Newton, ideea gravitației universale, cînd a văzut mărul cum cădea din pom. Dacă ar fi avut la dispoziție un anumit tirbușon, așa cum i-a venit brusc în minte, într-o concepție absolut originală și care să poată fi acționat fără să producă durere, dentista și-ar fi făcut treaba în cel mult cinci minute. Numai înșurubînd și deșurubînd.

N-avea rost s-o publice! Mai bine ar fi să vorbească direct cu doctorița. S-o atragă de partea lui și apoi să facă ea demersurile de omologare a invenției și de punere în producție. Numai de n-ar cere drepturi de coautoare! Dar n-avea de ales, trebuia să riște. S-ar putea face însă un contract de exclusivitate. Numai cabinetul ei să aibă dreptul să utilizeze tirbușonul. Să vezi atunci ce o să se îngrămădească lumea la ea ca să-și scoată dinții!

Era acum două dimineața și bătrînului i se făcu somn. Adormi și o visă pe dentistă cum stătea în ușa cabinetului și flutura ademenitoare tirbușonul în fața pacienților care umpleau sala de așteptare.

*

S-a dus la dentista lui cu o jumătate de oră înainte să-și termine programul și s-a așezat cuminte pe un scaun lîngă ușă. Pe un alt scaun era o pacientă venită înaintea lui și se ținea cu mîna de falca dreaptă. Pesemne, o durea măseaua. „Cu tirbușonul meu ai scăpa repede de toată durerea asta”, îi spuse el în gînd. Și bătrînul inventator fu străfulgerat de o nouă idee: să proiecteze o variantă de tirbușon utilizabil o singură dată și cu un mîner adecvat pentru folosirea lui de către un neprofesionist în scop propriu. Te apucă durerea de măsea în avion și mai ai de mers patru ore, de unde să iei

un dentist? Atunci îți scoți tribușonul din buzunar și te operezi singur. Evident, față de tirbușonul profesional, tirbușonul utilizabil o singură dată avea dezavantajul că era mai fragil. Dar, în schimb, fiind fabricat din plastic, putea fi produs într-o gamă variată de culori, care de care mai atrăgătoare.

Dentista ieși în ușă și chemă pacienta înăuntru. Peste zece minute, aceasta ieși radioasă. Nu-i scosese măseaua, îi pusese doar un pansament cu o substanță anesteziantă și acum se simțea minunat.

— Poftiți, îl invită dentista pe inventator în cabinet. Ce problemă aveți?

— Niciuna, absolut niciuna, murmură sfios bătrînul intrînd. Am inventat ceva ca să vă ajut în nobila dumneavoastră activitate…

— Ați inventat ceva?!

— Cu permisiunea dumneavoastră, da, am inventat. Eu sînt inventator, doamnă doctor. Invențiile mele pot fi găsite pe Internet, traduse și în engleză, toată lumea le cunoaște. Cinci firme americane se interesează deja de ele, dar am refuzat să le vînd patentul. Vreau să profităm de ele în primul rînd noi, românii. Destul că de la căderea comunismului mii de creiere au fugit din țară.

— Ce-ați inventat?

— Un aparat, doamnă. Un aparat pentru extracții dentare.

Și începu să-i explice invenția și modul de folosire.

*

La întoarcere, era supărat rău bătrînul inventator. Ce rost mai avea să te zbați, să ai idei, să lupți pentru impunerea lor, să crezi că lumea are nevoie de ele? Aiurea! Lumea e plină de mediocri și de impostori, cum bine zicea poetul.

Dentista nu pricepuse nimic. Nici nu-l lăsase să termine. Își permisese chiar să-l ia peste picior.

— Domnule inventator, cabinetul unui dentist nu este cîrciumă, să avem nevoie de tirbușon. Încercați peste drum, e un restaurant acolo.

Și apoi îl conduse afară din cabinet, fără menajamente.

Ar fi trebuit să înțeleagă însă că invenția lui era atît de simplă! Orice dentist care-și iubește pacienții ar fi trebuit să înțeleagă. Dar, vorba poetului, cine știe dacă nu era și ea o impostoare? Cine știe cum și cu cine aranjase ca să capete diploma de dentistă… Femeile știu fel de fel de trucuri…

Ajuns acasă, găsi un mesaj de la prietenul său, poetul. O să treacă diseară să bea o bere împreună. Aveau de vorbit, și el era supărat.

*

Erau la a treia sticlă și fiecare își spusese necazul. Poetul fusese la cafeneaua literară din oraș, unde se întîlnise cu un scriitor important. Avea la el *Farmecul iubirii*, voia să i-l ofere cu dedicație în schimbul promisiunii că va scrie despre carte într-o revistă din București. Îi arătase și volumul publicat în englezește.

Scriitorul răsfoi cartea cinci minute și i-o dădu înapoi.

— N-am timp, spuse. Regret, dar n-am timp să scriu despre cartea dumitale.

Și poetul înțelese despre ce era vorba.

— Citeam invidia pe fața lui! Măcar că el are relații sus-puse printre critici și directori de reviste, da’ pînă la vîrsta asta n-a fost în stare să scrie mai mult de șapte cărți. Eu nu mă pot baza pe nimeni, dar am ajuns deja la a paisprezecea. Și el nu are nici o carte tradusă și publicată în Statele Unite, ca mine, și nimeni nu-l cunoaște acolo. El doar aici e mare și tare, că are pile. Dar eu… Ia citește, frate, aici, să vezi ce zic americanii despre mine!

O poveste canadiană de succes

Asta s-a întîmplat cu mult timp în urmă, cînd prietenii mei Ticu și Dan cu nevestele lor erau proaspeți emigranți. Nu ne cunoșteam pe vremea aia și deci nu i-a așteptat nimeni în țara asta, așa că de la aeroport au luat un taxi. Șoferul i-a dus la un hotel nu prea scump, zicea el, *Le Chaton bleu*, la intersecția a două bulevarde. Au ajuns la hotel pe la ora două sau trei după-amiza, după un drum cu avionul de douăsprezece ore, care îi ostenise foarte tare. Era o zi frumoasă de septembrie și au ieșit în oraș după ce au făcut un duș ca să se împrospăteze. Se simțeau liberi, ca niște turiști veniți într-o vacanță lungă. De la hotel au luat-o la dreapta, au mers o jumătate de oră, s-au întors, au trecut prin fața hotelului mai departe, încă o jumătate de oră spre stînga și iar s-au întors. Prudenți, nu voiau să piardă firul. Era într-o vineri, bulevardul pe care mergeau era plin de lume, o lume pestriță, ca la București. Pe drum s-au oprit la o cafenea, *Second Cup*, fiindcă nevestele au vrut să mănînce ceva. Au luat patru felii de pizza cu cartofi prăjiți, cafele și suc de portocale. Mîncarea i-a dat gata: au simțit că nu mai rezistă, mureau de somn. Au urcat în hotel și și-au dat întîlnire pentru a doua zi la ora unsprezece. Nu prevedeau să se trezească mai devreme, era sîmbătă și cădea bine o dimineață de trîndăveală în pat. Nu trebuiau să facă și, de fapt, nu puteau face nimic. Fiindcă, altminteri, și Ticu, și Dan erau hotărîți să devină niște români-canadieni de frunte. Niște oameni de afaceri prosperi! Să cucerească Montréalul, precum eroul lui Balzac, Parisul. Voiau să fie și ei niște Rastignaci!

*

Au reușit să plece din hotelul ăla peste vreo săptămînă. Mai întîi, amicul Ticu Pancu și nevasta lui Adina, iar apoi, după alte două zile, amicul Dan Cocoș și nevasta lui Dana. S-au mutat unii lîngă alții. Au închiriat două apartamente într-un cartier plin de emigranți, într-un bloc al cărui administrator era tot român. Au continuat să bată Montréalul, semănau tot mai mult cu niște turiști, nu-i băga nimeni în seamă, așa că peste vreo trei luni, extenuați și fără un ban, au cerut ajutor social. Acum era altă viață! Erau ca niște pensionari care aveau privilegiul să se bucure de pensie în floarea vîrstei. Sau ca niște rentieri. Rentă mică, dar sigură… Se uitau toată ziua la televizor, căutau știri despre România și erau la curent cu tot ce mișca în țară, unde începuse campania electorală. Vadim Tudor contra lui Adrian Năstase, Traian Băsescu împotriva lui Ion Iliescu. Erau la curent și cu sloganele electorale: „S-a umplut paharul / Jos cu poponarul!”.

Dar tot ce e frumos se termină odată și-odată… Văzînd Adina și Dana că bărbații lor sînt foarte fericiți pentru cum se întorseseră lucrurile, i-au mînat spre cîmpul canadian al muncii. „Nu mai merge toată ziua să faceți politică. Trebuie să vă încadrați!”, le-a zis Adina mohorîtă într-o zi cînd urmăreau pe CNN un interviu cu un politician român. De aceeași opinie era și Dana. „Cam ce-ați vrea voi să faceți, măi băieți? Că dacă n-ați fost capabili să fiți ingineri, acum trebuie să vă căutați ceva de lucru după mintea voastră…”, i-a luat ea direct.

Au reflectat puțin. „Pe mine mă atrage învățămîntul!”, a zis Ticu. „Iar pe mine comerțul”, a sărit Dan. „Foarte bine, o să vă găsim joburi în învățămînt și-n comerț”, le-au promis nevestele.

Cînd Ticu și Dan au rămas singuri – dar asta a fost mai tîrziu –, și-au pus cîte o jumătate de pahar de whisky și s-au căinat: „Tu-i mama mă-sii, de ce să ne angajăm doar noi?”, s-a revoltat Dan. „Ce, ele sînt prințese?” „Nu”, i-a zis Ticu obidit, „nu sînt. Dac-ar fi fost, ar fi avut bani și n-ar mai fi trebuit să muncim!”. „Ne manipulează”, a zis iarăși Dan. „S-au prins că sîntem cumsecade și ne manipulează!” Ticu i-a dat dreptate cu inima frîntă: „Da, așa e, s-au prins de mult că sîntem cumsecade și ne manipulează. Sîntem prea buni, sîntem proști de buni”.

Lui Dan nu-i plăcea vorba asta, că ar fi proști, așa că și-a imaginat repede un complot, la care amicul Ticu a aderat cu entuziasm: cînd or să se încadreze, își trimit nevestele la muncă.

*

Dana și Dan au găsit după mai multe zile de căutări un anunț în ziar care promitea o carieră sigură în vînzări pentru o persoană dispusă să investească timp, inventivitate și energie. Cîștigurile promise erau cuprinse între 30 de mii și 300 de mii de dolari pe an. „Mă duc!”, a zis Dan roșu de emoție. A sunat la numărul de telefon din anunț și a obținut o întîlnire de evaluare a doua zi dimineață. S-a dus și a venit pe la prînz foarte mîndru și vesel: „Am să deschid un magazin de parfumuri”, a zis el. „Eu o să fiu patronul, iar pe Dana o pun la casă. O să am și firmă. Fac un joc de cuvinte care să atragă clienții, chiar dacă ăștia n-or să-l înțeleagă, că-s proști: «La DanDana, parfumuri fine».” Peste încă două zile a început lucrul. Deocamdată făcea un curs de formare profesională, care avea să dureze trei săptămîni.

Și lui Ticu i-a găsit Adina un post. Un organism care se chema *SOS Temele Școlare* căuta persoane dispuse să ajute copiii din clasele primare să-și facă lecțiile. SOS Temele Școlare era undeva în nordul orașului. Ticu mergea acolo cu metroul și două autobuze. În prima zi, la interviul de angajare l-a primit un domn care se numea Yazigh. Ticu a ajuns la SOS Temele Școlare cu zece minute înainte de ora fixată, dar domnul Yazigh îl aștepta. Era un bărbat brunet, impunător, cu părul grizonat și o mustață neagră, stufoasă.

— Domnule Ticu, i-a declarat el cu o voce groasă și răgușită imediat ce l-a văzut pe amicul meu intrînd. Sînteți exact persoana care-mi trebuie. Am citit curriculumul dumneavoastră și, rămîne între noi, vreau să vă mărturisesc sincer că apreciez în mod deosebit contabilii. Toată viața i-am apreciat. Consider că sînt o sursă de bogăție pentru noi, canadienii. Dați-mi voie să vă zic, simplu, Ticu. Eu sînt, simplu, Yazigh. Sîntem prieteni, OK, Ticule?

— OK, Yazigh.

Yazigh i-a spus apoi ce trebuie să facă. Nu era greu: urma să supravegheze și să ajute patru copii să-și facă lecțiile.

— Trebuie să-ți mărturisesc, Ticule, a zis Yazigh puțin stînjenit. Eu sînt de modă veche. Copiii ăștia n-au nici o frică de profesori, nu e tradiția de respect pe care o aveam noi în Africa, și tare le-aș mai da cîteva la cur. Să fim în Algeria, altfel aș sta de vorbă cu ei… Da' n-avem voie să-i pocnim, e frustrant…

Copiii pe care-i avea Ticu în grijă se aflau la o școală unde trebuia să ajungă cu cinci minute înainte de terminarea orelor. Trebuia să-i recupereze din mulțimea vînzolitoare ce se năpustea cu strigăte viguroase spre ușile de la ieșire și să-i aducă la etajul doi, unde îi aștepta o sală pregătită pentru lecții.

Într-adevăr, ceea ce trebuia să facă nu era greu și Ticu a avut parte de aprecieri entuziaste. La sfîrșitul primei zile, un băiețel indian, durduliu și măsliniu, Sadhu, i-a zis plin de admirație: „Ticule, tu ești deștept!”. Pe urmă, iraniana Zeynab, o fetiță frumoasă și galeșă, i-a spus făcîndu-i semn cu mîna: „La revedere, tată!”. Un al treilea, un polonez tăcut și timid, i-a zîmbit larg și s-a interesat dacă nu cumva părinții lui Ticu sînt polonezi. Iar cea mai drăguță, Priscilla, o negresă zveltă și cu un cap mai înaltă decît toți colegii ei, l-a întrebat dacă la sfîrșitul anului n-o să le facă vreun cadou, fiindcă părea cumsecade. „Ce cadou?”, s-a interesat amicul Ticu flatat. „Bomboane”, a spus Priscilla. „Sau ciocolată. Așa se face, că noi sîntem copii!”

A doua zi le-a adus o punguță de caramele. Copiii au fost bucuroși, dar l-au informat că nu le plăceau caramelele, ar fi vrut bomboane de ciocolată. A început să le ducă bomboane de ciocolată.

După două săptămîni, Yazigh, care era încîntat de cum mergea treaba, i-a convocat pe toți supraveghetorii la o ședință. Colegii lui Ticu erau un marocan, Mohamet, și cinci algeriene tinere, Sumia, Nura, Djamila, Samia și Fuzia. Trei dintre ele, adică Djamila, Sumia și Samia, purtau basmale, Nura și Fuzia, nu. Era o tensiune surdă între ele din cauza asta, a basmalelor. Yazigh le-a explicat încă o dată ce nu trebuie să facă dacă au

probleme cu copiii, adică să nu-i pocnească, și aici și-a ridicat ochii spre tavan puțin exasperat: tare ar fi fost bine să n-aibă interdicția asta! „Dar mare e Allah!”, a zis el întărit de Mohamet. „În Franța e vorba să se introducă iar bățul în școală!”

Pe urmă i-a pus pe fiecare să vorbească despre cum s-au descurcat. Colegele cu basmale se plîngeau că nu le ascultă copiii. Celelalte spuneau că totul ar fi în ordine dacă ar avea mai multe lecții. Copiii termină temele mult înainte de ora fixată și au chef de joacă. Se strîmbau în spatele lor. Mohamet avea în grupul său un copil pe nume Marvin, violent și căpos. „Data viitoare, stau eu de vorbă cu el”, a zis Yazigh încruntat. „După discuția cu mine, o să fie ca un miel, ți-o garantez. Mamă, ce șuturi, o să-i trag, ce șuturi!”

Yazigh visa cu ochii deschiși la șuturile astea pedagogice, dar acum îi venise rîndul lui Ticu să vorbească, așa că s-a trezit din reverie. Ticu le-a povestit că totul era bine, și copiii din grupul lui se strîmbau, dar le-a vorbit despre Priscilla și le-a spus cu mîndrie că le ducea copiilor bomboane, așa că supravegherea mergea strună. Copiii erau adorabili. Iată ce sacrificii făcea el pentru bunul mers al lucrurilor! Așa sîntem noi, românii: inventivi, generoși și cu tactică pedagogică, voia el să le dea de înțeles… Dar colegele au început să protesteze. Toate, indiferent dacă purtau sau nu basmale. „Nu e bine”, a spus Sumia, „asta înseamnă că trebuie să le cumpărăm și noi!”. „De-aia pe noi nu ne ascultă!”, a reflectat Djamila. „Eu n-am bani de azvîrlit pe fereastră. Și dacă am un ban în plus, prefer să cumpăr bomboane pentru copiii mei”, a zis Nura.

Iar Yazigh a sărit cît colo: „Cum așa, le duci bomboane? Le cumperi cumințenia?! Bacșiș? Am auzit eu la Strasbourg că românii sînt corupți, dar nici chiar așa… Nu-i voie, Ticule! Să știi că SOS Temele Școlare nu-ți decontează cadourile”.

Amicul meu Ticu și-a cerut scuze. Crezuse că face bine, dar Yazigh părea supărat rău. Le-a împărțit niște formulare pe care trebuia să le completeze și apoi, pregătindu-se de închiderea ședinței, le-a dat cîte o invitație oficială venită de sus pentru sărbătoarea organizată cu prilejul

Crăciunului. I-a mai informat că cine vrea să se roage poate merge la moscheea din cartier.

Amicul meu Ticu era singurul necredincios dintre ei. În plus, n-avea nici spirit ecumenic, ăsta era defectul lui. I-a lăsat pregătindu-se să meargă în grup compact la moschee și a luat singur autobuzul spre stația de metrou.

Reuniunea asta a fost într-o vineri. Luni dimineața, amicul meu Ticu începuse să completeze formularele pe care i le dăduse Yazigh, dar n-a trebuit să-și mai piardă timpul cu ele. Pe la ora zece, Yazigh l-a sunat să-i spună că nu mai are nevoie de el.

*

Și cam tot atunci s-a terminat și aventura în comerț a amicului Dan.

Cursurile de formare profesională pe care le urma Dan erau la o margine a Montréalului, lîngă o autostradă zgomotoasă. În prima zi, s-a trezit într-o sală alături de alți douăzeci-treizeci de amatori să investească timp, inventivitate și energie pentru cîștiguri între 30 de mii și 300 de mii de dolari pe an. După cîteva minute, a apărut și tipul care trebuia să-i școlească. Un ins înalt și slab, puțin cocoșat, cu părul rar, ochi albaștri, sașii și nasul mare și coroiat. Nu era un bărbat frumos, era un bărbat volubil. Vorbea o franceză fluentă, dar aproape imposibil de înțeles, din cauza accentului american: „Sînt singurul vorbitor al unei limbi pe cale de apariție, a spus insul plin de solemnitate: limba franco-engleză”. Dar încet-încet, amicul Dan s-a obișnuit și a început să înțeleagă ce spune, mai ales că tipul avea grijă să repete totul de mai multe ori, făcînd din cinci în cinci minute scurte rezumate. James Green era numele lui. Era patronul unei vaste rețele nord-americane de parfumerii, care făcea o concurență sălbatică marilor magazine legate de mărci de renume, precum Chanel, Lancôme, Lise Watier, Alfred Sung sau Estée Lauder. Prima lecție a fost de filozofie:

— Oamenii, a zis cu emfază vorbitorul limbii franco-engleze, fac pe lumea asta două lucruri fundamentale.

S-a uitat în sală iscoditor. Nu-i așa că nu le trecea prin cap care sînt astea două lucruri fundamentale?

— Doar două, tot timpul și fără nici o pauză, de la naștere pînă la moarte: cheltuiesc bani sau cîștigă bani. Cînd muncești, cîștigi, cînd nu muncești, cheltuiești. Chiar dacă stai acasă toată ziua fără să faci nimic, tot cheltuiești. E seară și te uiți pe geam în stradă, fumînd o țigară: cheltuiești. Bei o cafea: cheltuiești. Dormi noaptea: cheltuiești. Lumina, apa, țigara, pijamaua și cearșaful pe care le murdărești și pe care trebuie să le speli cu detergent – totul, absolut totul înseamnă cheltuială. Dacă vreți o formulă prin care să cunoști valoarea unui om, asta ar fi: spune-mi cît timp pe zi nu faci decît să cheltuiești ca să-ți spun cine ești. Aici, James Green s-a oprit foarte satisfăcut și a solicitat din sală exemple de situații în care, aparent, omul ar face altceva decît să cîștige sau să cheltuiască. El se prindea să demonstreze că așa ceva nu este cu putință. Nimeni nu l-a contrazis.

— Acesta e sensul adevărat al vieții, a continuat el triumfător. Singurii care l-au înțeles sînt businessmenii, în frunte cu Bill Gates. Nu mi-e rușine să afirm, adăugă el modest, că, de zece ani, am înțeles și eu sensul acesta și de aceea mă aflu în fața dumneavoastră, ca să vă fac să înțelegeți ceea ce eu și alții am înțeles mai de mult.

La punctul acesta, James Green deveni confidențial și critic:

— Nu sînt mulți care să vă vorbească atît de deschis ca mine. Eu vreau să împart cu dumneavoastră ceea ce alții țin ascuns, doar pentru ei. Sensul vieții… nimeni n-o să vă spună așa simplu ca mine care este.

S-a oprit, a băut un pahar cu apă.

— Ce facem noi? s-a întrebat retoric, așezînd paharul pe masă. Noi vindem parfumuri! Sîntem proprietarii celei mai prospere și mai dinamice rețele de parfumerii din lume! Sîntem pionierii, vizionarii care vor revoluționa comerțul cu parfumuri din lumea întreagă!

Apoi s-a adresat asistenței cu multă prietenie, coborînd vocea și arătînd cu degetele întinse spre cele patru puncte cardinale ale sălii.

— Cînd spun noi, spun eu, spun dumneavoastră, de-acolo, și de-acolo, și de dincolo, toți, absolut toți! Și mai spun, a ridicat el vocea, echipa colaboratorilor mei.

A bătut din palme, ușa s-a deschis și au intrat zîmbind cinci inși, trei bărbați și două femei. Tineri, pînă în 30 de ani. Toți eleganți, cu un aer prosper și decontractat, fiecare avînd în mînă o servietă-diplomat.

— Iată șefii de divizie din Québec, a strigat înflăcărat James Green. Colaboratorii mei principali… Datorită investiției lor în timp, inventivitate și energie sînteți dumneavoastră aici! Să-i aplaudăm în picioare!

Dan și toți ceilalți s-au ridicat și au început să aplaude cu tărie. James nu i-a lăsat însă prea mult pradă entuziasmului, i-a oprit scurt și apoi s-a adresat colaboratorilor:

— Gata, ajunge, e OK. Mai am zece minute și termin. Lăsați-ne singuri.

Șefii de divizie s-au repezit spre ieșire și toată lumea s-a așezat la loc. James a reluat ce spusese înainte cu alte și alte exemple de oameni care au înțeles datorită lui care e sensul adevărat al vieții și le-a povestit istoria unui cerșetor bătrîn pe care-l găsise dormind sub scara casei lui, la intrare. A vorbit cu el, i-a explicat în ce constă sensul vieții și cerșetorul a simțit, așa, ca o iluminare. I-a cerut amănunte, James l-a ajutat, i-a spus ce să facă – pe scurt, ce să le mai impuie capul cu amănunte, concluzia contează: sînt cinci ani de-atunci, iar cerșetorul nu mai e cerșetor, are acum un apartament luxos în Manhattan și contul său din bancă are șapte, dacă nu chiar opt cifre. Fostul cerșetor, un domn acum respectat de toată lumea, la cei aproape 70 de ani, încă mai muncește, încă mai cîștigă!

S-au despărțit cu această istorie care pe Dan pur și simplu l-a fermecat. Atunci, ideea încolțită în minte, de a deschide împreună cu nevastă-sa magazinul „La DanDana, parfumuri fine”, a devenit un obiectiv precis și ușor de atins. În cîțiva ani, nu mulți, o să ajungă la fel de bogat ca cerșetorul de sub scară.

A doua zi au intrat în materia propriu-zisă. Aveau să facă afaceri cu parfumuri de calitate superioară, fabricate de marile case de parfumuri, vînzîndu-le fără să specifice firma, sub un nume generic. Nu parfum Alfred Sung, sau Chanel, sau Lancôme, ci Pasăre albă 1, Pasăre albă 2, Pasăre albă 3 și așa mai departe. Toate în același tip de sticluțe.

— Cînd dumneavoastră plătiți nouăzeci de dolari pentru un parfum Chanel, să vă fie clar, cel puțin șaptezeci îi plătiți pentru numele firmei, pentru flaconul în care e pus parfumul și pentru cutia în care e introdus flaconul… Noi vindem mai ieftin fiindcă folosim un ambalaj unic și o denumire care nu ne obligă să plătim nimic în plus firmei. Noi sîntem firma! Pasărea albă noi sîntem, pe noi ne plătim! Acesta e marele secret al reușitei noastre!

Demonstrația aceasta a fost urmată de prezentarea și studierea produselor.

— Vreau să văd, le-a spus la sfîrșitul zilei James Green, care dintre dumneavoastră este dispus într-adevăr să investească timp, inventivitate și energie în succesul întreprinderii noastre.

A dat fiecăruia cîte zece sticluțe de parfum, cu consemnul să le vîndă pînă la lecția următoare, de peste două zile.

Amicul Dan a venit cu parfumurile acasă. Adina a cumpărat unul, iar pentru celelalte, Dan și Dana s-au gîndit la administratorul român: poate îi ajuta el să le plaseze în bloc.

— Da' mie ce-mi iese? a zis compatriotul lor.

Drept pentru care amicul Dan a făcut o înțelegere cu el: să-i dea a treia parte din costul fiecărei sticluțe vîndute. În felul ăsta, plătind, Dan a reușit să scape de șase sau șapte sticluțe. Rezultatul a fost bine apreciat la lecția următoare: James l-a scos pe amicul Dan în fața clasei și i-a strîns mîna.

La lecția aceea li s-a spus cum vor evolua lucrurile. Desăvîrșirea pregătirii lor avea să dureze mai mult timp, în funcție de inventivitatea și energia fiecăruia: vor continua să vîndă la cunoscuți, prieteni ori simpli necunoscuți. Pînă să ajungă proprietarii unui magazin propriu, trebuiau să străbată mai multe etape de calificare. Deocamdată, se numeau „învățăcei". Cînd vor ajunge să vîndă flaconul numărul 50, vor primi titlul de „vînzător junior". Flaconul numărul 150 le va aduce calificarea de „vînzător senior". La a trei suta sticlă vîndută se vor califica pentru titlul de „maestru". În clipa aceea vor avea dreptul să-și facă o rețea proprie de vînzători juniori și seniori. În sfîrșit, cînd un maestru va reuși să vîndă 1 500 de sticluțe

împreună cu vînzătorii lui din subordine, atunci va primi titlul de „gestionar” și compania îi va pune la dispoziție un local în care va putea vinde cît vrea și cu un profit mai ridicat decît în oricare altă companie. Nu va trebui să plătească decît chiria și electricitatea. Și, bineînțeles, marfa ce urma să fie vîndută. Mai sus de „gestionar” era inutil să privească deocamdată. Dar, cu timpul… Au urmat apoi alte și alte lecții, despre cele cinci simțuri ale omului, dintre care cel mai propice pentru făcut afaceri era simțul mirosului, despre cum să lămurești clienții că nimic nu e mai trist în viață decît să nu fii parfumat, despre harta geopolitică a parfumurilor și despre noile provocări venite din Asia, unde popoare de zeci și chiar de sute de milioane de oameni nu sînt la curent cu parfumurile din seria Pasărea albă… Sau din Africa, unde, din cauza climei, oamenii transpiră și cu siguranță ar fi foarte dispuși să se parfumeze de mai multe ori pe zi…

În sfîrșit, după vreo zece zile, în care Dan a mai vîndut cu ajutorul administratorului încă vreo cinci-șase flacoane, James le-a prezentat o echipă de maeștri. Toți aveau ecusoane aurii și James le-a cerut să le istorisească din experiența lor. Erau foarte simpatici și sinceri, povesteau ce rău le-a fost înainte, cînd nu găseau de lucru. Erau depresivi, se simțeau inutili, nu mai aveau încredere în ei… Și cît de bine le era acum, cînd, datorită lui James, aflaseră care era sensul vieții și-și recăpătaseră încrederea în viață și stima față de ei înșiși.

James a încredințat fiecărui maestru trei sau patru învățăcei din sală și le-a cerut să meargă în oraș și să le explice tainele meseriei. Dan a nimerit în echipa unei maestre tinere, una dintre cele mai eficace din tot grupul, „de mare viitor”, cum o recomandase James. El și încă trei învățăcele au mers cu mașina maestrei într-un mall foarte animat, cu zeci de magazine. S-au așezat la o masă de la un McDonald’s și și-au luat cîte un hamburger cu cartofi prăjiți. Galant, Dan s-a oferit și a insistat să plătească el pentru toată lumea, fapt ce a produs multă stupefacție. A luat și cîteva sticle de bere.

— Da, zise maestra. Eu sînt Louise, mă mai cheamă și Lafleur, dar dacă-mi spuneți Louise e bine. Cine începe?

— Ce să înceapă? s-a mirat amicul Dan.

— Să vîndă. De-aia am ieșit în oraș, să vindem. Putem vinde clienților de aici, de la mese sau oamenilor care se îndreaptă spre alte magazine. Sau, dacă preferați, pe stradă…

Amicul Dan a tăcut intimidat. Învățăcelele au tăcut și ele, tot intimidate.

— Chiar n-are nimeni curaj? s-a impacientat Louise. OK, mai întîi mîncăm și vedem pe urmă ce facem… Trebuie să întîmpinăm cu burta plină momentul adevărului.

Au mîncat lent, într-o tăcere deplină și solidară, au băut și berea, dar momentul adevărului s-a apropiat totuși nesuferit de repede.

Louise era puțin desprinsă de lume. Își aprinsese o țigară și se uita cu simpatie la amicul meu.

— Louise, chiar merge cu adevărat? a întrebat încet o învățăcea.

Louise a privit-o lung:

— Ce să meargă?

— Chestia asta cu parfumurile. Chiar o să ne îmbogățim?

Louise a privit-o iar lung, foarte lung, a ezitat o clipă și apoi:

— Rămîne între noi, da?

S-a uitat și la amicul meu. Dan i-a făcut semn din cap că da, rămîne între noi, și Louise a continuat:

— E o porcărie. Nu funcționează nimic din ce spune James. Nu faci decît să vinzi pentru el. Eu lucrez de doi ani și n-am vîndut nici măcar o sută de sticluțe. El zice c-am vîndut, da' n-am vîndut. Pînă la urmă, ca să fac suma, ca să fiu maestră, am cumpărat eu restul. Am un depozit acasă… James a pus pe picioare un program de investiții, UCAI, adică UNII CUMPĂRĂ, ALȚII INVESTESC, zice el, care îți permite să cumperi cîte parfumuri vrei ca să atingi un grad mai înalt. Adică așa ar veni: clienții cumpără, în timp ce noi investim. E plat! Sigur că nu trăiesc din asta…

I-au mulțumit pentru sinceritatea cu care le-a deslușit tainele meseriei sale de maestră și s-au despărțit peste cinci minute.

— Și eu plec, nu mai vreau să continui, le-a mărturisit Louise, desfăcîndu-și ecusonul și vîrîndu-l în buzunar. De săptămîna viitoare, gata,

îi zic și eu *bye* lui James. E obișnuit cu chestia asta, n-o să facă mare caz din plecarea mea.

*

A trecut mult de atunci, de la experiența în comerț a lui Dan și în învățămînt a lui Ticu. A urmat o scurtă perioadă cînd au lucrat amîndoi în presă: duceau ziare și pliante publicitare gratuite pe la casele abonaților. Amicul Ticu a trecut puțin prin magistratură – a fost ușier la un tribunal –, iar amicul Dan a intrat ceva timp în securitate – supraveghea securitatea copiilor dintr-o școală în timpul pauzelor dintre ore. Avea un fluier pe care îl folosea ori de cîte ori se luau la bătaie.

Toate experiențele astea, ca și altele, nu au fost concludente. Atunci, s-au hotărît să se retragă cu toții, așa cum au scris în țară prietenilor și neamurilor, în afaceri imobiliare. În fond, casele n-or să dispară niciodată și nici chiriașii, nici proprietarii. Activitatea în domeniul afacerilor imobiliare a fost o găselniță genială. Ea a avut, printre altele, darul să îmbunătățească relațiile dintre amicii mei și nevestele lor. Viața lor de cuplu s-a ameliorat sensibil sub raportul… sub toate raporturile. Acum, muncesc împreună de cîțiva ani buni, s-au realizat și-și aduc aminte cu nostalgie de momentele grele prin care au trecut. Muncesc în două blocuri învecinate, în care Ticu și Adina Pancu, precum și Dan și Dana Cocoș sînt administratori. Au devenit amicii mei de cînd m-am mutat, mai întîi în blocul amicilor Pancu și apoi, de la 1 iulie anul următor, în blocul amicilor Cocoș. Peste încă un an, ca să respect tradiția montréaleză a mutărilor de la 1 iulie, am revenit în blocul amicilor Pancu. Mai sînt două luni pînă la 1 iulie de anul ăsta și am început să mă pregătesc pentru o nouă mutare la alde Cocoș.

În rîndul lumii

Adevărul este, cugeta într-o zi prietenul meu Dinu B., că în România fiecare familie are emigrantul ei. Și avea dreptate: stătea într-un bloc la etajul trei și toți vecinii din dreapta, din stînga, de sub el și de deasupra, toți, absolut toți aveau rude mai apropiate sau mai îndepărtate stabilite aiurea: fii care scriau din America, fiice care trimiteau bani din Spania sau Italia, soți care munceau în Germania, veri ajunși la capătul lumii, în Canada, la Vancouver, ori în Australia, la Perth sau la Sydney.

Numai el nu avea nici o țandără de emigrant în familie. Și asta îl durea, simțea că nu e în rîndul lumii, era ca un afront nemeritat din partea destinului. Se uita din cînd în cînd la băiatul lui, Nicușor. Era în ultima clasă de liceu, se lupta din greu cu matematica și fizica, dar la română zbîrnîia! Și cu fetele o ducea bine, în fiecare săptămînă avea altă iubită. Dar asta nu era meserie. Unde putea ăsta să ajungă emigrant?

Băiatul era acum în primul trimestru din clasa a douăsprezecea și se pregătea cu sîrg pentru bacalaureat. Prin noiembrie a sosit o scrisoare. O scrisoare care avea să-i schimbe viața.

Dacă Dinu B. nu avea emigranți printre rude, avea în schimb emigranți printre prieteni. Nu era chiar de colea, iar scrisoarea era tocmai de la unul dintre prietenii săi emigranți. De la prietenul Simion, Simi, care plecase de cinci ani în Canada. Se întorcea pentru două săptămîni. Voia să petreacă în țară Crăciunul și Revelionul și îl anunța că o să treacă și pe la el într-o sîmbătă. Or să stea de vorbă, scria el, ca în tinerețe, pînă în zori, cu paharul în mînă. Nu venea cu nevasta, nici cu băiatul lui cu doi ani mai mic decît

Nicușor. Venea singur, cu gîndul la taifas și la băutură multă și bună. Dar duminică pleca înapoi, la București, avea multe treburi în preajma Crăciunului.

— I s-a făcut dor de țară, suspină Dinu. Am zis eu. Nu rezistă, dom'le! Simi ăsta a plecat la bătrînețe, ce caută el acolo, la frig? Vai de capul lui!

De fapt, prietenul meu Dinu nu îl compătimea deloc pe Simi. Doar atît, n-avea încredere în el că ar putea fi un emigrant aprig și descurcăreț, cum erau emigranții vecinilor. Era cam moale Simi, așa îl știa el.

— Să vedem ce vrea, spuse nevasta Nina puțin îmbufnată în timp ce pregătea niște sandvișuri pentru Nicușor. Bine că nu stă mai mult, trăim vremuri grele. Să nu-l inviți să mai rămînă. N-am chef să pun mese pentru el.

— Ei, și tu acum! El mai mult bea, îi luă apărarea Dinu.

— Băutura e mai scumpă, se înverșună Nina. Hai că mi-ai plăcut! O să ne bea și urechile bețivanul ăsta… L-am văzut eu ce spor are cînd e cu sticla-n față!

— E prietenul meu, cu care stau la taifas! se semeți Dinu. N-ai voie…

— N-am voie pe dracu'! Vă îmbătați ca porcii, vă lăudați unul la altul cît sînteți de deștepți și pe urmă plîngeți unul pe umărul altuia că ați ajuns rău. Ăsta e taifasul vostru, v-am auzit eu…

— Tu ce zici, mă? se întoarse Dinu spre Nicușor. Auzi ce spune mă-ta… Cum îmi înjură prietenii din tinerețe… Ce-am eu mai scump pe lume…

Nicușor ridică din umeri, privind încurcat cînd la unul, cînd la altul:

— Știu eu ce să zic? Nu zic nimica, ce să zic?

— Sînteți proști, decretă Dinu dintr-o suflare, luînd sticla de votcă și trecînd în salon.

Nu veni să mănînce decît după ce nevasta și fiul plecaseră fiecare în camerele lor. Era cătrănit amicul meu Dinu B. Cătrănit și nerăbdător să vorbească și să bea cu Simi.

*

Simi a venit așa cum se anunțase în scrisoare, peste o lună, spre mijlocul lui decembrie.

Era schimbat. Încărunțise bine în ăștia cinci ani și se îngrășase. Avea două genți. Într-una, cadouri pentru toți trei, și-n cealaltă, cîteva sticle de vin, o sticlă de whisky și cîrnați.

— Eee, zise admirativ Dinu după ce se îmbrățișară și-și privise triumfător nevasta. Se cunoaște că vii din Canada. Ești bos! Ia întoarce-te și fă cîțiva pași.

Simi se întoarse amuzat și merse pînă la ușă și înapoi.

— Mda, zise Dinu. Nu e o observație erotică, e așa, ca-ntre prieteni, ai făcut un cur de vădană…

— Vai, Dinule! îl dojeni Nina zîmbitoare. Cum se poate să spui una ca asta?

Nu mai era îmbufnată, privea la musafirul lor cu ochi strălucitori. Luă informații despre ce face doamna lui Simi și-și exprimă regretul că n-au venit și ea, și copilul. I-ar fi fost drag s-o primească și copiii s-ar fi împrietenit.

S-au așezat la masă după ce-au despachetat cadourile și s-au minunat cît de frumoase sînt. Cele mai multe erau obiecte de îmbrăcăminte.

— Mulțumim, zise Dinu umplînd paharele. Dar, în fond, nu sînt decît niște cîrpe. La voi acolo trebuie să coste o nimica toată. Acum, nici la noi hainele astea de la second-hand nu mai costă mare lucru.

— Le-am luat de pe stradă, spuse fără să clipească Simi. Le arunca unul pentru nenorociți și le-am luat eu.

— Hă-hă-hă, rîse Dinu zgomotos, cu paharul în mînă. E bună! Hai, noroc! Și dă-i drumul: cum îți este în Canada?

Simi începu să le povestească, întrerupîndu-se doar cînd mușca din cîrnat.

Avea ritm, era vesel și în vervă, iar Nicușor apăru somnoros din camera lui și se așeză tăcut la masă. Simi lăsă povestitul de-o parte, îl salută, spuse cîteva amabilități, îl întrebă ce vrea să facă-n viață.

— Nu prea știm, spuse maică-sa. Mergem prost cu matematica. Seamănă și cu mine, și cu Dinu, nu știm unde să-l dăm. Că dacă e să facă o facultate de umanistică, ajunge un prăpădit ca tac-su…

— Ei, ei, protestă moale prăpăditul. Fii atentă cum vorbești, te crezi mai brează?

— Eu n-am tocit ca tine și n-am citit o bibliotecă întreagă, mă întreb la ce-ți folosește? Eu măcar am trăit, continuă să-l înfrunte Nina.

Dinu se pregătea iar să decreteze că nevastă-sa e proastă și apoi, în semn de protest, să plece, dar prezența lui Simi îl făcu mai conciliant. Mai ales că prietenul interveni plin de tact:

— Mi-ați cerut să vă povestesc, ce dracu' v-a apucat? Uite, vrea și băiatul ăsta s-asculte.

— Vreau, da, spuse Nicușor cu ochii strălucitori.

Și Simi continuă de unde se oprise. Reieșea din povestirile lui că se luptase vitejește să-și facă un rost în Canada. Muncise pe brînci, încercaseră mulți să-i pună bețe în roate, dar el, cu mult curaj, răbdare și deșteptăciune, trecuse peste toate cu succes. Era vorba în mai toate istorioarele lui de inși care voiau să-l păcălească. Simi însă își dădea seama cu cine avea de-a face, îi punea la punct, îi umilea și ăia rămîneau negri la față de ciudă. Șmecherii pe care-i umilea Simi puteau fi un proprietar lacom, care cerea o chirie mărită, un lăcătuș care se fofila să nu-i repare broasca de la ușă, un șef de personal încăpățînat să-l angajeze cu un salariu mic, un vînzător care nu-i dădea corect restul la cumpărături sau un agent de asigurări pisălog. Toate luptele astea zilnice îl întăriseră, acum era sigur pe dreptul lui și nimeni nu-i mai putea sufla în ciorbă, cum se întîmplase în primele săptămîni și luni, cînd venise în Canada. Acum știa ce înseamnă să muncești în Occident și știa prețul banului cîștigat cinstit, dar cu greutate! Nu poți face față în Occident dacă nu pui osul la muncă. Munca este izvorul bogăției. Sînt și oameni săraci în Canada, e drept, dar e vorba despre puturoși. Ăștia trăiesc din ajutor social și toată ziua stau pe balcon, în maiou, tatuați și cu lada de bere la picioare…

— Și tu, de fapt, ce faci acolo, în Canada? îl întrebă Nina.

— Acum nu fac nimic. Mi-am luat un an sabatic, spuse Simi cu nepăsare.

— Ce-i aia an sabatic? întrebă Nicușor.

— E un an cînd te hotărăști să nu mai lucrezi și îți petreci timpul cum vrei: călătorești, mergi la film, la restaurant… E ca un concediu după mulți ani de muncă încordată.

— Dar ce-ai muncit tu, Simi, așa de încordat? se interesă cu o ironie subțire prietenul Dinu.

— Contabil! declară sec Simi, și la vorba asta Dinu fu gata să scape paharul din mînă.

— Contabil, mă?! Cu matematica?! Ce treabă ai tu cu matematica?

Nina își privi mustrător bărbatul. Au mai făcut și alții facultăți umanistice, dar dacă nu sînt zevzeci, uite-i că se descurcă… chiar și cu matematica… chiar și printre străini…

— Matematică pe dracu', se apără Simi ca de o învinuire gravă. În contabilitate, totul este ecuația contabilă, de-acolo pleacă totul. O știi p-asta, gata, știi să faci contabilitate: „capitalul este egal cu activul plus pasivul". Nu, pardon, „pasivul este egal cu capitalul plus activul". Nu, tot nu-i bine, ce mă-sa? Anul ăsta sabatic mi-a luat mințile, da, asta e: „activul este egal cu pasivul plus capitalul". Asta, da, asta e ecuația contabilă: „activul este egal cu pasivul plus capitalul".

Soții B. și fiul lor Nicușor îl priveau muți de respect. Asistau pe viu cum marele om din Canada își punea ordine în gînduri, cu voce tare, în fața lor, fără să se sinchisească.

— Și unde ai fost tu contabil? Era o firmă mare? îl întrebă cu o oarecare sfială Dinu.

— Mie nu mi-a plăcut niciodată să lucrez la stăpîn! Am lucrat pe cont propriu. Nu m-am coborît niciodată să-mi vînd puterea de muncă pe un salariu de mizerie. Am muncit pentru mine și pentru familia mea, nu ca să umflu buzunarul unui patron milionar… Nu m-am prostituat…

— Vreau și eu în Canada, spuse brusc Nicușor, spre stupefacția soților B.

Dinu se dădu puțin într-o parte să-l vadă mai bine:

— Ce zici, mă?! Vrei și tu în Canada?!

— Da… Vreau și eu în Canada. Să pun osul la muncă…

— Să pui osul la muncă… îl îngînă taică-său.

— Da, și să muncesc încordat pentru mine…

— Pentru tine, da…

— Și pe urmă să-mi iau un an sabatic… Abia aștept să-mi iau un an sabatic…

Dinu își privi fiul lung, apoi își privi nevasta și, la sfîrșit, prietenul:

— Auzi, mă, ce zice ăsta! Că vrea să vină în Canada. Ce zici, se poate? întrebă el încet și cu un aer vag de răufăcător.

Se uita la el cu un fel de speranță. Iar Nina, apucată brusc de o efuziune maternă, își sărută feciorul pe frunte și-și concentră și ea privirea arzătoare pe chipul lui Simi. Acesta însă întîrzia să răspundă. Bătea cu degetele în masă o darabană nervoasă. Dar își reveni repede:

— Ce știi să faci?

— Sînt tare la română, spuse Nicușor cu mîndrie.

— Nu. Ce știi să faci cu mîinile? Te pricepi să repari ceva?

— E intelectual, interveni Nina. El e mai mult cu cititul. Ca tac-su…

— Englezește știi? Ai nevoie la examen, la ambasadă.

— Nu, dar am un ghid de conversație. Îl învăț ca pe-o poezie. Îmi plac poeziile..

— Dar franțuzește?

— Am făcut la școală, dar n-am perseverat. Oricum, seamănă cu româna, o învăț într-o lună.

— Bani ai?

— De unde să aibă, mă, Simi? Din salariul meu amărît? Tu nu vezi cum e viața la noi? sări Dinu în apărarea fiului aflat la strîmtoare.

— Păi, dacă n-ai bani, nu vii în Canada. Scurt, asta e situația. Sînt taxe de plătit, dosarul de emigrare, bani ca să te întreții. Trebuie mulți, mulți bani, spuse sec Simi.

— Hai, mă, Simi, n-o lua și tu așa. Hai să ne înțelegem, ce dracu'? N-o face pe capitalistu' cu mine! zise Dinu turnînd iar în pahare.

— Cum să ne înțelegem?

— Ei, na, cum să ne înțelegem!? Ce Dumnezeu, sîntem copii?

— Ce ai, frate, cu mine? Ce, eu sînt guvern? Că guvernul vă cere bani, nu eu. Ce-am eu cu voi?

— Pune și tu umărul, zise Nina. Doar ești prieten cu Dinu de-o viață. Dacă zici că trebuie bani… Cîteva mii acolo, ce contează la tine…

— Nici vorbă.

Simi era categoric. Și cită din folclorul emigrației:

— În Canada nu umblă cîinii cu covrigi în coadă!

— Ești tu în stare să lași visul copilului meu să se spulbere? îl întrebă patetic Dinu.

— …După atîția ani de așa-zisă prietenie? îi ținu isonul Nina.

— Dacă aveți bani de plătit, bine, dacă nu, nu! Îți trebuie cel puțin zece mii ca să vii în Canada. Ai… aveți banii ăștia?

— De unde, mă, Simi? Ce, noi avem lefurile voastre de acolo? Occidentale?

Dinu era revoltat de cinismul lui Simi. Atîta prieten emigrant avea și el, și ăsta se calicea, tocmai cînd era mai mare nevoie de el.

— N-aveți nimic de vînzare? O mașină, o casă, ceva acolo?

Prietenul Dinu se uită la Nina și Nina se uită adînc la Dinu. Aveau! Aveau ceva de vînzare. Nu mașina, că le trebuia. Nu casa, că doar în ea stăteau. Dar de curînd murise de bătrînețe un unchi de-al lui Dinu de la Odobești. Un caracter țeapăn, anticomunist sadea, nu-și dăduse niciodată pămîntul la colectiv. Nu erau mulți ca el. Nu avea copii și-i lăsase moștenire via, trei hectare frumoase cu viță veche de tămîioasă și cu mulți pruni, caiși și corcoduși. Or să vîndă via bătrînului și Nicușor o să aibă bani de emigrare.

Se destinseră cu toții. Aveau soluția la îndemînă.

— Pică bine proiectul băiatului vostru, spuse Simi cu căldură. Cînd mă întorc acum la Montréal, tocmai de-aia mă grăbesc să plec imediat după

Anul Nou, fiindcă eu sînt un om activ, nu-mi place să trîndăvesc, gata, m-am săturat de odihnă… Cînd ajung la Montréal, vreau să pun ultimele lucruri în ordine și să-mi realizez și eu un proiect drag.

— Care? îl întrebară aproape în cor soții B.

— Un proiect care o să-l ajute și pe Nicușor să emigreze repede și fără bătaie de cap. Vreau să deschid o companie de consilieri în emigrație. O să mai am un colaborator sau doi, plus o secretară, dar eu sînt bosul, eu sînt proprietarul, eu îi plătesc! O să ținem legătura. Cînd o să aveți banii, Nicușor să nu facă un pas fără să mă întrebe pe mine!

— De ce să te întrebe? se miră Dinu.

— Ca să-l ajut să emigreze mai repede. Să nu fie respins. Să nu plătiți degeaba taxele și analiza dosarului. Că astea, dacă le-ai plătit și dacă pe urmă ai fost refuzat, gata! Ca mortul de la groapă. E bun plătit, nu mai vezi un sfanț înapoi! Facem contract scris. Am să-l învăț cum să facă, cum să se prezinte la examenul de selecție, am să-i dau așa, ca între prieteni, lista cu punctajul pe care trebuie să-l realizeze ca să fie admis, o să-i spun ce întrebări se pun acolo. Toată informația asta e confidențială, nu sînt mulți care s-o aibă pe tavă ca Nicușor. Emigrare sigură, vă garantez. Doar pentru trei mii de dolari, plus taxele.

— Eu mă gîndeam c-o faci gratis, ca un semn de prietenie, spuse cu reproș Nina.

— Prietenia e prietenie și afacerile-s afaceri, o puse Simi la punct.

— Lasă, dragă, scăpăm și noi de griji, spuse Dinu împăciuitor. Omul trebuie să plătească salarii, n-ai văzut că are și-o secretară? Pentru trei mii de dolari, nu mai riscăm.

— …Plus taxele, adăugă Simi.

— Da, încuviință Dinu, pentru trei mii de dolari plus taxele nu mai riscăm să nu-l primească pe Nicușor!

— Bine, zise Nina, fie!

Apoi se întoarse spre Nicușor:

— Vasăzică o să fii și tu canadian! Bravo, pentru asta m-am chinuit cu tine în copilărie, pentru ca acum să te duci departe și să mă lași singură la

bătrînețe?

— Lasă băiatul în pace, nu te mai sclifosi, că-ți pare bine, o demască prietenul Dinu. Intrăm și noi în rîndul lumii.

Slavă Domnului că venise Simi ăsta să le deschidă capul. Iar cînd soții B. rămaseră doar ei doi, prietenul Dinu își revizui verdictul despre amicul venit de departe:

— Nu credeam, da' uite că Simi ăsta e aprig. Auzi cîte chestii i-au dat prin cap: ecuația contabilă, anul sabatic, firma de consilieri. O să fie un model pentru Nicușor…

*

Simi a plecat a doua zi, s-a ținut de cuvînt. Și în prima săptămînă după Revelion a plecat în Canada, la Montréal.

Nicușor a luat bacalaureatul cu brio, iar părinții lui au reușit să vîndă via cu un preț bun. Simi a deschis firma aceea de consilieri în emigrare și Nicușor a reușit să ajungă în Canada. Dar au apărut unele cheltuieli neprevăzute în dosar, așa încît prietenul Dinu B. i-a mai plătit lui Simi cîteva mii de dolari.

În prima scrisoare pe care le-a trimis-o alor lui, Nicușor le-a spus ce găsise în Canada. Stătea cu picioarele sub el, turcește, în patul unui motel de pe o stradă, Saint-Denis. Trecuseră zece zile și Simi, scria Nicușor, era iar în an sabatic, fiindcă își desființase firma de consilieri în emigrare. El, Nicușor, fusese unicul ei client. Nu-l mai văzuse de o săptămînă. Îl instalase însă în motelul ăsta, cu promisiunea că revine și că o să-l ajute să-și găsească un apartament. Acum îl aștepta. Porcăria era că în Canada nu se uită nimeni la tine să-ți dea un serviciu, ești discriminat, nu e așa cum se crede în țară. Iar banii cu care venise se topeau de la o zi la alta. N-or să-i ajungă trei luni, așa cum îi cerea legea.

Și termina rugîndu-i să-i mai trimită niște *material*, știa el că le-a mai rămas din vînzarea viei. Cînd o să-și găsească de lucru, o să le dea banii înapoi, dacă n-o uita. Dar îi ruga să-i aducă aminte.

Gafa

Timp de vreun an, cam o dată la două luni, familia de emigranți români Pricop, formată din domnul și doamna Pricop, oameni copți, de vreo 50 de ani, mergea în vizită la familia de emigranți bulgari Bonev, formată din domnul și doamna Bonev, la fel de copți, la care se adăuga din cînd în cînd Viola, fata lor, tînără contabilă și studentă în orele ei libere la un masterat, o fată frumoasă și trupeșă de vreo 25 de ani. Domnul și doamna Bonev nu se aveau bine cu Viola. „Din cauza vederilor ei", explica doamna Bonev, „tinerii de azi, aici, în capitalism, nu mai au valorile noastre sănătoase de altădată".

Totdeauna, alături de familia Pricop era invitată și familia Eremia, formată din domnul și doamna Eremia, din aceeași generație matură și trecută binișor prin viață. Domnul Eremia lucrase în România în alimentația publică, în calitate de chelner și apoi șef de sală, și de aici îi veneau natura sa serviabilă, onestitatea și franchețea cu care aprecia oamenii cu bani mulți.

De fiecare dată, primele cinci-zece minute ale întîlnirii celor trei familii de emigranți erau rezervate pentru mirări. Domnul Pricop se mira de lucrurile pe care le-a achiziționat domnul Bonev de la ultima întîlnire, iar doamna Pricop se mira de noua bluză sau noua rochie a doamnei Bonev. Amîndoi, și domnul, și doamna Pricop, se mirau de cît de bine arată casa, cu noul covor din dormitor, sau cu noul tablou din salon, sau cu noua față de masă.

Iar domnul și doamna Bonev se mirau cît de elegantă era doamna Pricop și cît de bine asortat era domnul Pricop la ciorapi, cravată și costum, datorită grijii conjugale a doamnei Pricop. Amîndoi soții Bonev, la care se asocia, zîmbind puțin strîmb, doamna Eremia, îl asigurau apoi pe domnul Pricop că doamna Pricop este o adevarată comoară. „La fel ca și doamna Bonev”, răspundea cu modestie și tact domnul Pricop și soții Bonev se priveau multumiți. Iar doamna Eremia zîmbea și mai strîmb. I-ar fi plăcut și ei să fie o comoară, dar nu era nimeni care s-o desemneze, fiindcă pe domnul Eremia nu se putea conta.

Pe urmă, rolurile se inversau. Domnul și doamna Bonev veneau în vizită la domnul și la doamna Pricop și familia Eremia era invitată din oficiu la familia Pricop. Și mirările, la fel, își schimbau sensul. Nu era greu de remarcat că familia Pricop și familia Bonev se aflau într-un concurs aprig pentru cea mai arătoasă casă, cel mai frumos tablou, cel mai asortat bărbat și cea mai comoară nevastă. Amîndouă familiile erau supravegheate îndeaproape, cu simpatie, dar și cu invidie, de familia Eremia.

Apoi, după mirări, cele trei familii se așezau la masă. Se aranjau în jurul mesei pe cupluri, refăcînd unitatea indestructibilă de acasă și musafirii gratulau gazda, mirîndu-se cît de bune erau aperitivele, salatele și friptura. Doamnele, conform unei tradiții ancestrale, făceau schimb de rețete, iar domnii mîncau frumos, plescăind de plăcere.

De obicei, în timpul mesei apăreau și subiectele de discuție. Doamna Bonev începea să vorbească despre durerile ei artritice și despre minunatele calități ale curei de struguri negri pentru scăderea colesterolului și slăbire. Doamna Pricop o încuraja și aducea și ea în discuție binefacerile de același fel ale nucilor. Iar doamna Eremia, care era foarte corpolentă, zîmbea superioară și interiorizată. Ea încercase curele astea și nu avusese nici un rezultat demn de povestit, zădărnicia zădărniciilor și totul e zădărnicie.

Dar doamna Pricop nu voia să rămînă prea multă vreme în domeniul durerilor și al bolilor. Aducea repede vorba despre o vedetă de cinema sau despre un mare om de afaceri: „Marea ei iubire a fost…”, zicea ea dacă era vorba despre o femeie. „Ori, dacă era vorba despre un bărbat: „El a făcut o

pasiune nebună pentru…” Doamna Bonev și doamna Eremia ascultau fascinate, dar cu pică. Nu știau nimic din cele ce le povestea doamna Pricop și o detestau, fiindcă prea o făcea pe deșteapta. Voia să se fudulească în fața bărbaților cu cultura ei și să le umilească…

Dar bărbații nu le dădeau prea multă atenție. De obicei, spre sfîrșitul mesei, la cafea ori la prăjitură, se trăgeau la o parte și domnul Bonev spunea ce fericiți sînt că trăiesc în Canada. Sînt privilegiați. În Bulgaria e groaznic. La fel e și în România, ziceau domnul Eremia sau domnul Pricop. Nu, îi contrazicea domnul Bonev, în Bulgaria e mai rău. Din cauza turcilor. Din cauza turcilor și a evreilor.

La acest punct al discuției, domnul Eremia se lumina la față, fiindcă-i plăcea să discute asta, despre evrei, iar domnul Pricop începea să tacă mîlc. Nu ieșea din tăcerea asta pînă la sfîrșitul serii. El n-avea nimic de zis nici despre turci, nici despre evrei și se simțea puțin vinovat din cauza asta, a lipsei de simț patriotic. Și uite așa, domnul Bonev și domnul Eremia se încălzeau și se întreceau în a descoperi uneltiri turcești și semite, dar mai ales semite, acolo unde domnul Pricop, mai naiv, nici nu se gîndea. Nu era competent și de-aia nu se băga în vorbă. Iar domnii Bonev și Eremia nu se opreau decît dacă apărea Viola cu prietenul ei, Jean-Grégoire, un haitian foarte vesel.

Apariția lui Jean-Grégoire îi făcea sumbri. Domnul Bonev nu-l iubea fiindcă era negru. L-ar fi băgat cu dragă inimă pe lista de dușmani naturali ai Bulgariei, alături de turci și evrei. Iar domnul Eremia, care-și amintea recepțiile organizate la restaurantul Intercontinental cu diplomați africani, îi dădea dreptate. De regulă, erau calici și nu dădeau bacșișuri grase.

Și așa trecea seara și se făcea ora unsprezece, cînd familia Pricop dădea tonul de plecare. Se despărțeau radioși, se pupau de mai multe ori în fața ușii și stabileau data următoare a întîlnirii pe terenul celorlalți.

La întîlnirea din urmă, lucrurile s-au petrecut, pînă la un punct, la fel. Dar numai pînă la un punct.

— Evreii domină lumea, a zis domnul Eremia sarcastic. Și o joacă așa cum vor ei. Mossadul este cea mai mai secretă poliție din lume. Pe

Ceaușescu l-a omorît Mossadul, de ciudă că scăpase țara de datorii. Și pe Kennedy tot Mossadul l-a omorît, ca să dea măgăreața pe ruși și să iasă război. Iar lui Clinton i-au băgat-o pe gît pe Monica Lewinsky…

— În Bulgaria, l-a întrerupt domnul Bonev, pe care nu-l interesa soarta americanilor, evreii aliați cu turcii au pus mîna pe toate uzinele bulgărești, le-au demontat și le-au trimis în Israel și-n Turcia! Așa ceva ei n-aveau nici în vis! Chiar și Papa le-a făcut jocul! Papa a subminat lagărul socialist, datorită lui au cîștigat evreii, l-a arătat la film cum spiona cu sateliții! Nu m-aș mira să aflu că are ceva rude în vreun kibbutz sau la Tel Aviv!

— La noi, a continuat domnul Eremia bilanțul uneltirilor, de data asta pe pămînt românesc, mi-a povestit un client cînd încă mai eram în țară, s-a construit o autostradă.Trebuia să fie bună douăzeci și cinci de ani. Aiurea, după doi ani au început să apară gropi. Cine credeți că era de vină?

— Papa de la Roma, cine?! Evreii și turcii, a zis domnul Bonev cu multă perspicacitate.

— Evreii și italienii, l-a corectat domnul Eremia. Italienii au preluat contractul și de muncit au muncit evreii. Mînă în mînă cu italienii, au furat tot, piatră, ciment, cuie, piulițe, și au trimis la neamuri, în Israel.

Domnul Bonev a adăugat la toate astea înca una și domnul Eremia a adăugat și el alta, înțelegerea între ei era deplină, așa încît totul părea să se termine ca și altădată, dacă doamna Bonev n-ar fi fost geloasă că bărbații discută fără să se sinchisească de ele, soțiile lor, care îi asortaseră atît de bine la ciorapi, costum și cravată.

— Gata, ajunge, a zis ea tare și autoritară, bătînd din palme.

Și pe urmă, văzînd dușmănia bruscă de pe fețele domnilor Bonev și Eremia pentru că fuseseră întrerupți, a adăugat ironică, dar prevăzătoare:

— Bărbații au început să facă politică și or să se ia la harță. Ia hai să punem puțină muzică și să-i luăm la dans.

Apoi a vorbit ceva în bulgărește cu domnul Bonev, iar acesta a fost desigur de acord, fiindcă în timp ce a vorbit a dat din cap de la dreapta la stînga și de la stînga la dreapta de mai multe ori, după obiceiul din bătrîni al bulgarilor.

— Vă pun cîntărețul nostru preferat, a spus doamna Bonev. Joe Dassin. E de pe vremea tinereții noastre. Vă place?

Da, Joe Dassin le plăcea tuturor.

Au ascultat timp de aproape o oră cele mai cunoscute dintre melodiile lui Joe Dassin. Domnul Bonev și doamna Bonev se uitau unul la altul aproape îndrăgostiți din nou cînd Joe se tînguia melodios: *Et si tu n'existais pas*... Atmosfera s-a încălzit și domnii au dansat cu doamnele pe rînd, de vreo trei sau patru ori…

— Joe Dassin, a zis doamna Pricop cînd s-a terminat discul, a avut un divorț nefericit de Christine, pentru care la început făcuse o pasiune nebună. Avea cu ea doi copii și a murit de inimă în timpul mesei. Tot de inimă a murit și Richard Wagner, dar în timpul unei pasiuni nebune pentru o cameristă la hotel. În brațele ei a murit.

Cîteva clipe toți au ascultat cu luare-aminte. „Frumoasă moarte”, se gîndeau bărbații. Li se citea invidia în ochi.

Familia Pricop era acum pregătită de plecare, iar domnul Bonev scoase discul din combina muzicală:

— Joe Dassin întruchipează spiritul francez pur, declară el tare, fluturînd discul. Totdeauna am iubit Franța, totdeauna i-am iubit pe francezi. Bulgaria face parte din francofonie.

La aprecierea asta plină de căldură și de spirit european a urmat o replică năucitoare și neașteptată din partea doamnei Pricop.

— Așa e, Joe Dassin, a fost evreu.

— Ei, na! a sărit doamna Bonev. Nu-i adevărat!

Domnul Pricop a dat lovitura de grație:

— Ba da!

A urmat o tăcere lungă și încărcată de ostilitate.

— Nu se poate! a zis în cele din urmă domnul Bonev cu convingere. Evreii nu sînt atît de dotați!

— A fost înmormîntat într-un cimitir evreiesc, la Washington. Acolo unde era înmormîntată toată familia lui…

— Nu-i adevărat! spuse iar doamna Bonev.

Avea ochii umeziți de revoltă.

— E o carte despre viața lui la librărie, o lămuri domnul Pricop.

Domnul Bonev se uită la el decepționat:

— Chiar o carte întreagă? suspină el

— Da, se cheamă *Viața lui Joe Dassin*. 350 de pagini, v-o aduc data viitoare, noi am cumpărat-o…

Domnul Bonev luă cutia cu discul compact, privi o clipă portretul cîntărețului de pe capac, deschise ușa de la salon și o azvîrli peste balcon.

— Pot să pun pariu, spuse scurt domnul Eremia, că Mossadul l-a infiltrat în cultura franceză.

Domnul și doamna Pricop se apropiară de ușă singuri, fără să-i mai petreacă nimeni la ieșire, fiindcă doamna Bonev căzuse răvășită în fotoliu, doamna Eremia adormise la masă, iar bărbații lor scotoceau foarte preocupați în colecția cu discuri, ca să găsească unul care să fie în afara oricărei suspiciuni. Gafa doamnei Pricop îi făcuseră vigilenți.

Oricum, familia de emigranți bulgari Bonev n-a mai întors niciodată vizita familiei de emigranți români Pricop. Iar familia de emigranți români Eremia n-a mai fost niciodată invitată din oficiu nici la unii, nici la alții, în ciuda naturii serviabile a domnului Eremia, a onestității și francheței lui…

Iubire, bibelou de porțelan

Prima iarnă canadiană a lui Adi și Tudor părea că nu se mai sfîrșește. Era de-acum sfîrșitul lui martie și temperatura se menținea tot timpul în jurul a minus 20 de grade. S-au plîns de treaba asta, iar un binevoitor le-a spus o glumă celebră care circula despre Québec: doi prieteni se întîlnesc pe stradă. Nu s-au mai văzut de mult și unul din ei întreabă: „Ei, Pierre, ce-ai făcut vara trecută?”. „Vara trecută”, zice Pierre, „a căzut într-o sîmbătă. M-am dus la pescuit”.

Abia la începutul lui aprilie a apărut soarele. Dar brusc, zilele au devenit fierbinți și copacii au făcut muguri, care s-au desfăcut grăbiți de la o zi la alta. Numai copacii tineri. Copacii bătrîni au continuat să aștepte încrîncenați, cu crengile negre. Erau prudenți, știau ei ce știau, iarna încă se putea întoarce.

Peste încă vreo lună, pe la sfîrșitul lui aprilie, cînd totul era de-acum înflorit și înverzit, au remarcat ici și colo, pe stîlpi sau pe garduri, sîmbăta și duminica, anunțuri mari cu *garage sale*, cu liste de obiecte și apoi cu adrese. Li s-a spus că era vorba despre vînzări de ocazie ale celor care pleacă din Montréal sau din cartier, care vor să vîndă tot ce le prisosește de ani și ani de zile: obiecte de bucătărie, îmbrăcăminte, tablouri, cărți, bijuterii, televizoare, mobile, covoare, încălțăminte, orice. Se vindeau pe mai nimic, de la cîțiva cenți la cîțiva dolari.

Vînzările astea se făceau fie pe trotuar, fie în casă, fie în garajul cu poarta deschisă. Cei care vindeau, li s-a povestit, te primeau ca pe unul de-al lor, te salutau plini de bunăvoință, te întrebau ce faci și-ți comunicau

repede, în loc de alte noutăți, impresiile lor despre vreme. Stăteau în șezlonguri nepăsători, cu căni mari de cafea în mînă, fumau, pălăvrăgeau tihnit. Nu se grăbeau, nu se enervau, nu se supărau dacă nu cumpărai nimic. Dacă te vedeau că dai mai multă atenție obiectelor întinse pe mese sau împrăștiate pe iarbă, se sculau și veneau lîngă tine. Scădeau repede prețul la jumătate cînd observau că stai în cumpănă și ai vrea să pleci. Ba chiar, dacă totuși cumpărai un obiect, oricît de mărunt, în timp ce-ți mulțumeau, îți dădeau și ceva gratuit. Uneori, și copiii vindeau: jucării, cărți cu poze sau casete video cu desene animate. Dar copiii de opt-zece ani erau serioși și hapsîni! Țineau la preț, nu lăsau un cent de la ei.

Într-o zi caldă de început de mai, erau amîndoi la un astfel de *garage sale* („vînzare din garaj"), cînd deodată, în atmosfera liniștită și pașnică din jur, s-a auzit o voce pițigăiată și răsunătoare.

— Madame, ei, alo! Zece dolari?! Ăsta nu-i preț de *garage sale*. Îți dau trei dolari, și asta fiindcă sînt eu drăguț!

Se întoarseră și la cîțiva pași în spate văzură un bărbat înalt, gras, de vreo cincizeci de ani, cu ceafa groasă și transpirată, care ținea în mînă o lampă de birou mare, aurie, cu piciorul dintr-un material alb. În fața lui era proprietara lămpii. O femeie încă tînără, blondă, dar obosită. Fuma și părea enervată. Vorbea și ea tare, dar, deși îndîrjită, părea puțin intimidată.

— Nu, domnul meu, spunea femeia. Fără cincisprezece n-o dau. Puneți-o la loc.

— Cincisprezece? strigă revoltat bărbatul cu vocea pițigăiată. Adineauri ziceai că vrei zece!

— Pentru dumneavoastră, cincisprezece!

— Te bag în mă-ta, ordinaro, erupse dintr-odată pițigăiatul pe românește, punîndu-i în brațe lampa, aproape aruncînd-o. Femeia se îndoi, gata-gata s-o scape din mînă.

Bărbatul se întoarse pe călcîie și, înjurînd indignat, porni repede, legănîndu-se spre mașina parcată de partea cealaltă a drumului.

Femeia puse lampa pe masă și trecu pe lîngă ei, cu fața descompusă de supărare spre intrarea în garaj, acolo de unde o prietenă o privea

compătimitoare și revoltată.

— Hai să vedem și noi lampa aia, zise Adi încet. De ce e atît de scumpă…

Era o veioză grea, cu piciorul și postamentul din marmură albă, cu vinișoare subțiri negre. Femeia care se certase cu bărbatul cu ceafa groasă se apropie. Își aprinsese o altă țigară.

— Vă place?

Adi mîngîie ușor marmura rece.

— E foarte frumoasă!

— Doi dolari, spuse femeia.

Adi o privi surprinsă.

— V-o dau c-un dolar, zise iar femeia. Luați-o!

Adi scoase un dolar și i-l dădu cu o mișcare repezită, ca și cum se temea ca femeia să nu se răzgîndească. Dar blonda nervoasă de acum cinci minute era toată numai un zîmbet.

— Mulțumesc frumos, zise ea luînd moneda. Aveți nevoie de un sac?

— Ar fi bine, dacă ați avea unul…

— Cum să nu? Imediat.

Intră în garaj și se întoarse în mai puțin de un minut cu doi saci mari, albi, din plastic.

— Am luat doi, explică ea. Lampa e grea și un singur sac mi-e teamă că nu ține.

Își luară rămas-bun și, ieșind în stradă, văzură că bărbatul care se certase pentru lampă nu plecase. Stătea în mașina lui, lipită de trotuar, vreo zece metri mai departe și vorbea cu cineva la telefon. Cînd trecură pe lîngă el, omul lăsă telefonul din mînă, se dădu aproape de geamul deschis și strigă ușor pe românește.

— Alo, doamnă! Un minut, vă rog!

Adi se opri:

— Cu mine vorbiți?!

— Da, cu dumneavoastră!

— De unde știți că sînt româncă?

— N-are importanță. Eu mă pricep la români. O clipă, vă rog!

Strigă la telefon: „Pa, te sun mai tîrziu” și-l închise. I se adresă lui Adi:

— Scuză-mă, te rog, ai cumpărat lampa?

Adi îl privi cu ostilitate.

— Da, am cumpărat-o. Aveți ceva cu mine?

— Nu, doamnă, n-am nimic cu dumneata! Cu putoarea aia aveam. Nu știu dacă ai auzit-o cum mi-a ridicat prețul într-o secundă de la zece la cincisprezece dolari. Auzi, ce ocnă de femeie! Cît i-ai dat?

— Un dolar.

— Un dolar?! Și ți-a dat-o c-un dolar?

— Mi-a dat-o, da. Și ce-i cu asta?

— Nu e nimic, doamnă, mă bucur. Îmi pare bine că nu i-ai dat mai mult. Ai trombonit-o. Îmi pare bine. Un dolar? Ești nemaipomenită, doamnă! Dar dacă nu eram eu…

Apoi îl privi pe Tudor:

— Domnule, haideți în mașină, vă duc eu acasă. Dacă vreți…

Pronunțase „dacă vreți”, cine știe de ce, într-un fel insinuant și batjocoritor.

Tudor și Adi s-au privit scurt și au căzut de acord. De ce nu? Era cald și pînă în stația de autobuz mai era mult de mers. Cînd au intrat în mașină, bărbatul cu voce pițigăiată le-a cerut adresa și pe urmă s-a prezentat într-un fel ceremonios și ironic: profesorul Tiberiu Dimancea, de educație fizică. Pentru prieteni, Tibi. Era și antrenor al unei echipe de volei de amatori. Dar ei cine erau?

Tudor spuse ezitînd că în țară fusese și el profesor. Dar de istorie. Iar Adi bibliotecară. Aici, în Canada, deocamdată nu lucrau nimic oficial. La negru, da, dar nu oficial, cu acte și cecuri. Veniseră de trei luni. Mai aveau ceva bani de acasă, dar erau pe sfîrșite și căutau de lucru. Voiau să facă și niște cursuri de engleză, cu franceza nu aveau probleme. Tibi îi asculta fără să zică nimic. Se uita pe geam, intraseră pe strada lor și căuta numărul. Opri în fața blocului.

— Domnule Dimancea, nu urcați pînă la noi? îl întrebă Adi. Să bem o cafea.

— O să urc, da, dar nu stau mult, o jumătate de oră, atît, că am treabă. Auziți, zise el cînd urcau scările, eu sînt Tibi, nu domnul Dimancea. E clar? Nici eu n-o să vă domnesc atîta. Tudor și Adriana, e bine?

— Da, Tibi, e bine, acceptă Tudor. Nu Adriana, Adi.

— Mă mai cheamă și Cristina.

— Adriana-Cristina, mișto! Nume de regină, zise admirativ și, tot așa, vag ironic, Tibi. Toate femeile au nume de regină. Dar eu îți spun Adi.

Intrară în casă și Adi îl invită să se așeze în fotoliu. Ea lăsă lampa în hol și merse în bucătărie să prepare cafeaua.

Tibi era roșu la față, poate din cauza soarelui sau a oboselii. În salon era destul de răcoare. Tudor se așeză în fața lui pe unul dintre scaune. Tibi aruncă o privire în jur.

— V-ați aranjat bine, constată el. Sînteți de-abia de trei luni și aveți casa plină.

— Cum am putut și noi, zise Tudor ezitînd.

— Hai să-i spunem adevărul, zise Adi intrînd cu cafelele. Toate mobilele astea ni le-a dat portăreasa.

— Care portăreasă?! se miră Tibi.

— Portăreasa din bloc.

— Portăreasa?! Consierja?

— *La concierge, oui*, spuse automat Tudor, puțin stînjenit.

— Zi-i consierjă, ce-i aia portăreasă?

— Așa e-n românește!

— Taci, bă, aici așa se zice, consierjă. Și-n românește tot așa se zice.

— În dicționar nu există termenul ăsta…

— Care dicționar?

— Orice dicționar din România…

— Lasă România, aici ești în Canada… Auzi, să-ți spun o chestie…

Adi așezase ceștile de cafea pe măsuță. Într-o altă farfurie adăugase niște pișcoturi mari și napolitane. Se așeză și ea pe un scaun alături de

Tudor. Stăteau ca doi elevi cuminți în fața lui Tibi, masiv, transpirat și tolănit în fotoliu. Tibi luă repede un pișcot, îl băgă în gură și-l îndesă cu degetul, să intre mai bine.

— Să-ți spun o chestie, continuă el cu un alt pișcot într-o mînă și cu ceașca în cealaltă.

Sorbi îndelung și zgomotos și așeză cu grijă ceașca în farfurioară.

— Dacă ai ajuns aici și vrei să rămîi, uită de România. Aici e altă lume.

— Mai bună! admise Adi. De-aia am plecat…

— Nu știu! Mai bună, mai rea, nu știu. Dar alta. Eu iubesc lumea asta, cum iubesc și România.

Rîse în hohote.

— Acolo mi-am petrecut copilăria, acolo am fost tînăr pînă la 23 de ani, acolo am avut gagici. Asta e. Pînă acum cîțiva ani m-am dus în fiecare an în România. Și-acum țin cu Rapid, echipa mea de suflet. Viata e mișto în România…

Tibi se opri, privindu-i cu veselie. Tudor și Adi păreau încurcați.

— Viața e mișto, am zis, dar dacă ești turist! Și dacă vreți să știți, cînd eram tînăr, pe vremea lui Ceaușescu, era și mai mișto. Era ordine și cu un ciubuc de cîțiva dolari aveai tot ce voiai. N-avea nimeni valută, dacă aveai dolari, erai boier. Acum e debandadă. Și e scump. De-aia nu m-am mai dus de vreo cîțiva ani încoace… N-aș mai putea trăi acolo… Iubesc România, dar de departe… Așa o s-o iubiți și voi…

— Era vorba doar despre dicționare… Asta-i altă discuție.

— Ba e tot aia! Bă, tu n-auzi?! Lasă dicționarele românești la ele acasă, în România. Aici e limba română din Canada. Nici franceza din Canada nu e franceza din Franța, nici engleza nu e engleza din Anglia, nici italiana nu e italiana din Italia, și-așa e cu toate. Se-amestecă limbile, devin canadiene, se-amestecă și oamenii. Asta e o țară de meteci. Fiecare emigrant, de oriunde ar fi el, devine altcineva. Și voi o să fiți altcineva. Acum încă aveți caș la gură, încă mai gîndiți românește, dar o să vă treacă.

— Toată viața o să gîndim românește, spuse patriotic și solemn Tudor privind spre Adi, cerîndu-i, s-ar fi zis, consimțămîntul. N-avem de ales. Nu

te mai naști o dată la patruzeci de ani!

— Ba te naști, îl contrazise Tibi. Ai să vezi că te naști…

— Am venit de trei luni, interveni Adi hotărîtă în apărarea lui Tudor, și știm deja multe lucruri. Nu sîntem chiar atît de naivi, cum ne crezi tu, Tibi…

Tibi se ridică în picioare, voia să plece.

— Trei luni nu-nseamnă nimic! Stai să treacă măcar un an. Aici chiar și aerul pe care-l respiri te transformă!

— Mulțumim că ne-ai adus acasă.

— Mi-a făcut plăcere. Mai trec pe la voi și săptămîna viitoare, zise Tibi scurt și ieși.

— Un mîrlan! spuse cu necaz Tudor după ce închise ușa.

Se strîmbă, imitîndu-i vocea pițigăiată:

— Aici chiar și aerul pe care-l respiri te transformă. Cum o fi fost el înainte să se transforme din cauza aerului? E al treilea român care ne dă lecții… Imbecili și fuduli… Se vede că doar aer au în cap.

— O fi, dar nu ne datora nimic. A fost cumsecade că ne-a adus acasă…

*

Tibi nu a venit săptămîna viitoare, cum promisese, ci peste alte două săptămîni, într-o sîmbătă. Era dimineața, pe la ora nouă, erau încă în pijamale la o cafea și s-au trezit cu el la ușă.

— V-ați trezit? Hai, mișcare! Am venit să vă iau. Mergem la garaje, la mine în mahala e talcioc, toată lumea vinde ca la balamuc…

— Nu intri să bei o cafea? l-a întrebat Adi.

— Ce cafea, tanti, cine are chef de cafea la ora asta? Lumea e trează de la ora șase, în țara asta se mai și muncește! Vînzarea a început de la opt. Am și fost la vreo două garaje pînă acum! Hai, repede, mișcați-vă, vă aștept jos. Dacă nu vă grăbiți, ne iau alții caimacul, nu ne mai rămîn decît ciurucurile.

S-a întors și a coborît grăbit, aproape în fugă.

— E nebun, opină Tudor trăgîndu-și repede pe el pantalonii.

— Tot n-aveam ce face astăzi, spuse binevoitoare Adi. Și sîmbăta te-apucă melancolia să stai închis în casă…

Au ieșit peste zece minute. Tibi își pierduse deja răbdarea. Era încruntat și asculta o casetă cu muzică românească.

*

Mahalaua lui Tibi era un cartier curat, cu copaci groși, peluze și case albe, gospodărești, cu ferestre largi și acoperișuri de țiglă. Era cald, senin, totul era verde, strălucitor și de o parte, și de alta a străzilor asfaltate vînzările din garaj se țineau lanț. S-ar fi zis că toată strada e o piață, dar fără rumoarea, fără gălăgia și fără îmbulzeala din piețele adevărate.

Tibi conducea încet și se uita pe geamul lateral cu atenție. Poate că evalua grămada de lucruri oferite spre vînzare. Fredona *Iubire, bibelou de porțelan* cu o voce îngrozitor de falsă. Nu era încîntat de ce vedea și din cînd în cînd se oprea din fredonat și le explica ce nu-i plăcea:

— Niște cărpănoși, îi știu. Asta e o babă care vinde numai rahaturi. Niște amărășteni. N-ai de ce te lipi.

Și așa mai departe. Unii erau împuțiți și țineau la preț, alții erau bulangii și nu voia să aibă de-a face cu ei, mai încolo era unul sau una cu care se certase săptămîna trecută…

Apoi se opri brusc:

— Aici, zise hotărît și parcă mașina lîngă trotuar.

Coborî repede, salută un cuplu zîmbitor de tineri și se apropie de masa încărcată cu obiecte desperecheate. Aruncă o privire și trecu mai departe, spre poarta deschisă a garajului, acolo unde pe o bară erau atîrnate cămăși bărbătești și sacouri.

Adi și Tudor se opriră în fața mesei. Îi interesau niște pahare înalte de cristal. Tibi îi văzu și le făcu semn să se apropie:

— Vreți să luați paharele alea?

— Da, zise Adi. Șase pahare, costă doar cinci dolari.

— Vi le cumpăr eu, ia uitați-vă la țoalele astea.

Cămășile și sacourile erau toate parcă noi, dacă le-ar fi văzut într-un magazin, n-ar fi zis că au mai fost purtate de cineva.

— Nu-s mișto?

— Ba da, spuse Adi. Vreau să-i cumpăr și lui Tudor vreo două cămăși.

Tibi îl măsură din ochi și alese repede patru.

— Astea, zise. Stai să-mi aleg și eu.

În zece minute avea brațul plin. Pe lîngă cămășile lui Tudor alesese și pentru el vreo cinci sau șase.

Se apropie de tineri, le vorbi ceva în englezește, tinerii rîseră. Mai spuse ceva fetei, care răspunse pe jumătate stînjenită, pe jumătate amuzată, o bătu patern pe umăr, pe urmă îi dădu cămășile, ea le numără și-i spuse prețul. Tibi se întoarse spre Adi și o întrebă tare, arătîndu-i paharele de cristal.

— Pe astea vrei să le iei?

Adi făcu semn că da, pe acelea voia să le ia. Se apropie, în timp ce Tudor, rămas printre cămăși, se prefăcea că le examinează cu atenție. Nu se simțea în largul lui, pentru că Tibi era prea familiar cu toată lumea, avea gura mare și-l intimida.

— Hei, Tudor, strigă tare Tibi. Gata, mișcare! Plecăm.

— Am luat ieftin, spuse el după ce intrară toți în mașină. Pe cămăși am dat șase dolari și paharele le-am luat cu trei. Le-am plătit, țineți-vă banii.

— Mulțumim, Tibi, spuse Adi impresionată.

— Nu le da niciodată cît cer, o învăță el pe Adi.

Au umblat toata ziua pe la vînzări din garaje. Nu doar pe strada lui Tibi, ci și pe multe altele, pînă departe, spre centrul orașului. Tibi era în vervă. Oriunde cobora, ocupa repede tot locul, glumea, ironiza, se certa, se tîrguia, mereu cu vocea ridicată și pițigăiată. Se întorcea la mașină cu lucrurile cumpărate și le așeza cu mîndria cu care un vînător și-ar fi rînduit trofeele. Și-a mai cumpărat trei sacouri, cîteva perechi de pantaloni, alte cămăși, cîteva cravate, un bibelou cu o dansatoare. Adi a găsit tablouri, un serviciu de masă pentru patru persoane, două inele de argint, iar Tudor, discuri, dicționare și cinci volume dintr-o enciclopedie apărută în 1972. Tibi a plătit tot ce și-au cumpărat și n-a vrut să primească nici un ban.

Fusese o zi minunată, iar Adi și Tudor erau fericiți. Își făcuseră în sfîrșit un prieten la Montréal.

— Să mîncăm ceva undeva, le-a propus Tibi spre sfîrșitul după-amiezei, cînd foamea îi răzbise.

S-au oprit la un Mike's și au comandat pizza.

— V-a plăcut la vînzarea de garaj? îi întrebă Tibi.

— A fost grozav, spuse Adi cu căldură. Mulțumim mult.

— Dumneavoastră v-a plăcut, domnu'? se întoarse Tibi ironic spre Tudor. Nu păreți încîntat…

— A fost bine, Tibi, mi-a plăcut. Și-am găsit lucruri interesante.

— Numai proștii cumpără aici lucruri noi! Care nu fac doi bani, fiindcă toate-s făcute în China și Thailanda.

Apoi, Tibi le-a povestit cu mult umor amintiri din copilărie, cum fura cînd era puști magnolii din Cișmigiu și cum purta crucea la înmormîntările din cartier pentru cîțiva lei. Și despre Rapid, și despre Dumitriu II, fotbalistul lui preferat de la vîrsta de paisprezece ani. Și despre cum s-a bătut la șaisprezece ani din cauza primei sale iubite cu un rival care avea optsprezece. Iubita, zicea acum Tibi, era o coardă, o basarabeancă de douăzeci și patru de ani, măritată cu un cizmar sfrijit și bătrîn. Cizmarul avea un atelier prăpădit în curte, din care nu ieșea decît la prînz și seara, cînd mergea să se culce. Cati așeza un ghiveci de flori în fereastră ca să-i dea de veste lui Tibi că-l așteaptă, o șmecherie pe care o învățase dintr-un film cu spioni ruși.

Adi îl privea transfigurată, dar Tudor era nemulțumit. S-au și certat din cauza asta cînd au rămas singuri.

— Te uitai la el ca la un guru! Erai toată numai admirație și devotament că ți-a cumpărat cîteva vechituri cu douăzeci de dolari.

— Au fost aproape patruzeci! Și eram mai bine așa, decît acră și nemulțumită ca tine, după ce omul și-a pierdut toată ziua cu noi! Și ce? Povestea cu haz și spunea lucruri interesante, ești invidios?

— Invidios? Pe prostiile alea? Sigur că mai toți puștii fură cîte ceva ca să se grozăvească, că toți au o echipă de fotbal preferată și, tot așa, că băieții fac dragoste prima dată cu curve mai coapte ca ei. Cel puțin, așa era

pe timpul lui. Tu nu vezi cît de banal e tot ce spune Tibi? Și chiar nu-ți dai seama de ce-a fost atît de cumsecade cu noi?!

Adi nu-l mai contrazise, dar ținu la părerea ei.

— Mie mi-a plăcut, puse ea capăt discuției.

Dar asta avea să fie mai tîrziu…

Acum, cînd Tibi povestea și ei îl urmăreau cu sentimente contradictorii, niciunul nu se gîndea că povestește banalități.

Începea să se însereze cînd au pornit spre casă. Tibi fredona mereu *Iubire, bibelou de porțelan* și părea plictisit.

— Tibi, tu ești însurat, nu-i așa? îl întrebă deodată Adi, feminină și plină de interes.

Intraseră pe strada lor și, după cum se înțeleseseră mai înainte, Tibi trebuia să urce la ei, ca să încheie seara la o bere. Mașina opri în fața blocului.

— Nu mai urc, zise Tibi. Sînt obosit, vreau să mă duc acasă.

— Te așteaptă nevasta? îl ironiză Adi.

Tibi privea fix înaintea lui și ținea strîns mîinile pe volan.

— Hai, dați-vă jos, gata. Ne mai vedem și săptămîna viitoare.

Coborî și el și îi ajută posomorît să-și scoată cumpărăturile din portbagaj. Urcă din nou în mașină și, cu cheia de contact în mînă, în timp ce se pregătea să demareze, le spuse:

— Nevastă-mea a șters-o cu un gagiu. Un brazilian. Nu se mai întoarce. Dar și dacă se întoarce, n-o mai primesc înapoi. O bag în mă-sa.

— Ce vorbești?! îl compătimi Adi foarte impresionată. Cînd a fost asta?

— Aseară! Era o chestie mai veche, se aveau bine de mult, mi-a lăsat o scrisoare…

— Și n-ai bănuit nimic?

— Nimic! *Bye*, vă mai caut eu.

— Hai cu noi sus! îl rugă Adi. Să mai stăm de vorbă! Nu sîntem prieteni?

Tibi nu-i răspunse. Dădu din mînă a lehamite, făcu un semn de rămas-bun, iar mașina demară cu zgomot.

Încărcați de cumpărături, Tudor și Adi urcară tăcuți în apartamentul lor. Începuseră deja să se certe.

O adevărată familie

Cu trei zile înainte să plece din compania noastră, l-am invitat pe Roger să mîncăm împreună la prînz, într-un restaurant mic, vietnamez, de pe strada Saint-Denis. Roger era blond, cu părul cîrlionțat și ochi albaștri, care păreau bulbucați din pricina ochelarilor cu multe dioptrii. Era destul de scund, semăna cu un actor american, Richard Dreyfuss, cred. Roger era șeful meu, iar știrea că pleacă nu era încă oficială, numai eu luasem cunoștință de ea, ceea ce mă flata foarte tare. Dar în același timp regretam plecarea lui. Fusese un șef bun, care mă aprecia și mă susținuse întotdeauna în fața directoarei.

Am comandat, ca și altă dată cînd fusesem aici amîndoi, rulouri imperiale cu o garnitură de orez și cartofi prăjiți. Ni s-au adus în plus și două boluri minuscule cu sos picant.

— Îmi pare rău, Roger, i-am zis la începutul discuției noastre, în timp ce-mi risipeam sosul peste grămada de orez cam fad și cam uscat pentru gustul meu. Mă obișnuisem cu tine. Credeam că o să lucrăm împreună încă mulți ani de-acum încolo.

— Da, a spus el. Și mie mi-ar fi făcut plăcere, dar n-am putut să refuz oferta făcută de Sylvain.

Sylvain era un alt fost coleg care plecase în urmă cu doi ani într-un post de director la o companie concurentă. Îi oferise lui Roger un post de director adjunct, cu o creștere substanțială de salariu.

— Noi aici eram ca o familie. De cinci ani de cînd ai venit în companie, am ajuns să ne cunoaștem bine.

Roger m-a privit puțin surprins peste ochelari.

— Chiar o familie? Nu sînt de aceeași părere… Nu, nici vorbă, aș spune dimpotrivă.

S-a șters la gură cu șervetul alb și a băut două înghițituri din paharul cu apă din fața lui. Eu însă am rămas cu furculița în aer. De data asta, eu eram cel surprins.

Trebuie să fac o paranteză, înainte ca Roger să continue să-mi explice punctul său de vedere. Pentru mine, toți colegii cu care mă întîlneam zi de zi la serviciu erau prieteni buni. La intrare, în fiecare dimineață, Beatrice, recepționera bătrînică, era toată numai zîmbet și, după ce mă întreba ce fac, mă anunța amabilă că afară e frig, sau cald, sau plouă, sau ninge, de la caz la caz. Eu zîmbeam, îi spuneam că fac bine și cădeam de acord că e frig, sau cald, sau plouă, sau ninge, după cum constatasem venind. Tare prietenoasă, Beatrice! După ce treceam de Beatrice, mă întîlneam uneori cu Mireille, secretara. Și ea era zîmbitoare, îmi făcea un semn amical cu mîna și mă întreba și ea ce fac. Îi dădeam același răspuns ca și lui Beatrice, că fac bine, și o anunțam și pe ea că afară e frig, sau cald, sau plouă, sau ninge… Intram reconfortat de prietenia secretarei în biroul de arhivar, care era ca o moșie a mea, și apărea Svetlana. Svetlana Morozova e rusoaică, dar e măritată cu un columbian, vorbește cu el în fiecare zi la telefon cîte o oră și și-a prescurtat numele în Moro – e mai spaniolesc așa.

Svetlana are un simpatic accent rusesc și, intrînd cu ceașca de cafea în mînă, mă întreba ce fac și dacă am ajuns greu la serviciu, fiindcă afară era frig, sau cald, sau ploua, sau ningea… „Mulțumesc de întrebare, Svetlana”, îi ziceam. „Am ajuns cu bine la serviciu, deși afară…” Și-i spuneam că, da, e-adevărat, afară era frig, sau cald, sau ploua, sau ningea… Svetlana căsca, bea din cafea, îmi facea semn cu ochiul, îmi ura o zi ușoară și pleca. Drăguță, o adevărată prietenă.

Lucram cît lucram singur cu hîrțoagele mele din arhivă, clasam ultimele acte, cînd aproape de prînz apărea Margot, contabila. Mă întreba și ea ce fac, strîmba din nas, zicea că-i praf, se uita pe fereastră și constata că e frig, sau cald, sau plouă, sau ninge și pe urmă îmi spunea ceva despre leafă.

Că adică o să fie depusă, ca de obicei, joia viitoare în cont. Îi mulțumeam și-i spuneam că mă bucur. Grija ei pentru mine și leafa mea mă ungea la suflet. Asta însemna prietenie!

La prînz ieșeam să mănînc undeva, la un restaurant fast-food din apropiere. De obicei, lîngă biroul lui Beatrice de la intrare erau adunați la ora aceea patru sau cinci colegi: Pierre, Martin, Diane, Jacques și Sue. Le făceam semn cu mîna, le ziceam „pe curînd" și ei îmi răspundeau zîmbitori, în cor: „Pe curînd!". Prieteni buni, ce mai…

Și ce să mai spun de Manon, de 45-50 de ani, obosită tot timpul, cu hainele mototolite, cu ochii apoși, încercănați și vocea groasă, de fumătoare înrăită, cu părul cînepiu, rar și murdar. Era directoarea generală, zîmbea cînd mă vedea și mă-ntreba totdeauna ce fac. Odată chiar m-a îmbrățișat, venisem din concediu! O prietenă adevărată…

— Manon e o cățea, spune acum Roger în timp ce-și taie o rondelă micuță din al doilea rulou imperial.

Pe primul l-a mîncat deja.

— O cățea…

— Dar rămîne între noi, OK?

— Nici nu încape discuție!

— Din oră în oră merge la fumoar, ai remarcat? Doar trece pe lîngă biroul tău.

— O văd uneori, e drept.

— Merge să se drogheze! Fumează marijuana. Cînd este euforică din cauza asta, are un zîmbet tîmp înțepenit pe figură și îmbrățișează pe toată lumea. Dar altminteri n-am cunoscut o tipă mai rea și mai neplăcută! Nu fumează în birou fiindcă nu e voie și pe urmă mirosul de marijuana e mult mai persistent. Nu vrea să riște să fie surprinsă de vreo inspecție dinafară.

— Cine vine în inspecție?

— Cine?! Ha!

Roger mă privește aproape cu milă. Pe ce lume trăiam? În țara aia de unde veneam erau oare toți așa de naivi ca mine?

— Jacques s-a plîns din cauza fumului anul trecut la poliție, după ce s-a votat legea că nu mai e voie să se fumeze în birouri, continuă el. Au venit doi agenți pe neanunțate și au amendat compania cu cinci sute de dolari. De atunci s-a organizat fumoarul.

Știam că fusese o inspecție în urmă cu un an, știam și de amendă, dar nu știam că Jacques fusese delatorul. Nu-mi spusese nimeni. Era atît de simpatic Jacques și toată lumea îl iubea. Se vedea de la o poștă, toți îl întrebau ce face cînd apărea dimineața, inclusiv eu. Și el mă întreba ce fac dacă mă prindea pe hol. Roger mă iniția în niște mistere pe care nu le-aș fi bănuit niciodată…

— Nu pot s-o sufăr pe Manon, OK? Dar rămîne între noi…

— Poți să ai încredere, Roger…

— Am. Și cu Sylvain…

— Ce-i cu Sylvain? Și-a dat demisia acum doi ani…

— Aiurea! S-o crezi tu! Sylvain nu a demisionat de bunăvoie, ci șantajat. Manon i-a zis de la obraz să-și dea demisia, că dacă nu, îl concediază pentru incompetență. Era exact invers, ea era incompetentă. Sylvain a contrazis-o într-o chestie…

— Ce vorbești?!

— Omul ei de încredere ghici cine e? Care-i spune tot ce se vorbește despre ea în companie, tot…

— O fi Beatrice? E tare cumsecade, nu cred…

— Nu e cumsecade deloc, e o scîrbă. Știi cum a fost ea angajată? A pretins că a lucrat la Ministerul de Justiție. A venit cu o recomandare semnată chiar de ministrul Rémillard. Aiurea! Ea semnase. Era un fals… Dar nu-i Beatrice omul ei de încredere.

— Atunci Mireille… Dar și ea e drăguță…

— Nu-i drăguță, e o scorpie. E singura de care-i este frică lui Manon. Cînd Mireille nu vrea să facă ceva, nu face. Se duce în biroul lui Manon, închide ușa și se ceartă cu ea. Cred c-o are la mînă cu ceva. Cu ceva din afara serviciului… Dar nu ea e omul de încredere…

— Atunci Jacques.

— Turnătorul ăla? Nici vorbă. Manon i-a desființat postul, l-a trecut la timp parțial doar o zi pe săptămînă nu numai ca să se răzbune, ci și ca să nu-l mai aibă tot timpul în coastă. Cînd vine el la serviciu, miercurea, Manon nu fumează toată ziua nimic. E bolnavă, nici nu mai iese din biroul ei, ai remarcat?

— Atunci Diane…

— Grasa aia? E prea proastă. Nu știe decît să se hlizească.

— Svetlana?

— Bravo! Svetlana e! Și știi de ce?

— De ce?

— Ce-ți spune ție combinația asta: marijuana… bărbat columbian… Ei?

Am reflectat o clipă și apoi deodată cred că m-am luminat la față de bucuria descoperirii.

— Vezi? Asta e. Nici nu mai e nevoie să vorbim, îmi zise Roger vesel. Ne-am înțeles. Hai să plătim…

Am chemat chelnerița și am achitat nota de plată. Peste un sfert de oră eram în biroul meu de arhivar rumegînd destăinuirile lui Roger.

*

Cînd a plecat, pestre trei zile, i s-au dat flori la sfîrșitul programului. Au scris toți pe o felicitare cîte două-trei cuvinte drăgăstoase și despărțirea s-a făcut într-o atmosferă cordială, sinceră, de adevărați prieteni. S-au cumpărat cîteva sticle de Porto, struguri și brînzeturi fine. Manon a lăudat contribuția lui Roger la bunul mers al companiei, i-a mulțumit pentru devotament, iar Roger nu s-a lăsat mai prejos și a spus că Manon este o directoare admirabilă, că el personal, dacă regretă ceva plecînd din companie, tocmai asta regretă, colaborarea cu Manon. Am ciocnit cu toții cîte un pahar, am mîncat strugurii și brînza, iar la sfîrșit Roger a plecat lăsînd în urma lui zîmbete și regrete.

Peste încă trei zile, Manon m-a chemat în biroul ei.

— Domnu' Octav, mi-a spus ea, luați loc. Am aici un raport al lui Roger. N-am de ce să vă ascund, sînteți cel mai vechi în companie, locul lui

Roger nu era printre noi. Îmi pare bine că a plecat, era un intrigant. Deși, altminteri, era priceput. Cînd făcea ceva, făcea bine. De exemplu, raportul ăsta. L-a făcut înainte de plecare, la cererea mea, pentru Consiliul de Administrație împreună cu Svetlana. Au lucrat bine amîndoi, știam că se înțeleg de minune, de-aia i-am pus împreună. Vrem să facem unele schimbări în companie și i-am cerut sugestii de îmbunătățire ca să devenim mai competitivi. Acum că s-a dus exact la compania care ne concurează, trebuie să aplicăm cît mai repede recomandările astea făcute de el și de Svetlana. Roger ne recomandă să închidem biroul de arhivă, fiindcă nu aduce nici un beneficiu companiei. A zis că e mai bine să aruncăm hîrtiile care nu ne trebuie, de ce să ne mai împiedicăm de ele și să plătim și un salariu ca să le purtăm de grijă? Am reflectat mult asupra acestei propuneri, domnule Octav, și cred că Roger și Svetlana au dreptate. A fost o decizie greu de luat, dar nu avem de ales. Nu e nimic personal, e o chestiune de afaceri. Așa că ne pare tare rău, dar de săptămîna viitoare vă rugăm să vă căutați de lucru în altă parte. Vă mulțumim oricum pentru efortul depus atîția ani. Fără contribuția dumneavoastră, compania noastră n-ar fi ceea ce a ajuns astăzi.

S-a ridicat și a trecut pe lîngă mine. Tremura toată.

— Vă rog să mă scuzați, trebuie să mă duc să fumez o țigară. Mult noroc și la revedere.

Am ieșit din birou decepționat. Peste o săptămînă trebuia să las în urma mea niște oameni minunați, niște colegi admirabili, care formau o adevărată familie. Mare păcat!

Telefoane

„Ceea ce este de admirat într-o societate bine rînduită și așezată, ca asta de aici, canadiană, este buna funcționare a serviciilor. Nu există, domnule, superficialitatea balcanică de la noi. Nu există, domnule, salariați care să simuleze doar că muncesc. Nu există, domnule, nepăsarea față de nevoile clientului."

Acesta era conținutul alocuțiunii patriotice în favoarea Canadei pe care Barbu Martinescu se pregătea s-o țină la telefon unuia dintre prietenii rămași în țară. Motivul era o altă alocuțiune patriotică venită de la prietenul ăsta în legătură cu băiatul lui, stabilit în Canada de două luni, angajat ultima dată de o companie de vînzare prin telefon și concediat după o săptămînă de lucru. Era o alocuțiune enervantă, prietenul spunea că în România era mai bine: „Nici voi nu sînteți mai breji, faceți o propagandă mincinoasă. Fi-miu a căzut din lac în puț în Canada aia a voastră. Să nu-i mai dea leafă după o săptămînă?! Asta-i bătaie de joc! Aici, pînă să-l dea afară de la serviciu, lua leafă cel puțin o lună. Și asta nu s-a întîmplat o dată sau de două ori. Oriunde a lucrat, așa a fost tratat, cu respect!".

Ideea că în România era mai bine îl revolta pe Barbu Martinescu, proaspăt cetățean canadian, fidel jurămîntului de loialitate pe care tocmai îl rostise într-un cadru festiv. Trebuia să-l pună la punct pe măgarul său prieten!

Se ridică deci din fotoliu, merse la telefon, luă receptorul din furcă și constată că nu are ton. Cercetă priza, puse receptorul din nou în suport, îl ridică din nou. Nimic. Tot așa, nu avea ton. Trecu la telefonul din dormitor,

îl încercă și pe acela. Tot n-avea ton. Era clar, o defecțiune. Oftînd, Barbu Martinescu se întoarse în fotoliu. Luă o carte să citească, dar o închise repede, n-avea chef de ea. Mai ales că era o carte grea. „Învățați limba greacă fără efort.”

Apoi începu să-și aducă aminte cîte telefoane avea de dat în dimineața asta, cît erau de importante și cît de mult îi lipsea posibilitatea asta de contact cu oamenii. Trebuia mai întîi de toate să-l sune Dorina, care se întorsese de două zile din Franța, dintr-un pelerinaj mistic pe la toate catedralele Notre-Dame. Existau și la Montréal două catedrale Notre-Dame, fusese o dată cu Dorina într-una din ele. Dorina se repezise în primul rînd de bănci, acolo unde o vedea toată lumea, își despletise cu o mișcare vioaie părul și, pînă să înceapă slujba, pornise să se roage, bolborosind repede și de neînțeles și strigînd din cînd în cînd cu o voce înăbușită, patetică și cu ochii holbați „Isuse, Isuse”. Oamenii din jurul ei se dăduseră la o parte, privind-o plini de sfială, iar Barbu Martinescu se speriase și n-o mai însoți niciodată, în nici o catedrală, în nici o biserică.

Altminteri, însă, în viața de toate zilele, îi făcea plăcere s-o vadă și abia aștepta să o întîlnească, mai ales acum, după trei săptămîni de absență. Mergeau uneori la ea. Avea un apartament micuț pe strada Rachel și acolo, de cum intrau, ea se ducea repede în fața unei icoane bizantine, începea o rugăciune cu mîinile împreunate, termina cu un „Doamne, iartă-mă” înlăcrimat și trist, apoi se întorcea brusc spre el și zicea autoritară în timp ce-și dădea jos pantalonii: „Hai să începem, dă-i drumul, că peste o oră am treabă, mă duc la cor”.

În afara Dorinei, trebuia să-l sune un domn, Dubois, de la C.O.A., Clubul Obezilor Anonimi, unde depusese o cerere de înscriere. Barbu Martinescu nu era obez, dar își spusese că nu se știe niciodată ce-ți rezervă viitorul și era mai bine să fie asigurat cu un loc la clubul acela luxos, cu fotolii adînci și confortabile, cu un bar de gustări și băuturi la discreție, unde membrii VIP se întîlneau de două ori pe săptămînă și jucau șah și domino sub supraveghere medicală. Membrii stagiari puteau juca și ei șah, domino și orice voiau, dar nu-i supraveghea nimeni.

Mai avea de primit telefon de la Rozalia, o colegă din liceu cu care se reîntîlnise miraculos la Montréal după aproape treizeci de ani. Nu se recunoscuseră de la prima vedere, dar au descoperit printr-o întîmplare că au fost colegi. Aștepta la rînd la o bancă, voia să-și facă niște cecuri. Cînd a ajuns în fața ghișeului și i-a dat casierei cartea de client cu numele lui, aceasta l-a citit, s-a uitat lung la el, iar l-a citit, iar s-a uitat… Apoi i-a vorbit românește: „N-ați făcut liceul la «Iulia Hașdeu», la București?". „Ba da", a zis surprins Barbu Martinescu, „am terminat în '78". Am fost colegi de clasă, a zis casiera și i-a arătat cu mîndrie ecusonul pe care scria „Rosalie". „Dar eu am terminat în '79, că am rămas repetentă." „Marinescu Rozalia", a zis luminat la față Barbu Martinescu, că ținea minte toți repetenții. „Erai chiar înaintea mea la catalog…"

La terminarea programului, Martinescu Barbu a așteptat-o pe Marinescu Rozalia la ieșire și au intrat într-o cafenea din apropiere. Rozalia era căruntă, corpolentă, călca greoi, dar era vorbăreață. „Ce face viața din noi!", cugetă adînc Barbu Martinescu avînd în minte imaginea ei de la 17 ani: durdulie, proaspătă, veselă, cu ochi vioi, mici, negri și rotunzi ca două măslinuțe.

Rozalia de acum, care se apropia de cincizeci de ani, era mulțumită cu jobul, dar nefericită în căsnicie. Pentru a doua oară nefericită. Prima dată fusese nefericită cu un popă cu care se stabilise în satul unde-și avea el biserică, la Potigrafu, lîngă Ploiești. „Era al dracu' și m-am despărțit greu de el", îi mărturisi ea fostului coleg de catalog. „La țară e urît pentru o nevastă tînără și mai ales la Potigrafu, unde nu poți să-ți trăiești viața cum ai vrea. Căpcăunul de popă mă ținea din scurt cu mă-sa, cu frati-su, cu toate neamurile lui. Pînă într-o zi. M-am împrietenit cu veterinarul, l-am rugat să treacă pe la mine într-o duminică dimineață, cînd toată lumea era la slujbă, avea o droșcă în care căra gîște și rațe, mi-am luat două boccele și am întins-o la gară. Am fugit la București, numai așa am scăpat de popă." Acum, în Canada, unde era de vreo cincisprezece ani, se măritase cu un alt român, un macedonean, Caragheorghe. Îl chema și Dima, dar ea îi zicea Cara. Vorbea despre el cu multă obidă: „E puturos, nu-i place munca, are o

undiță, stă toată ziua pe malul rîului, că ne-am cumpărat casă lîngă Rivière-des-Prairies, și dă cu ea la pește. Cînd ajung acasă, mă pune să curăț peștele, să-l tai, să-l prăjesc, să-l fac plachie, dar ce sînt eu, Doamne, iartă-mă, servitoare? Sînt profesionistă, orișicît. Lucrez la o bancă, n-am timp de stat la cratiță. Dar *el*", accentua Rozalia cu patimă, lungind vorbele, „nu înțelege, fiindcă-i așa de puturooos…!"

Așa a fost prima dată și Barbu Martinescu n-a apucat atunci să-i povestească și despre necazurile lui. Trecuseră doi ani de la reîntîlnirea lor, vorbiseră de zeci de ori, cel puțin o dată pe săptămînă, și tot nu apucase să-i spună nimic. Vorbeau tot timpul despre *el*. Între timp, *el* își găsise serviciu – de fapt, pusese pe picioare o afacere cu cîrpe. Din acelea care se folosesc în garaje la curățarea motoarelor. Le cumpăra cu trei cenți, le vindea cu cinci, cîștiga doi cenți la fiecare cîrpă. Visa să dezvolte afacerea, să se extindă, să-și ia un angajat, pe urmă un contabil, să deschidă un magazin și pe urmă altul, apoi o fabrică de cîrpe de diferite sortimente și mărimi, iar în zece ani să aibă o rețea de magazine și de filiale și să devină regele cîrpelor din Québec. Lipsea de acasă cîte opt-zece ore ca să onoreze comenzile și să facă rost de marfă de la atelierele de croitorie.

Rozalia, în schimb, își pierduse slujba din cauza unei reorganizări, întrucît banca ei mică fuzionase cu alta mai mare. „Așa e roata vieții", se consola fostului coleg la telefon. „Azi ești sus și mîine jos, dar *el* e fudul și se rîde de mine. Nu mai dă la pește, că i s-a urcat la cap. Acu', dacă am și eu chef de o bucățică de pește, trebuie să mă milogesc să cumpere!"

Azi era zi de Rozalia. Cu siguranță o să-l sune. Și Barbu Martinescu merse din nou la telefon și-l ridică plin de speranță. Aiurea! Era mort, parcă era un telefon de jucărie!

Mai erau și alte telefoane pe care le aștepta. De la Aziz, un algerian tînăr, șofer de taxi, cu care fusese vecin în urmă cu vreo trei ani într-un bloc din care se mutase. Nu făcea să-l uite, nu era prudent, nu era bine să se pună rău cu el! Trebuia să iasă azi împreună și să meargă la un *brunch*, la un restaurant, Vichy. Apoi de la un domn cu voce pițigăiată, Bertoli, profesor de sport, care-l asigurase că, după șase săptămîni de antrenament potrivit

metodei lui brevetate în toată America de Nord, avea să aibă un corp de Adonis, cu toate accesoriile revigorate. Dar cine știe de la cine mai putea primi telefoane exact azi, cînd telefonul era defect? Poate și de la dentist, fiindcă rămăsese în urmă cu două zile că o să-i telefoneze dacă-l poate primi săptămîna asta. Poate de la un misit de case care trebuia să-i dea o informație în legătură cu o ipotecă…

Nu mai putea aștepta. Se îmbrăcă și coborî în holul blocului, unde era un telefon public. Formă numărul companiei naționale de telefonie, introduse așa cum i se ceru cele zece cifre ale numărului său de telefon, ascultă răbdător șase opțiuni, care aveau și subopțiuni și după cîteva minute de rătăcire ajunse la serviciul cu clienții și reclamații. Apăsă plin de speranțe pe cifra care indica această opțiune și imediat se auzi vocea amabilă și caldă a robotului: „Toți agenții noștri sînt ocupați, rămîneți pe fir ca să vă păstrați prioritatea de apel”. Apoi, muzică: *Iarna* de Vivaldi. După două-trei minute, robotul reveni cu scuze și cu îndemnul să aștepte mai departe. Apoi, după alte trei minute, din nou scuze și din nou încurajarea să aștepte, ca să-și păstreze prioritatea de apel. *Iarna* se termină, urmă, firește, *Primăvara*, presărată cu scuzele și încurajările robotului. Ascultă și *Primăvara* și, tocmai cînd se pregătea să asculte și *Vara*, obținu legătura cu agentul.

— Bună ziua, cu ce vă pot ajuta?

Barbu Martinescu îi explică în două cuvinte necazul lui.

— Dați-mi voie să mă uit în dosarul dumneavoastră, îl rugă agentul foarte amabil. Mă întorc repede.

Reveni după două minute lungi:

— Am dosarul dumneavoastră în față. Care-i adresa unde locuiți?

— 2411, strada Victoria, spuse Barbu Martinescu cu o voce sigură.

— Nu, îl contrazise agentul, 3418, strada Goyer.

Barbu Martinescu surîse cu superioritate. Ce păcat că agentul nu putea să-i vadă expresia!

— Aia a fost adresa de acum trei ani.

— A, da?! se miră suspicios agentul. Ce curios! Cum o chema pe mama dumneavoastră înainte de a se căsători?

— Ioniță.

— Aha! Și care e data dumneavoastră de naștere?

— 15 mai 1961.

— Excelent. Aveți și un pisoi. Cum îl cheamă?

— Samson.

— Perfect. Vă felicit. Mă scuzați, v-am pus întrebările acestea din motive de securitate. Ca să știu dacă vorbesc cu cine trebuie. Vasăzică dumneavoastră sînteți domnul Bardu Martinescu și locuiți pe strada Goyer, la numărul 3418.

— Nu, domnule, spuse răbdător Barbu Martinescu, nu mă cheamă Bardu, ci Barbu, de două ori cu *b*, de la „bou”, și locuiesc pe strada Victoria, la 2411.

La capătul firului, agentul tăcu puțin jignit.

— Corectez datele din dosarul dumneavoastră, îl anunță el. Vasăzică Barbu… Barbu, nu-i așa? Ori Bardu?

— Barbu…

— OK, am înțeles. Bar-bu. Bun. Și locuiți pe strada… ce stradă ați spus? Goyer?

— Nu, Victoria. Strada Goyer a fost acum trei ani. V-am spus doar.

— Acum nu mai locuiți acolo… se asigură iar agentul.

— Nu, domnule, acum stau pe strada Victoria.

— Dar numărul e același…

— Nu e același, acum e 2411. Înainte era 3418.

— Stați o clipă! se alarmă agentul. Acum aveți alt număr?

— Da, domnule, strigă exasperat Barbu Martinescu, acum locuiesc la 2411 și înainte locuiam la 3418. Am schimbat și strada, și numărul.

— Aaa, nu! reveni agentul lămurit și puțin condescendent. M-ați înțeles greșit. Eu vorbeam de numărul de telefon. Numărul de telefon e același…

— Da, numărul de telefon e același, respiră ușurat Barbu Martinescu. Mă scuzați, doar numărul de la casă s-a schimbat.

— Nu face nimic. E-n regulă, fac toate modificările necesare în dosarul dumneavoastră.

Tăcură cîteva clipe amîndoi. Barbu Martinescu îl auzea cum apăsa cu energie pe tastele calculatorului silabisind cuvintele.

— E-n regulă, vorbi iar agentul, am modificat totul. Vreau să recapitulăm toate datele, să fim siguri că nu s-a strecurat vreo greșeală.

Citi apoi cu voce tare totul, pornind de la numele pisoiului pînă la adresa de domiciliu, și aici vocea lui oscilă. Trecuse din nou strada Goyer și Barbu Martinescu îl întrerupse vehement. Agentul își ceru scuze și modifică de această dată definitiv și bine.

— Totul e corect acum, sînteți mulțumit?

— Foarte mulțumit. Nu înțeleg totuși: de ce mi s-a întrerupt telefonul? întrebă curios Barbu Martinescu. Greșeala asta din dosar cu adresa e de trei ani și totuși pînă acum telefonul a mers brici…

— A fost o încurcătură. Aici în dosar scrie „cerere de debranșare” de la adresa din strada Goyer. Numele dumneavoastră a rămas înscris la această adresă și probabil că cei care stau acum acolo au cerut să li se debranșeze telefonul. Se rezolvă. Am făcut toate corecturile în dosarul dumneavoastră și o să aveți în curînd telefon.

— Cînd?

— Astăzi, imediat după prînz. Pe la unu, cel mult unu și jumătate. Vă mai pot ajuta cu ceva?

— Nu, mulțumesc. Cu cine am vorbit? Care e numele dumneavoastră?

— Agent Biki, numărul 24712.

Și agentul încheie cu formula sacramentală:

— Mulțumim că ați apelat la serviciile companiei noastre…

Barbu Martinescu urcă în apartamentul său de la etajul șase cu sufletul împăcat. Era deja ora unsprezece, peste două-trei ore o să poată vorbi din nou la telefon.

*

Se făcu ora unu, apoi unu și jumătate, două, două și jumătate. Telefonul era mort și Barbu Martinescu, neliniștit. „Hai să-i întreb încă o dată”, își

spuse, „să vedem cît mai durează…”

Coborî din nou în hol, ascultă din nou la telefon muzică bună, de data asta Bach, și după două concerte brandenburgice auzi la capătul firului vocea melodioasă a unei agente. Probabil tînără. Probabil și frumoasă.

— Bună ziua, cu ce vă pot ajuta?

Barbu Martinescu îi vorbi despre problema lui, despre conversația cu agentul Biki și despre promisiunea că telefonul o să fie restabilit imediat după prînz.

— O clipă, să consult dosarul dumneavoastră, spuse agenta.

Reveni și-i spuse nedumerită:

— Văd că în dosar scrie că vi s-a restabilit telefonul de acum o oră și jumătate, la unu fără un sfert.

— Nu, doamnă, nu! N-am ton, telefonul e mort.

— Nu știu de ce scrie așa. A fost o debranșare și pe urmă s-a revenit. Ați cerut dumneavoastră o debranșare?

— Nu, nici vorbă. Domnul Biki mi-a spus că cei de pe strada Goyer au cerut debranșarea, de aici provine încurcătura.

Agenta ascultă parcă derutată. Reveni cu o voce mai puțin melodioasă decît la început și-l întrebă iar despre numele mamei, data nașterii și numele pisoiului, iar la sfîrșit îl felicită că-l cheamă Barbu Martinescu și locuiește pe strada Goyer.

— Nu, doamnă, nu! strigă Barbu Martinescu. Acum trei ani am locuit pe strada Goyer, acum locuiesc pe strada Victoria. Colegul dumneavoastră a făcut toate modificările în dosar, mi-a citit ce-a scris, de ce-mi spuneți acum că stau pe strada Goyer?

— Așa scrie aici, domnule, spuse rece agenta. V-ați mutat de pe strada Victoria pe strada Goyer.

— Invers, doamnă, invers! Colegul dumneavoastră a scris greșit…

— Mă rog… Cred că a fost vorba despre o problemă de comunicare. Sau poate de calculator. Am să corectez datele…

Lucră și ea cîteva zeci de secunde și reveni liniștitoare.

— Nu vă faceți probleme, totul e acum corectat, pus la zi. O să aveți telefon pînă la ora cinci.

— Sînteți sigură?

— Absolut sigură. Fiți calm, nu vă mai faceți griji.

— Cum vă cheamă pe dumneavoastră? Cu cine am vorbit?

— Jacqueline. Vă mulțumim că ați apelat la serviciile companiei noastre.

— Mulțumesc și eu, Jacqueline.

*

A venit ora cinci și telefonul continua să fie mut. Motanul Samson se freca lingușitor de pantalonii lui Barbu Martinescu. Acesta îl luă în brațe și coborî înfuriat în holul blocului, la telefonul public… A format din nou nervos numărul companiei, atît de nervos că abia a nimerit cifrele. Iarăși opțiunile, iarăși robotul, dar cînd a ajuns la opțiunea serviciului cu clienții, mesajul era altul. Serviciul cu clienții terminase programul încă de la ora patru și jumătate. Putea să lase un mesaj sau să revină a doua zi. Ce mesaj să lase? Agenții vorbeau despre debranșare. Îi veni o idee: a reluat opțiunile de la capăt și s-a oprit la opțiunea serviciului tehnic și deranjamente. Un robot l-a informat că serviciul funcționează pentru situațiile de urgență pînă la ora 21 și i-a cerut să asculte din nou muzică pînă se eliberează unul dintre tehnicieni. Nu mai erau acum nici Vivaldi, nici Bach, erau Elvis Presley, Michael Jackson, Madonna…

S-a auzit, în sfîrșit, vocea tehnicianului mult așteptat. Barbu Martinescu i-a expus din nou problema, pomenind și de conversațiile cu agenții Biki și Jacqueline.

— E limpede domnule, îl întrerupse rece tehnicianul. Dumneavoastră locuiți pe strada Victoria, la numărul 2411.

— Da, strigă fericit Barbu Martinescu, exact acolo!

— Telefonul dumneavoastră ar trebui să funcționeze, de la noi din centrală nu e nimic de semnalat. Poate că problema e la dumneavoastră. O să vină un tehnician. Dar va trebui să plătiți. Patruzeci de dolari deplasarea plus costul reparației. Dacă e vorba despre o priză, vă costă 45 de dolari.

— Domnule, sînt sigur că aparatul de telefon și prizele sînt bune. Doar am vorbit azi-dimineață, pe la opt. La ora zece am constatat că nu mai aveam ton.

— Nu știu, aveți animale în casă? Cîini, pisici, papagali?

— Un pisoi.

— E clar! Probabil că a mușcat șnurul.

Barbu Martinescu era revoltat, Samson era un pisoi delicat. Nu mînca el mîncarea lui specială, cum o să muște firul telefonic?! Aruncă o privire spre pisoi, pe care-l lăsase jos. Samson se întinsese solidar la picioarele lui. Simțind că e privit, motanul căscă și făcu scurt: „Miau!”.

— Fiecare cu ideile lui, îi spuse tehnicianul după ce ascultă protestele lui Barbu Martinescu și luă cunoștință de reacția lui Samson. Animalele rămîn animale, dar dacă vreți să nu plătiți, n-am nimic împotrivă, vă pot abona contra a cinci dolari pe lună la serviciul deranjamente și n-o să aveți nimic de plătit în plus, chiar dacă defecțiunea e la dumneavoastră în casă.

— Perfect, sînt de acord. Mă abonez la serviciul ăsta, deși mă abonez degeaba. Cînd o să treacă tehnicianul pe la mine?

— Întîi vă înregistrez abonamentul la serviciul nostru și apoi vă spun ce putem face.

Tehnicianul țăcăni și el cît țăcăni la calculator și pe urmă îl felicită pentru înțelepciunea de a se abona la acest serviciu unic în Canada, care-l va ajuta să doarmă liniștit, fără emoții în privința telefoanelor și a prizelor din casă. Dar în ceea ce privește reparația de acum, cînd se va efectua, nu putea garanta că va fi în cursul zilei de azi. Tehnicienii erau pe teren și dacă vreunul dintre ei va mai avea timp pînă la ora nouă, va trece, dacă nu, rămîne pentru mîine-dimineață pînă la prînz. Negreșit pînă la prînz!

— Sînteți a treia persoană care îmi promite că problema mea se rezolvă…

— Eu nu sînt responsabil pentru ce v-au spus ceilalți. Dacă mîine-dimineață pînă la zece nu a trecut nimeni pe la dumneavoastră, mă sunați la numărul direct…

Îi dictă numărul, adăugînd:

— Mă cheamă Denis.

*

Barbu Martinescu a urcat cătrănit în apartament împreună cu Samson. Fără telefon, se simțea infirm. „Așa era probabil și în Evul Mediu”, cugetă el. „Oamenii nu erau dezvoltați.”

N-a venit nimeni pînă la ora nouă și a avut o noapte grea. Dimineața s-a sculat la ora șase, ca să fie bine pregătit în așteptarea tehnicianului. E ușor de bănuit că, după ce a petrecut în baie aproape o oră, după ce și-a făcut cafeaua și a privit prima emisiune de știri a zilei și apoi un film vechi cu Pierre Richard, e ușor deci de bănuit că s-a făcut ora zece și jumătate și tehnicianul de la compania de telefoane tot n-a apărut. Era în firea lucrurilor să fie așa. „Ar fi fost de mirare să vină”, a zis cu amărăciune Barbu Martinescu.

A coborît din nou la parterul blocului, fără motan, dar hotărît ca de data asta să nu se mai lase îmbrobodit. Era prea mult. Avea numărul direct al lui Denis.

Denis lipsea din birou… Vocea lui înregistrată pe bandă magnetică îi propunea plină de solicitudine să-i lase un mesaj, cu promisiunea fermă că o să-l sune cînd s-o întoarce.

O luă de la capăt. Iarăși robotul, iarăși opțiunile din meniu. S-a oprit din nou la serviciul cu clienții și reclamații. Pînă la urmă, tot de ăștia depindea, și-a zis. A avut noroc, i-a răspuns imediat o agentă și nu a mai trebuit să asculte muzică.

— Cu cine trebuie să vorbesc, doamnă, ca să mi se pună telefonul în funcțiune? Sînteți a patra persoană la care mă adresez…

— O clipă, să văd dosarul dumneavoastră.

Totul era corect în dosar. Totul. În afară de un amănunt:

— Am găsit sursa necazului dumneavoastră! spuse agenta triumfătoare. Dați-mi voie să vă spun. Dumneavoastră locuiți pe strada Victoria, dar serviciul telefonic figurează pe strada Goyer. Știți, adresa de facturare unde se află telefonul poate fi diferită de adresa de domiciliu. Dumneavoastră

puteți locui într-un loc și puteți plăti un serviciu telefonic din alt loc, mă înțelegeți? Dați-mi voie să spun. De exemplu, aveți o fiică…

— Doamnă, am cerut să se corecteze adresa de două ori pînă acum…

— Da, s-a corectat. Dar, dați-mi voie să vă spun, s-a corectat adresa unde locuiți, nu și adresa de facturare. Cei de la deranjamente au debranșat și rebranșat serviciul pe strada Goyer. Mă înțelegeți? Cum vă spuneam, de exemplu, aveți o fiică. Și fiica aceasta, dați-mi voie să vă spun…

— Doamnă, n-am nici o fiică și nici nu vreau să am! Vreau doar să pot vorbi la telefon de la mine din apartament… Pentru asta plătesc abonament…

— Uitați, corectez acum și adresa de facturare. O să fie aceeași cu adresa de domiciliu, după cîte înțeleg. Fiindcă, dacă de exemplu aveați o fiică și fiica aceasta n-avea…

— Dați-mi-l pe supervizorul dumneavoastră. Vreau să vorbesc cu un șef…

— Eu sînt supervizoarea, susură agenta. Acum nu mai trebuie să vă enervați. Vă rog să ne scuzați. Dați-mi voie să vă spun, veți avea telefonul în funcțiune în cel mult o oră.

— Nu trebuie să treacă un tehnician pe la mine?

Supervizoarea nu răspunse imediat.

— E o întrebare bună, admise ea după ce chibzui pe îndelete. Dar uitați cum facem, dați-mi voie să vă spun. Vă pun imediat în legătură cu supervizorul de la deranjamente, domnul Réjean Ouellette. Rezolvăm treaba pe loc, e bine?

— E bine, da, dar să se rezolve odată!…

Telefonul sună într-un birou de cîteva ori, apoi se auzi vocea lui Réjean Ouellette. Înregistrată pe o bandă, la fel ca vocea lui Denis din urmă cu zece minute. „Domnul Réjean Ouellette este plecat în vacanță. Pentru orice urgență, apelați Pierre la postul numărul 28.”

Urmă tonul de ocupat și Barbu Martinescu o luă iar de la început. O lăsă în pace pe supervizoare, trebuia să vorbească acum cu Pierre, era o urgență.

Miracol! Pierre era într-adevăr în biroul cu numărul postului 28 și, cînd îi răspunse, era atît de prietenos, atît de cald, atît de binevoitor, că s-ar fi zis că-l aștepta de mult:

— Sînt la curent! O echipă de specialiști foarte competenți lucrează la problema dumneavoastră, îl informă el solemn, cu o voce de general care anunță în presă o ofensivă zdrobitoare. Într-o jumătate de oră veți avea ton.

— Nu trebuie să vină cineva la mine?

— Nu, domnule!

— E de la dumneavoastră din centrală defecțiunea?

— Da, domnule!

— Mă duc să beau o bere și mă întorc în apartament în trei sferturi de oră. Dacă n-o să am ton, dacă tot n-o să am ton, atunci… atunci…

— Excelent, domnule. Mulțumim că ați apelat la serviciile companiei noastre. Bună ziua.

Barbu Martinescu intră fără iluzii în micul restaurant din colț și-și comandă o bere și o porție de cartofi prăjiți. Termină cartofii, termină berea, se uită la ceas. Gata, se făcuse ora! Plăti și intră în ascensor plin de gînduri negre. Cu cine oare mai trebuia să vorbească acum, că trecuse pe la toți? Cînd Dumnezeu nu vrea, nu vrea și pace, nu poți să te pui cu el. Era scris în stele să rămînă fără telefon pentru cine știe cît timp. Ajunse în dreptul ușii, scoase cheia și minune! Dinăuntru se auzi deodată tare și frumos soneria telefonului! De emoție, scăpă cheia pe jos. Gata, coșmarul se terminase, telefonul funcționa! Oare cine suna? Dorina? Rozalia? Domnul Dubois de la Clubul Obezilor Anonimi? Aziz? Dentistul? Sau poate cei de la compania de telefonie, ca să verifice dacă-i merge bine telefonul… Cu siguranță că ei erau.

Intră ca o furtună în casă și se repezi la telefon, care tocmai se opri.

— Alo!

De la capătul firului îi răspunse o voce autoritară.

— Care e situația la dumneavoastră?

Bravo, era compania, se felicită Barbu Martinescu.

— Mulțumesc, e bine. Telefonul merge. Merge chiar foarte bine. Mai bine ca înainte. Vă mulțumesc din suflet, ați fost…

— Nu mă interesează telefonul, îl întrerupse agasat necunoscutul. Vreau să știu ce problemă aveți…

— N-am nici o problemă. A fost numai asta cu telefonul, dar acum, dacă l-ați reparat…

— N-am reparat nimic, strigă deodată foarte indignat necunoscutul. Noi sîntem pompierii, cineva a reclamat că aveți acolo un foc. E mare, e mic? Vrem să venim…

— N-am nici un foc, domnule!

— Scrie, se auzi poruncitoare vocea necunoscutului vorbind cu altcineva. Alarmă falsă pe strada Goyer.

Și telefonul se-nchise.

Diptic

Corina

Omul din fața noastră ne spunea o poveste…

Cu mulți ani în urmă, aveam o prietenă de familie, Corina, cu care ne înțelegeam foarte bine și eu, și soția mea Angela. Împrejurări dincolo de voința și limitele noastre omenești au făcut la un moment dat ca prietenia noastră să înceteze. Nu ne-am mai văzut cîțiva ani, timp în care ne-am mulțumit cu veștile pe care le puteam avea unii despre alții de la prieteni comuni. Dar printre veștile acestea nu am aflat una esențială: fosta noastră prietenă se îmbolnăvise grav.

Totuși, întîmplarea sau poate bunul Dumnezeu au făcut ca soția mea și Corina să se întîlnească într-o farmacie, să schimbe cîteva cuvinte și apoi, încîntate de revedere, să reia relațiile de mult întrerupte.

O regăseam pe Corina așa cum o știam dintotdeauna: inteligentă, veselă, curioasă, plină de proiecte, risipitoare, lacomă să trăiască totul din plin, plină de farmec și de contradicții, săracă, dar visînd la o opulență imposibilă… Casa ei era ornată cu tablouri, cu statuete, cu obiecte de artă – modeste, dar de bun-gust și cumpărate cu eforturi eroice. Știam din anii dinainte că avea o fiică în România căreia îi trimitea aproape în fiecare lună cîteva sute de dolari din salariul ei modest de *préposée aux bénéficiaires*.

Pe vremea aceea cunoscuse îndeaproape toată nefericirea oamenilor bolnavi, aflați la sfîrșitul vieții, angoasele, neputințele, vulnerabilitatea și singurătatea lor. Ne vorbea uneori despre ei cu un fel de detașare care ne

părea puțin cinică, dar niciodată nu judeca pe nimeni și nimic. Lua lucrurile ca atare. Cînd rămîneam singuri, după plecarea ei, ne spuneam că avea o fire tare. Credeam că e vorba despre o lipsă de sensibilitate, necesară în meseria ei…

Acum, ani de zile mai tîrziu, nu mai era *préposée*. Era vînzătoare într-un mic și elegant magazin de îmbrăcăminte de pe o arteră animată a Montréalului. Patroana ținea la ea ca la o prietenă tare bolnavă, dar puțin cam trăsnită. Fusese o vreme managerul magazinului, își adusese fiica în Canada și se îmbolnăvise. Cancer la sîn, plus o hepatită C care, îi spuseseră doctorii, făcea cancerul inoperabil.

Cînd am revăzut-o prima oară, venind de afară cu Angela – retrăiau împreună una dintre bucuriile de altădată, umblînd prin magazine fără să cumpere mare lucru, mai mult să privească – am întrebat-o cu un fel de sfială: „Ce faci, Corina?”. A rîs binedispusă: „Bine, mă bucur că te văd, ce să fac? Bine”. Apoi, fiindcă aveam probabil o figură ușor încurcată: „Te gîndești la cancerul meu? Doctorii mi-au spus că mor într-un an. Aiurea! Să vezi tu ce țeapă o să le trag!”. Apoi, cu o undă de gravitate, totuși: „Rău e că nu poți să-ți mai faci proiecte pe termen lung. Dar o să văd eu ce se mai întîmplă”. Și am trecut apoi, așezîndu-ne la masă, la alte subiecte. Ea, mai ales, era foarte volubilă și mulțumită că sîntem din nou împreună. Vorbea despre fata ei, care nu-și găsea nici un rost și nici prieteni buni nu avea, despre colegele de serviciu, despre filme pe care le văzuse de cînd nu mai vorbiserăm, despre cărți, despre războiul din Irak, despre prieteni comuni, despre România… Despre toate, dar nici un cuvînt despre boală și suferință. Aflasem totuși că avea dureri mari și că trebuia să ia de două-trei ori pe zi sedative foarte puternice.

De atunci, Corina a fost prezentă în casa noastră de două-trei ori pe săptămînă. Am sărbătorit împreună aniversări, zile de Crăciun, ne-am bucurat împreună ori de cîte ori aveam un motiv cît de mic, am primit împreună alți prieteni. Avea mîinile din ce în ce mai umflate, fața tot mai devastată de o suferință pe care prietena noastră o ascundea față de toți. Cînd cineva aducea vorba despre boală, ea intra în discuție firesc, fără să fie

stînjenită, dar și fără interesul unui bolnav obsedat de ce i se întîmpla. Reîncepuse ședințele de chimioterapie și purta perucă. Făceam fotografii, zeci de fotografii. Uneori, cînd eram mai mulți și discuția era mai animată, o vedeam că se retrăgea încet într-un fotoliu. Cîteodată, parcă îi trecea un nor pe față. Se ridica și mergea la baie. Știam că își lua acolo fiola de morfină, fără de care nu mai putea să reziste.

După ședințele de chimioterapie a fost avertizată că mai are de trăit șase luni. S-a înscris într-un program-pilot. Cobai. „Alte șanse n-am”, ne spusese ea liniștită. „Poate sînt norocoasă.”

Perioada asta, care se putea termina în fiecare clipă, a durat aproape trei ani. Doctorii erau contrariați, toate pronosticurile lor pesimiste nu se adeveriseră. Corina se ținuse de cuvînt, „le trăsese o țeapă”…

Și, brusc, într-o zi, telefoanele ei aproape cotidiene au încetat. N-a mai apărut nici la magazinul unde lucra și care se afla la cîteva sute de metri de blocul nostru. Angela a căutat-o acasă, la telefon. Da, i-a spus Corina, se simțise rău, de aceea nu mai telefonase.

Ne-am dus la ea s-o vedem. Eram în ajun de Crăciun și ne-am gîndit că-i face bine să știe că n-o uităm de Sărbători. Era singură, fiica ei era plecată. Ne-a povestit. Cu două zile înainte căzuse în zăpadă și nu mai avusese putere să se ridice. Era cu fata ei și au ajuns la Urgență. Deocamdată nu mai putea merge la serviciu. „Dar cine știe? Poate mă fac bine. Doctorii mi-au spus că am apă la plămîni, nu știu ce-o fi asta. O să caut pe Internet, să văd ce este.”

La plecare, ne-a condus pînă la ușă și a avut pentru prima dată un accent dramatic în voce: „Mulțumesc că ați venit. Petrecere frumoasă diseară și nu uitați să vă bucurați de fiecare clipă!”.

De o săptămînă, Corina nu mai e nici acasă. E la spital. N-a mai putut îndura, a trebuit pînă la urmă să se interneze. Angela s-a dus s-o vadă și i-a pregătit de mîncare ceea ce știa că-i place.

Prietena noastră era acum mai istovită ca niciodată, dar totuși bravă. Au rîs. Au vorbit iar despre tot felul de mărunțișuri. Corina i-a spus în treacăt că a avut dureri mari. Angela i-a zis, tot în treacăt, că ne lipsește mult. Au

trecut iar la alte subiecte… Și, spre sfîrșitul vizitei: „Vezi, Angela, aici toată lumea e bolnavă ca mine. Eu nu mă mai întorc acasă. Ai să vezi tu ce frumos o să fac eu aici, în rezerva asta! Aici au grijă de mine… Asta-i viața. Acasă nu mă mai descurc singură, iar fiică-mea e mai mult plecată, le are și ea pe-ale ei, săraca…” Apoi, cu o strălucire umedă în ochi: „Îmi pare bine c-ai venit!”.

Marți, spre seară, cînd am ajuns acasă, i-am telefonat Angelei pe telefonul celular. „Sînt la spital, cu Corina”, mi-a zis, „stăm afară de vorbă. Schimbă și tu două cuvinte cu ea”. „Ce faci, Corina, nu vă e frig afară?” „Nu, nu, e bine. Zăpada asta e atît de frumoasă și aerul… e bun… Sînt fericită că exist. Tu ce faci?”

Corina, prietena noastră, e tot în spital. Privește încă în jurul ei, se gîndește ce să aducă de acasă ca să fie frumos în camera aceea modestă și speră.

Omul din fața noastră s-a ridicat obosit de pe scaun: „Despre speranța ei voiam să vă povestesc”, a zis și a dat mîna cu noi înainte de a ieși din redacție.

*

L-am căutat la telefon pe omul acela peste o săptămînă. Mi-a răspuns soția lui, Angela. Aveau musafiri și, înainte de a mi-l da la telefon, am auzit-o cum îi spunea cu voce scăzută să nu întîrzie prea mult, fiindcă se răcește friptura.

I-am spus cine sînt și i-am cerut vești despre Corina. Murise cu trei zile în urmă.

Edith

Era vineri și de o săptămînă, plecînd de la biblioteca unde lucra de cîteva luni, Anton o conducea pe Edith la stația de metrou cea mai apropiată, unde, presupunea el, ei i-ar fi venit foarte greu să se orienteze cu bastonul de oarbă prin mulțimea forfotitoare și grăbită.

Edith avea între 25 și 30 de ani și era urîtă. Dar era așa fiindcă nu știa cum arată și deci nu avea cum să remedieze și să pună în valoare ceea ce, în ființa ei, ar fi putut deveni frumos. Uneori, în întunericul care o înconjura, uita pentru cîteva secunde că este observată. Ori nu-i păsa. Își zîmbea, își freca nasul cu insistență sau își mușca buzele. Se gîndea, desigur, la ceva important pentru ea.

Altminteri, era sensibilă, iar Anton știa că citise în Braille cam tot ce se găsea în bibliotecă. Avea o scriitoare preferată, o romancieră, Marie Laberge, autoarea unui roman, *Annabelle*, în care era vorba despre un pianist de geniu orb.

Anton nu avea o conversație bogată cu ea, dar nu din vina ei. Dimpotrivă, ea ar fi fost foarte mulțumită dacă el ar fi fost mai puțin rezervat și ar fi trăncănit despre indiferent ce. Mai ales despre cărți. La bibliotecă, de altfel, Edith era foarte guralivă cu Ani, colega ei, tot oarbă, pe care o învăța să lucreze la calculator.

Sau cu Nadine, secretara. Nadine nu era oarbă, dar în schimb era neînchipuit de grasă. Și cam necioplită.

Edith era de cîteva zile de-a dreptul fericită: se pregătea să plece la sfîrșitul săptămînii în Statele Unite, la New Hampshire. Cu *chum*-ul ei, firește. Dar mai întîi se ducea în Estrie, o zonă pitorească din Québec, unde locuiau părinții ei. Era încîntată să vorbească despre călătoria asta.

*

„E frumos în Estrie”, zise Anton apăsat de tăcerea lui, pe care se simțea obligat să o întrerupă. „Peisajele sînt pline de lumină.”

Știa că nimic nu e mai lipsit de delicatețe decît să lași un orb să-ți vorbească fără să dai nici un semn de interes. Dacă taci tot timpul, el poate deveni derutat, nu știe dacă-i mai ești aproape sau dacă îl mai asculți. Îi este penibil să te întrebe dacă ești încă acolo.

Edith a tresărit: „Da, e frumos”. Și a continuat să povestească volubilă cum o să fie în America. Anton nu o mai auzea. Se simțea stupid. Cum să-i spui cuiva care nu vede despre un peisaj că e frumos și plin de lumină?! Avea oare Edith o impresie oricît de vagă despre cum era cu adevărat

Estrie? Anton nu știa nici măcar dacă Edith a văzut vreodată. Probabil că nu, fiindcă ea nu vorbea niciodată despre un timp în care ar fi avut vreo impresie vizuală. Ca Ani, de exemplu, devenită oarbă la adolescență. Odată, într-o zi însorită, era cu ea în stația de autobuz și Ani își ridicase privirea spre cer. „Simt lumina”, zise ea, „mai am un crîmpei de vedere reziduală”. „Cei care au văzut cîndva și și-au pierdut la un moment dat vederea nu sînt niciodată cu totul orbi”, mai spunea Ani. „Ei pot reface mintal imaginile obiectelor pe care le-au văzut cîndva și nu se simt într-un univers lipsit complet de puncte de reper. Masa, covorul, piatra din calea lor nu sînt pentru ei abstracțiuni, știu cum arată o formă rotundă sau una ascuțită, știu ce înseamnă un culoar, un perete sau o scară; au în minte imaginea unei pîini, a unui strugure, știu cum sînt casele, iarba, pomii, cerul. Cu ceilalți, care n-au văzut niciodată, e mai greu. Născuți în întuneric, ei descoperă cu mare greutate și niciodată suficient că întunericul e populat de forme stranii, de un număr infinit de obiecte despre care nu vor putea spune niciodată altceva decît că există, că se spune despre ele că sînt *pătrate*, *rotunde* sau *ascuțite*; obiecte plăcute sau neplăcute la pipăit care trebuie sau nu ocolite. Dar ai citit Borges? El vorbește despre experiența noastră, a celor care ne-am pierdut vederea la un moment dat. Sîntem privilegiați față de cei care n-au văzut niciodată.”

Dar Edith, deși nu văzuse niciodată, povestea bucuroasă despre călătoria ce o aștepta la sfîrșitul săptămînii, fără nici o urmă de dezorientare. Să fie întunericul de la Montréal altfel decît întunericul de la New Hampshire? se întreba Anton, mereu tăcut, mereu incapabil să înnoade o discuție convenabilă. Care erau emoțiile inedite ce o așteptau pe Edith, cîtă vreme cele legate de peisaj îi erau refuzate? Căci, cînd călătorim, majoritatea emoțiilor sînt legate de ceea ce vedem: o apă, un munte, chipuri necunoscute, o plajă, un restaurant intim, o cameră de hotel luminoasă, o fereastră care se deschide spre o imagine agreabilă, o catedrală medievală, niște ruine impresionante. Și cîte altele încă…

Mai rămînea iubitul ei… Emoțiile dragostei, desigur. Urmau să stea la New Hampshire zece zile. „O să fie o călătorie frumoasă”, spunea acum

Edith.

Au ajuns la linia de metrou ce trebuia s-o ducă spre casă și Anton a ajutat-o să intre în vagon. El nu mergea cu ea, drumul lui era altul.

Edith avea încă întipărită pe față însuflețirea cu care îi povestise despre călătoria plănuită. Și atunci, fiindcă ea pleca pentru mai mult timp, lui Anton i-a părut brusc rău că n-o s-o mai conducă în zilele următoare la metrou și i-a făcut spontan un semn amical de despărțire. Din nou, fără să-și dea seama imediat că e inutil.

Dar nu avea importanță. Ușa vagonului s-a închis și privirea lui Edith a rămas lipită de geam, pietrificată.

Argumentul de autoritate

La ziar

Azi e zi de ședință redacțională. Colaboratorii s-au așezat la masa lungă, prezidată de directorul magazinului lunar *Mesagerul româno-canadian*, fiecare cu cîte o foaie sau două de hîrtie în față. Articolele pe care le vor discuta.

Totul e bine și frumos, pînă cînd o colaboratoare corpolentă și aferată dă citire unui articol foarte duios despre datoria polițiștilor de a fi buni patrioți și cu digresiuni care dezvoltă ideea că, aidoma polițiștilor, toți ar trebui să fim patrioți mai buni. În felul acesta s-ar realiza o înfrățire între poporul suferind și poliție.

Directorul supune discuției generale articolul, care se termină într-o notă patetică, despre faptul că fiecare dintre noi are în el măcar o părticică din sufletul unui polițist. Urmează cîteva opinii prudente, nici de laudă, nici de critică. Nu se știe dacă articolul i-a plăcut sau nu directorului, iar colaboratorii țin foarte mult să nu-l întristeze.

Operatoarea de la calculator, și ea invitată democratic la ședință, are în schimb o rătăcire. A uitat să fie prudentă și spune că articolul e fals, sentimental și ridicol. „După mine, e kitsch”, zice ea, „vă rog să mă scuzați”. O clipă, toată lumea tace impresionată. Directorul tușește încurcat. Apoi:

— Ai dreptate, fată dragă, e sentimental și nu merge. Nu e genul nostru.

— Ce faceee?! strigă roșie la față colaboratoarea trupeșă. E mai importantă opinia dactilografei decît opinia mea? Ea, care n-are nici măcar studii superioare, îndrăznește să mă critice pe mine, care am două facultăți?!

În vizită

Sîntem adunați mai mulți la o mică petrecere de familie. Printre noi, invitat de onoare este și un domn, Yvon Mallet, vicepreședinte al unei mari firme de aviație din Québec și totodată cumnat cu gazda, căci soțiile lor sînt surori…

Gazda, domnul Radu Panaite, este un ins volubil și cu opinii clare despre tot ce mișcă și zboară. Este contabil la o școală. Acum are o părere despre economia japoneză. Bună sau rea, nu are importanță.

Domnul Yvon Mallet îl privește cu îngăduință și îl contrazice politicos, dar ferm. Domnul Radu Panaite este la fel de politicos, dar ține la opinia lui. Aduce în discuție un reportaj văzut de curînd la televizor. Domnul Yvon Mallet spune că reportajul e o prostie, iar domnul Radu Panaite spune că nu, nu e o prostie.

Domnul Yvon Mallet bea nervos din paharul cu vin din fața sa.

— Ba e o prostie, ziaristul nu a vorbit cu cine trebuie.

— Ba a vorbit cu cine trebuie, a vorbit cu un japonez, Doamne, iartă-mă, zice domnul Radu Panaite. Japonezii știu mai bine decît noi cum e la ei.

— Nu putem discuta subiectul ăsta, zice domnul Yvon Mallet. Hai să vorbim despre altceva!

Toată lumea a ascultat scurta polemică a celor doi cu multă încordare. Mai toți ținem cu domnul Panaite. Spun „mai toți”, și nu „toți” fiindcă doamna Olimpia Mallet, soția vicepreședintelui, s-a solidarizat cu soțul și este neagră la față de supărare. Și, fiindcă i se pare că domnul Radu Panaite are un aer triumfător, ea pune lucrurile la punct, pe românește:

— Dragă Radule, cum poți tu, un amărît de contabil plătit cu 30 de dolari pe oră, să-l contrazici pe bărbatu-meu, care cîștigă 500?

La simpozion

Cu foarte mulți ani în urmă, cînd purecele etc. etc., o colegă vestită printre noi pentru sentimentele ei anticomuniste – și ce mărturie mai clară pentru aceste sentimente decît faptul că nu era membră de partid? – a participat cu o comunicare la un simpozion pe o temă oarecare. Cred că era vorba despre creativitatea la adolescenți. Nu era multă lume la simpozionul acela care se ținea într-o bibliotecă, să fi fost zece sau cincisprezece persoane, eram ca între prieteni.

Comunicarea nu era nici foarte lungă, nici foarte complicată și era optimistă. Toți tinerii puteau să devină foarte creativi dacă erau bine îndrumați.

Cînd conferențiara a tăcut, un participant din sală a observat că optimismul comunicării era exagerat. Nu toți tinerii și nu toți oamenii pot fi creativi. Pentru cei mai mulți oameni, aptitudinea pentru creație apare și se pierde irevocabil în copilărie. Și a început să dezvolte idei din teoriile pedagogice care îi dădeau dreptate: „Piaget spune…”, „Potrivit pedagogiei Montessori…”, „Chiar dacă Freinet admite…”, „Încă de la Kant se știe…”.

Colega mea îl asculta indignată și sîsîia ca să-și exprime dezacordul. Dar cînd comentatorul a continuat cu un alt subiect, care începea cu cuvintele „dialectica lui Socrate, atît de subtilă…”, n-a mai putut suporta. Mai ales că găsise răspunsul cu care-l înfunda:

— Ce vă tot învîrtiți printre gînditorii ăștia idealiști? Și dialectica lui Socrate, pardon! Adevărata dialectică este dialectica marxist-leninistă. Și dacă nu vă convine concluzia mea, citiți, vă rog, *Scînteia*, care susține același lucru. Dacă organul Partidului greșește, atunci, de acord, greșesc și eu!

La restaurant

Prietenul nostru l-a apucat pe Dumnezeu de-un picior în anul al doilea de facultate. Dumnezeu a apărut sub chipul unui conferențiar care, în viața extrauniversitară, era diplomat și viitor ministru.

Prietenul nostru era un student foarte bun, la sesiunile din anul întîi avea zece pe linie. Din două sute, numai doi erau la fel de buni ca el. Iar la un examen cu conferențiarul, pe care prietenul nostru l-a luat cu același brio, dintr-o vorbă în alta, ca de la profesor la student, a țîșnit la suprafață un amănunt surprinzător: tatăl prietenului nostru fusese coleg de liceu cu conferențiarul!

— Plăcută coincidență, a zis conferențiarul. Salutări tatălui dumitale de la Bebe. O să-și aducă aminte de mine, sînt sigur.

Prietenul nostru a continuat să studieze cu aceeași dăruire și cu același succes. Competiția cu ceilalți doi la fel de buni ca dînsul era crîncenă, dar spectaculoasă. Noi, ăilalți, eram în pluton, ne uitam la ei cu admirație și pariam ba pe unul, ba pe altul că o să cîștige.

Și iată, la sfîrșitul sesiunii din anul al doilea, conferențiarul-diplomat a primit din partea unei universități germane o bursă ce trebuia acordată unui tînăr merituos și cu mari aptitudini pentru studiu. Cui îi putea acorda conferențiarul bursa nemțească de un an, dacă nu prietenului nostru, fiul excepțional al fostului său coleg de liceu? Era scris în stele să fie așa, și nu altfel.

Anul a trecut, eram acum în anul al patrulea și prietenul nostru s-a întors de la Heidelberg. Era un alt om. Prosper, roșu în obraz, vesel, vorbăreț, colegele noastre frumoase îl mîncau din ochi.

Într-o zi, ne-am dus cu toții la un restaurant. O dată pe lună era ca un ritual: mergeam la restaurantul Moldova, vestit pentru fleici și măduvioare.

Și acolo, între două fripturi și cîteva pahare cu vin, s-a încins o discuție studențească. Cu patos, cu strigăte și rîs, cu ironie.

Nu, nu eram încă pe vremea cînd se cuvenea să fim impresionați de prezența unui mare om între noi și să-l ascultăm smeriți, fără să crîcnim. Și eram, de bună seamă, invidioși. Prietenul nostru spunea una-alta, era categoric și făcea cu ochiul ștrengar la colege, așa că ne venea tot timpul să-l contrazicem, poate așa, de-ai dracului, ca să-i stricăm cheful. Dar mai abitir decît toți îl contrazicea unul dintre concurenții lui rămași în țară. O dată, de două ori, de trei ori și iar, și iar.

Și cînd i s-a părut, la o remarcă bătăioasă a concurentului, că nu are ce răspunde, și cînd ne-a văzut și pe noi, caracuda, că ne bucurăm de încurcătura lui, a sărit în picioare, aproape să dărîme masa, pentru că devenise și cam gras:

— Bă, prăpădiților, vă puneți voi cu mine? Cine sînteți voi, mă? Niște nulități! Niște nimeni! Dar eu sînt cremă, mă, eu sînt elită. Cîți români ajung, mă, să studieze la Heidelberg?

Contractul

Masiv, cu capul ras rotund și mare, totdeauna bărbierit proaspăt și mirosind a after-shave Tabac, îmbrăcat cu pantaloni negri și cămașă albă, cu cravată albastră, Sebastien avea un aer prosper. De tînăr, capabil și ambițios. Și chiar așa era.

Sebastien era consultant în probleme de management. Avea un contract de cîteva luni în compania noastră și trebuia să termine în curînd un doctorat în administrație la una dintre cele mai importante universități canadiene, „McGill”. După aceea, ne gîndeam cu toții, o să ajungă șef, poate președinte director general în locul celui de acum, care era cam moale și lipsit de anvergură. Dar, deocamdată, titlul de glorie cu care Sebastien se mîndrea cel mai mult era că niciodată nu ratase vreun contract. Pretutindeni era primit cu brațele deschise, era tratat ca un salvator și era considerat un om de viitor. Cum era acum la noi. Companiile mai mari sau mai mici prin care trecuse în cei cîțiva ani de cînd terminase universitatea erau seduse și el le abandona după cel mult un an de la angajare, lăsînd în urma lui nenumărate regrete…

Nu mi se întîmpla să stau prea des de vorbă cu el. Schimbam doar obișnuitele salutări de dimineață și uneori cîteva vorbe la prînz, cînd ne încălzeam sandvișurile în cuptorul cu microunde din bucătăria comună. Dar acum fusese ceva special.

Ne aflam amîndoi la un colocviu despre situația familiilor sărace din Montréal, la care compania noastră participase în calitate de coorganizatoare, și în pauza dintre conferințe și programul de seminarii de

după-amiază ne întîlnisem în parcul din apropiere, unde ieșisem să luăm aer și să facem cîțiva pași. Aveam amîndoi cîte un sandviș în mînă. Se vede treaba că și el, și eu premeditasem ieșirea asta încă de dimineață, înainte de începerea colocviului. Preferam amîndoi să mîncăm liniștiți, fără să stăm la coada de peste o sută de persoane formată în fața liniei de autoservire din sala de recepție. Și nici să ne oprim la McDonald's-ul din colțul străzii, unde mirosea greu a ulei încins și rînced. Dar nu prevăzusem că o să dăm unul de altul.

Nu ne-am mai putut evita. Ne-am întîlnit față în față pe o alee și ne-am făcut semn să ne așezăm pe o bancă aflată la cîțiva metri. Ca să facem conversație, am început să comentăm comunicările din cursul dimineții. Fuseseră trei, dar cea mai interesantă mi se păruse comunicarea unui psiholog în vîrstă care, vorbind mai curînd liber, fără să recurgă la un text scris, ci doar la niște notițe minuscule, un fel de fițuici, ne întreținuse despre locul religiei în familiile sărace, „socialmente defavorizate". Religia este mai importantă în asemenea familii, zicea psihologul, fiindcă ea îndeplinește mai multe roluri: de reglementare a raporturilor sociale în interiorul familiei, de a contribui la confortul ei psihologic prin credința că sărăcia este urmarea voinței divine pe care n-o poți controla și, în sfîrșit, de a-i asigura o demnitate și un sentiment de valorizare în fața lui Dumnezeu, căci doar se scrie în Evanghelii că mai curînd va trece o cămilă prin urechile acului decît un bogat prin poarta ce duce în Împărăția cerurilor.

— E o argumentare mai curînd marxistă, am observat eu cu multă competență, dobîndită în patria mea natală. Mai trebuia să spună că religia este opiumul popoarelor și cu discursul ăsta ar fi putut îndeplini funcția de propagandist în vreuna dintre țările comuniste de acum cîteva zeci de ani.

— Nu cunosc, spuse Sebastien. N-am trăit pe vremea aia, nu știu, dar pot să-ți spun că eu am propria teorie despre Dumnezeu.

Se șterse cu un șervețel pe bărbie, unde avea vreo doi stropi de muștar, și continuă:

— Facultatea de Administrație, pe care am terminat-o acum șapte ani, și apoi doctoratul în management, pe care o să-l termin la anul, m-au ajutat

să-mi pun ordine în gînduri. Nici eu nu prea aveam idee cum să văd toate lucrurile astea, care erau importante pentru ai mei, dar ce bază puteam pune pe ce-mi spuneau ei? Erau bătrîni.

Se opri o clipă, salută mieros o blondă tînără și planturoasă care trecea pe alee și continuă fără să se uite la mine, privind fundul mare și unduitor al fetei care se îndepărta.

— Dumnezeu este un fel de președinte director general al unei companii imense, Universul, cu tot ce e în el: planete, stele, asteroizi, galaxii sau molecule, atomi, electroni, nuclee atomice și ce-o mai fi… Iar viața de pe pămînt este un contract. Dumnezeu a fondat universul, și pămîntul este un proiect pilot. A văzut că e bine, dar nu poate să-i dea de capăt, să-l conducă de unul singur, cum se zice în cărți. E ca în trucul ăla cu pietroiul, că adică, întreabă unul, poate Dumnezeu să facă un pietroi atît de mare și de greu încît să nu-l poată ridica? Uite că ăsta e pămîntul, pietroiul ăla! Bun! Ca să dezvolte compania, Dumnezeu are nevoie de noi. Noi îi dezvoltăm afacerea, aducem ordine în mulțimea obiectelor din haosul pe care ni l-a pus la dispoziție, producem profitul. Pentru că există profit: una e să ai un pămînt ca-n prima zi, fără nimic pe el, așa cum l-ai făcut într-o săptămînă de lucru, la repezeală, numai cu munți, ape și păduri, și alta e să ai toate astea de acum. Uită-te și dumneata: fabrici, biciclete, restaurante, poduri, pușcării, ferme, biserici, automobile, prezervative, avioane, salamuri ehe-he… Pe toate astea noi le-am făcut. Sigur că *El* ne-a cerut să le facem așa cum le-avea în minte, dar de făcut *noi* le-am făcut. Or, noi, cine sîntem noi?

— Cine sîntem noi, Sebastien?

S-a întors spre mine și m-a privit amuzat.

— Noi sîntem acolo, pe lîngă el, niște chestii d-alea fără trup, ni se spunea la colegiu, la cursul de morală. Entități! Spirite. Nemuritoare, dacă nu ne omoară cineva intenționat, adică El, că altcineva nu e în stare… Dinaintea universului. Nu ne-a născut nimeni, n-avem mamă, n-avem tată. Dar apoi El, care-i mai tare ca noi toți, a devenit patron. Marele Patron. Toate religiile vorbesc despre asta, știu tot de la morală, fiecare neam l-a

botezat cum i-a trecut prin minte, țin minte numele astea, că m-au interesat: Marduk, Baal, Indra, Iehova, Dumnezeu.

Bun, și cînd Patronul are o oportunitate, cînd vrea să dezvolte un nou produs sau serviciu ori, simplu, cînd vrea doar să facă ordine, ne adună și ne spune, de exemplu: „Dragilor, am nevoie să schimb clima pe pămînt. Acolo unde e frig să fie cald și unde e cald să fie frig. Sînt cincizeci de mii de posturi libere. Va trebui să faceți asta, și asta, și asta. Aveți acolo pe pămînt deja echipe mari, fiecare cu numele lor: nemți, ruși, americani, francezi, chinezi. Ălora dintre voi pe care-i aleg le dau un trup în folosință. Trupul, știți voi din alte coborîri pe pămînt, vă oferă multe, dacă știți să-l folosiți bine. În fiecare zi, plăceri de tot felul. Ăsta e salariul vostru, plăcerile. Și după ce terminați contractul ăsta, veniți la raport și vă mai dau și altele. Da' numai să vă faceți treaba. Că altminteri, dacă o țineți tot într-o petrecere, v-aduc repede înapoi și v-ați ras de contracte! Și ce zic eu contracte! Nici aici nu mai aveți loc! Pieriți definitiv! Dacă n-ați reușit să vă faceți treaba pe care v-am dat-o, n-aveți de ce să mai existați. Pieriți! Scurt! Punct și de la capăt, cu alții mai serioși ca voi! Îi fac din nimic!". Așa ne vorbește Patronul și apoi, cînd ne îmbracă în trup, ne șterge ținerea de minte, ca să nu știm cine sîntem.

— De ce să nu știm? N-ar fi mai bine să știm?

— Dacă am ști, dacă ne-am recunoaște, cine știe, vreunui nebun i s-ar năzări să ne răzvrătească. Că și dracul, de-aia a ajuns drac, fiindcă s-a răzvrătit… Am da totul peste cap și i-am cere să ne lase împelițați pentru totdeauna. Că noi nu mai vrem să ne întoarcem în lumea ailaltă… Că ne plictisim acolo fără să facem nimic, doar să treacă timpul. Și care e lung, că e veșnic! Bun, să zicem că ne-ar scutura și apoi ne-ar rupe gîtul, că poate! Dar nu e mai simplu decît să ne omoare, să ne taie ținerea de minte? De-aia și sîntem cătrăniți cînd trebuie să ne lăsăm trupurile și să mergem iar acolo. Vezi, chipurile murim! Chestia e că nu murim, doar ne-am terminat jobul și trebuie să mergem sus, la sediu, ca să ne căutăm altul. Asta e teoria mea despre Dumnezeu, așa îl văd eu după ce-am studiat managementul, ce zici?

— Ce pot să zic?!

— Nici n-ai ce! E de la facultate, așa cum ți-am spus.

Sebastien se uită triumfător la mine. Se făcuse ora să ne întoarcem la colocviu. Ne-am ridicat de pe bancă și am ieșit din parc. Treceam acum pe lîngă un grup de patru tinere, să fi avut fiecare șaptesprezece-optsprezece ani, frumoase și bine făcute.

— Să ne rugăm la Patron să ne mărească salariul, adică să ne lase ceva mai mult timp aici, pe pămînt, în trupurile astea pe care ni le-a dat, spuse Sebastien aproape gîfîind. Fetele astea, putorile astea, uită-te la coapsele lor, uite-le cum și le joacă în mers, cum ne cheamă, parcă sînt niște iepe care-și caută armăsarii… Ce corpuri le-a dat Dumnezeu, ce corpuri! Vor și ele săracele să profite acum de uzina asta de plăceri, că dincolo s-a terminat… E așa de plictisitor să nu simți niciodată nimic, să umbli de colo-colo, un amărît de abur în căutarea unui corp… Corpul e raiul despre care se vorbește în cărțile sfinte!

Am trecut de tinerele acelea care rîdeau și mergeau ținîndu-se de talie. Cînd le-am depășit cu vreo zece-cincisprezece pași, una a strigat ceva, ne-am întors și ea ne-a arătat limba. Treaba asta aproape că l-a înnebunit pe Sebastien. S-ar fi băgat între fetele alea dacă n-am fi ajuns în dreptul clădirii unde se ținea colocviul.

Chiar în fața intrării, P.D.G.-ul companiei noastre vorbea cu cîțiva invitați. Erau bine-dispuși, pentru că întotdeauna conferințele au un efect euforic. Cînd ne-am apropiat de ei, P.D.G.-ul a scos o mică exclamare de bucurie la vederea lui Sebastien.

— Dați-mi voie să vi-l prezint pe consultantul nostru, le spuse el invitaților. Domnul Sebastien lucrează la noi de trei luni. Ne-a ajutat să rezolvăm multe lucruri.

Invitații îl priveau admirativ. Cam ostentativ, dar așa se făcea, așa era politicos, să se mire. P.D.G.-ul continuă cu laudele:

— Domnul Sebastien e tînăr, dar este deja un consultant cu multă experiență. A lucrat la multe companii, nu a ratat niciodată vreun contract și sînt sigur că are un viitor frumos înaintea lui…

P.D.G.-ul nu spuse nici o vorbă despre mine. Lucram și eu tot pe un contract, dar cît mă zbătusem pînă să-l obțin! Știa asta și nu dădea prea multe parale pe mine. Spre deosebire de Sebastien, eu ratasem multe contracte și cine știe dacă ăsta de acum nu era ultimul?

A trecut o lună de la colocviul acela. Iarăși nu am vorbit mai deloc cu Sebastien, dar numai la asta mă gîndesc: am în minte sfîrșitul contractului și ce mă așteaptă după aceea…

Vacanța

De ceva timp, un an sau doi, mă trezeam dimineața istovit, trupul mi se părea desfăcut din încheieturi și de la o zi la alta trebuia să fac eforturi tot mai mari ca să mă dau jos și să-mi încep ziua, cu toate ale ei. Era poate vîrsta – aveam cincizeci și șapte de ani –, dar nici cu Ana nu era mai bine. Deși mai tînără decît mine cu cîțiva ani, devenise ipohondră și anxioasă ca o sexagenară.

Locuiam într-un apartament mare, la o intersecție dintre două bulevarde simpatice, Queen Mary și Côte-des-Neiges. Queen Mary era un bulevard liniștit, calm și făcea oarecum parte din folclorul nostru, al emigranților români, căci în primele zile cînd am ajuns în Canada un compatriot mai în vîrstă m-a informat cu mîndrie că numele bulevardului ar veni de la Regina Maria, care ar fi vizitat Canada prin anii ’30 și ar fi lăsat canadienilor o impresie atît de puternică, încît aceștia au simțit nevoia să imortalizeze evenimentul. S-a supărat cînd i-am spus că era doar o fantezie, nu era vorba despre regina noastră, chiar dacă o chema tot Maria.

Celălalt bulevard era, dimpotrivă, plin de viață, tumultuos, trepida de muzică și larmă, cu magazine de tot felul, cu baruri, restaurante, terase care se țineau lanț, cu trotuare ticsite de o mulțime de tineri care flanau de ici-colo gălăgioși, veseli sau visători și triști pînă tîrziu, după miezul nopții. Côte-des-Neiges traversa cartierul cel mai cosmopolit din Montréal. Un adevărat bazar multietnic, cu o grămadă de emigranți ruși, români, chinezi, vietnamezi, arabi și africani. Iar în apropiere, pe una dintre străzile laterale, se afla o universitate din care la prînz și spre seară se revărsau spre bulevard

mii de studenți. „Parc-am fi la noi, la mare, la Mamaia, pe aleile dintre hoteluri și baruri, de-a lungul plajei”, a spus Ana în prima zi, cînd ne-am mutat în blocul acesta la începutul unui iulie torid. Aveam aceeași impresie de trei ani de cînd stăteam aici și ne petreceam serile de vară în balconul nostru de la etajul patru, cu o cafea și un suc de portocale în față.

Dar de la sfîrșitul lui septembrie vremea începea să se răcească și bulevardul își pierdea farmecul. Iarna, totul era înghețat, cu trotuarele luminate încă de ghirlandele de becuri multicolore aprinse în vitrine și în copaci rămase de la Crăciun, dar totul era trist, la fel de trist ca bulevardul Queen Mary, care, oricum, nu era foarte vesel nicicînd.

În anul acela, pe care n-am să-l uit niciodată, pe la sfîrșitul unei veri glorioase, după cîteva zile calde, era o seară neobișnuit de rece. Era ora zece și, sub noi, bulevardul se golise de lume. Era dezolant dacă-l comparam cu seara dinainte, cînd ne încîntase, ca întotdeauna, atmosfera de chermeză, de sărbătoare populară la care participam și noi, tăcuți, de departe, din balconul nostru.

— Se duce vara, constată melancolică Ana, punîndu-și un jerseu pe umeri. Lumea nu mai întîrzie pe stradă.

— Mîine o să fie mai bine. Dar de poimîine, gata, o să plouă în fiecare zi pînă la sfîrșitul lunii, am adăugat, fiindcă tocmai ascultasem cu cîteva minute înainte un buletin meteorologic.

Și atunci i-a venit Anei o idee:

— Ce-ar fi să ne prelungim vara? Ce-ar fi să mergem în sud?

Am reflectat cîteva clipe. Ana era, așa cum o știam dintotdeauna, surprinzătoare. Rareori ideile ei erau proaste. Și nici asta nu era.

— De acord. O săptămînă?

— De ce nu două? plusă Ana. În Mexic, în Cuba, în Jamaica sau în Republica Dominicană. Unde vrei și tu, unde crezi că e mai bine.

Ne-am privit o clipă iluminați și am intrat în cameră. M-am dus la calculator și am început să scotocesc pe Internet, în căutarea celor mai convenabile oferte ale agențiilor de voiaj.

Dar m-am descurajat repede. Ne aflam în plin sezon de cicloane și pretutindeni erau alarme de furtuni tropicale venind dinspre Africa. Pe la mijlocul Atlanticului începeau să se transforme în uragane și apoi se îndreptau, cu vînturi care suflau cu o sută cincizeci, două sute de kilometri pe oră, spre Antile, treceau prin sudul Hispaniolei, se îndreptau spre Cuba, spre Mexic, spre coastele Floridei sau spre Louisiana. Și ce pașnice, ce romantice erau numele lor: nume feminine alternînd cu altele masculine. Erau aidoma unor amanți urmărindu-se și răscolind orașele și satele care le apăreau în cale, spre a se regăsi: Amy și Charley, Ophelia și Philippe, Nadine și Raphael, Gabrielle și Humberto, Tanya și Ivan, Gertha și Cristobal, Nana și Omar…

Și ce teribile erau urmăririle astea pentru turiști și pentru locuitorii amărîți, care mai ales din asta trăiau, din banii americanilor, canadienilor și europenilor ce-și petreceau o săptămînă sau două pe plajele lor și în hotelurile lor de trei și patru stele!

De exemplu, uraganul Wilma, cu valuri de peste cinci metri și ploi torențiale, devastase în urmă cu două săptămîni Haiti și Republica Dominicană, trecuse prin sudul Jamaicăi, îngrozise Cuba și apoi ochiul ciclonului se oprise deasupra peninsulei Yucatán, în Mexic. Timp de două zile, într-o zonă cu diametrul de patru sute de kilometri plouase torențial fără întrerupere și vîntul transformase apa într-o materie plesnitoare, ce rupea totul în cale. Cancún-ul fusese răscolit din adîncuri și din toată regiunea porniseră spre centrul țării peste un milion de sinistrați. Fuseseră cîteva zeci de victime din cauza inundațiilor, alunecărilor de teren, acoperișurilor ce se prăvăleau smulse de vînt, obiectelor de tot felul care zburau prin aer și se prăbușeau fulgerător, ca azvîrlite dintr-o praștie uriașă de undeva de sus. Turiștii fuseseră salvați de adăposturile subterane puse la dispoziție de autorități. După deplasarea uraganului spre munți, unde și-a pierdut forța, au fost întîmpinați de un peisaj de coșmar: apă de peste jumătate de metru pe străzi și șosele, palmieri cu crengile rupte și desfrunziți, aruncați la pămînt, stîlpi de telegraf frînți sau smulși, case fără acoperișuri, ferestre sparte și pline de noroi, plaje transformate în mlaștini

purulente, cu mii și zeci de mii de moluște eșuate în nămolul format după nisipul tîrît în ocean.

„Mîine, cînd Wilma o să ajungă aici”, declarase o turistă din Cancún unui reporter înainte de trecerea uraganului, „o s-o primesc rugîndu-mă la Dumnezeu. E aniversarea mea, împlinesc patruzeci de ani. Wilma este și numele soacrei mele. Ce coincidență!”. Zîmbise cu o lumină de veselie în ochi. „Dar Wilma a mea e o comoară, mă împac minunat cu ea! Măcar că, atunci cînd ne vizitează, e și ea tot un fel de uragan. O să ne aducem aminte și eu, și bărbatu-meu toată viața de aniversarea asta.”

Nu am găsit nicăieri informații despre turista aceea după trecerea uraganului. Nu știu ce i s-a întîmplat, dacă rugăciunile i-au folosit și în ce stare de spirit va fi părăsit Mexicul, căci speram sincer să nu fi fost printre cele treizeci și opt de victime.

După Wilma, venea cu rafale și mai puternice, într-un ochi rotitor ce avansa lent, bănuitor și scrutător înainte de a se dezlănțui, uraganul Zeno. Zeno se afla deocamdată la două mii cinci sute de kilometri de Hispaniola…

— Nu se poate să mergem acum, e prea riscant. Trebuie să așteptăm sfîrșitul sezonului de uragane. Plecăm la sfîrșitul lui noiembrie sau la începutul lui decembrie. Nu mai tîrziu, fiindcă biletele costă de două ori mai mult cînd se apropie Crăciunul și Anul Nou. Numai dacă nu preferi o vacanță mai scurtă, de o săptămînă. Pentru o săptămînă, ne putem permite să mergm chiar și de Crăciun.

— Nici vorbă! Două săptămîni, așa am zis, așa facem. Acum ori niciodată! Cine știe dacă o să mai ajungem vreodată pe-acolo! Nu întinerim!

*

Săptămînile următoare, pînă la jumătatea lui noiembrie, le-am petrecut într-o febră prelungită a pregătirilor pentru călătoria de vis în sud! Am urmărit cu sufletul la gură și ravagiile făcute de Zeno, care însă a cruțat de această dată Hispaniola. Doar la Port-au-Prince, în Haiti, a omorît un băiețel

de zece ani care privea fermecat oceanul dezlănțuit… Îl lovise un olan smuls de vînt din acoperișul unei case.

Veneam de la serviciu, mîncam și ne petreceam serile căutînd pe calculator paradisul. Totul trebuia să fie perfect și nu trebuia să pierdem din vedere nimic din ce putea fi prevăzut. Eram foarte mîndri de meticulozitatea și prudența noastră.

*

Am ales Puerto Plata din Republica Dominicană. Am cumpărat bilete de pe Internet, care includeau totul: și transportul cu avionul, și treisprezece nopți într-un hotel de patru stele, și masa.

Astfel, într-o sîmbătă cenușie și friguroasă de la sfîrșitul lui noiembrie, trăgînd după noi două valize mari, am luat un avion al companiei Air Transat de pe aeroportul Trudeau din Montréal spre Puerto Plata, unde eram așteptați la hotelul Iberostar.

După trei ore de zbor, am aterizat pe aeroportul din Puerto Plata, inundat de soare și toropit de caniculă. Aeroportul, nu prea mare, era plin de lume. Ceva mai încolo, pe o altă pistă, se mai vedea un avion, nu știu dacă aterizase ori se pregătea să decoleze.

Drumul de la aeroport la hotel, de vreo zece mile, cu un autobuz micuț al companiei de voiaj, nu a fost o încîntare. O șosea banală, printre gospodării modeste, îngropate într-o vegetație deasă, arsă de soare și ici-colo palmieri înalți, cu coroane rare, prăfuite și galbene. Treceau pe lîngă noi sau veneau din partea opusă automobile vechi și multe motociclete și motorete cu tineri fără căști de protecție, cîte doi și chiar cîte trei în șa, și ne întrebam dacă nu cumva am nimerit la o margine de lume neinteresantă, victime ale publicității entuziaste și mincinoase făcute de companiile de voiaj pe Internet…

Dar cînd ne-am oprit în fața hotelului, după aproape o jumătate de oră, am respirat ușurați și cred că la fel au făcut și ceilalți pasageri ai autobuzului. Intrasem pe neobservate într-un cartier îngrijit, cu drumuri largi, asfaltate impecabil, cu hoteluri din piatră albă, nu prea înalte, cu doar două-trei etaje, răsărind dintre crînguri de arbori tropicali viguroși…

Apăreau în sfîrșit primele imagini demne de o carte poștală și cîțiva începuseră deja să fotografieze.

Eram așteptați, fiindcă, imediat ce autobuzul s-a oprit, vreo trei tineri angajați ai hotelului s-au repezit să transporte bagajele în holul de la recepție. Erau prietenoși, aparent firavi, dar alergau zoriți cu valizele, fiindcă peste zece-cincisprezece minute trebuia să sosească un alt autobuz plin cu turiști. Trebuia să se debaraseze cît mai repede de noi, ca să fie gata să-i primească pe ceilalți.

Un angajat mai vîrstnic stătea deoparte și încasa bacșișurile.

Hotelul era primitor. Intrarea largă, sub o arcadă, dădea într-un vestibul mare, elegant, cu oglinzi, ikebane uriașe, multicolore, fotolii și canapele joase. Am stat la coada care s-a format repede după coborîrea bagajelor din autobuz și peste o jumătate de oră eram ocupanții unui apartament micuț, într-una dintre cele două aripi ale hotelului, la etajul doi.

Dar, înainte de a urca, ne-am așezat pe o bancă din holul imens care continua vestibulul de la recepție. Holul era înalt, fără plafon. Se vedea lemnul acoperișului de culoarea chihlimbarului, aceeași culoare ca a coloanelor ce împărțeau spațiul în trei părți egale, aidoma a trei alei. Nu era un hol închis, ci mai curînd un fel de parc interior, cu vase mari cu plante, cu felinare, cu straturi de flori, cu palmieri pitici, cu bănci și mese scunde, înconjurate de fotolii. Pe aleea din stînga era restaurantul, unde aveam să mîncăm de trei ori pe zi în următoarele două săptămîni, iar în față parcul interior se termina cu o terasă însorită, cu cîteva trepte care coborau pe plajă. Apoi, oceanul.

În partea dreaptă, dincoace de terasă și plajă, holul se deschidea spre imaginea unui șir de clădiri albe – alte pavilioane ale complexului hotelier. Ceva mai tîrziu aveam să ne plimbăm pe-acolo. Era o alee largă, pavată cu granit roșu, care ducea printre clădiri spre o piscină mare, albastră, înconjurată de alte trei corpuri de clădiri. Toate pavilioanele acestea, nouă, dispuse în formă de U, dădeau impresia unei cetăți deschise spre ocean. Dincolo de pavilioanele din jurul piscinei se întindeau terenuri de tenis, de golf și o tablă de șah cu piesele albe și negre de mărimea unui stat de om.

Am remarcat în stînga un pian mare, acaju, cu coadă. Desigur, cineva trebuia să cînte la el. Ceva mai departe, la cîțiva metri, nu mai mult, era o masă rotundă, cu patru scaune și un calculator. Un tînăr cu ochelari, barbișon și părul lung, lăsat pe spate, scria ceva sau poate umbla pe Internet, fiindcă privea tot timpul monitorul. Pe spatele calculatorului era un afiș cu litere mari, negre pe fond galben: „10 minute – 15 pesos (0,50 $), 30 de minute – 45 pesos (1,5 $)". Era un calculator pus la dispoziția publicului, pe care îl puteam închiria și noi.

I l-am arătat Anei:

— Uite, dacă ne plictisim, ne putem conecta la Internet. Ne costă 3 dolari pe oră, nu-i mare lucru…

Ana mi-a răspuns nemulțumită:

— Lasă-mă în pace cu calculatorul, măcar aici să scăpăm de el! Cînd mergeam în România în concediu, pe vremuri, două săptămîni, nu citeam nici un ziar! Odihnă totală!

Ne-am ridicat și am pornit spre intrarea în pavilionul nostru. Ni se spusese de la recepție că trebuie să urcăm o scară ce pornea de lîngă terasă. Camera 209 era la etajul doi.

Am urcat cu bagajele destul de greu. Nu a venit nimeni să ne ajute și poate ăsta era un semn că nu sîntem personaje importante. Oamenii care veneau, la fel ca noi, la Puerto Plata, plătitori de forfaituri „totul inclus", nu erau vedete hollywoodiene și tipi de *jet set*, ci inși modești, care voiau să petreacă o vacanță confortabilă la un preț convenabil.

Apartamentul, mobilat modest, avea o fereastră largă, cît jumătate de perete și cu vederea spre plajă. Era curat, răcoare și instalația de aer condiționat funcționa bine, deși făcea prea mult zgomot.

*

În ziua aceea, a început o frîntură de viață miraculoasă. Nu era miraculos ce era afară, ci ceea ce se petrecea înlăuntrul nostru. Astăzi, cînd îmi reamintesc clipele acelea, imortalizate în zeci de fotografii, aranjate cu grijă de Ana într-un album, mi se pare că fac parte dintr-o tinerețe mai reală decît cea care existase pentru amîndoi cîndva, în timpuri imemoriale. Și

trebuie oare să adaug că nu plaja, soarele și apa, celebrul trio de elemente primordiale, puteau să explice miracolul acesta? Oricum, nu doar ele. Căci îmi aminteam de falezele Mării Negre și de lanțul de hoteluri elegante, ale căror nume evocau antichitatea romană – Neptun, Jupiter, Orion, Saturn –, care aveau oaspeți cinci luni pe an, din mai pînă la începutul lui octombrie. Înainte de a emigra în Canada, era un adevărat ritual anual să ne bronzăm zece-cincisprezece zile pe plajele însorite ale Mării Negre. Dar în acele timpuri îndepărtate eram mult mai bătrîni decît ne-am descoperit brusc, după treizeci de ani, în primele zile petrecute la Puerto Plata!

Ne-am repezit din prima zi, fascinați, în ocean. Nici eu, nici Ana nu eram înotători prea buni și, după zece sau cincisprezece metri de bras, abia ne mai trăgeam sufletul și simțeam că ni se desprind brațele din umeri. Ieșeam la mal, ne așezam pe nisipul umed cîteva clipe sau ne băteam cu apă ca doi adolescenți și apoi reluam înotul cu entuziasm o dată, de două, de trei ori. În jurul nostru, tinerii adevărați erau puternici și agili ca niște delfini, dar nu eram deloc stînjeniți de slabele noastre performanțe sportive.

Cînd brațele deveneau iremediabil grele, ieșeam din ocean, mergeam sub dușul care era la capătul plajei ca să dăm jos de pe noi apa sărată. Ne întorceam agale, cu picioarele goale prin nisipul fierbinte la șezlongurile noastre trase sub un copac cu tulpina strîmbă și cu frunze mari, scuturate cînd și cînd de colibri care zburau printre ele…

Citeam, vorbeam mult, mult mai mult decît acasă, la Montréal, și cînd eram odihniți ne duceam iar în oceanul cald ca un ceai uitat la soare. Pe plajă treceau dintr-o parte în alta vînzători ambulanți, care vindeau bijuterii din chihlimbar și dintr-o piatră semiprețioasă locală, albăstruie – larimar –, ceasuri, ochelari de soare, tricouri pe care scria Puerto Plata. Se auzeau de departe, strigînd într-o engleză incertă ce au de vînzare. Cel mai simpatic era un băietan care vindea maimuțe din cîrpă. Erau deosebit de urîte, dar el nu se sinchisea și trecea de cîteva ori pe zi prin fața noastră strigînd cîntat: *I have nice moooonkey!*

Ana se amuza să-i oprească pe unii dintre vînzătorii aceștia și să le examineze îndelung marfa. Încerca inele, brățări, lănțișoare, se interesa de

prețuri, protesta că sînt prea mari, iar vînzătorii scădeau repede la aproape jumătate și ea cumpăra cîte un fleac pentru cîteva zeci de pesos. Unul dintre ei, tuciuriu și cu ochi mari și umezi de țigan, i-a prins cu tandrețe o mică brățară albastră în jurul gleznei și i-a spus să nu-l uite pe *Twenty-seven*. Toți vînzătorii aveau numere, erau angajați ai unor magazine mai mari. *Twenty-seven* avea în valiza lui cu gablonzuri și bijuterii ieftine o brățară lată de argint, bătută cu larimar. Era cea mai scumpă dintre bijuterii, iar Ana nu reușea să-l convingă să i-o vîndă la jumătate de preț, cum se întîmpla în cazul celorlalte. Rămăsese că o s-o cumpere mai tîrziu, peste cîteva zile.

Cînd mi se părea că se lungește prea mult cu tocmeala sau cînd vedeam semne de agasare la vînzătorii plictisiți fiindcă le răscolește marfa fără să cumpere nimic, îi făceam semn să mergem în apă. Atunci se grăbea să încheie discuția și se ridica în picioare, dîndu-i de înțeles vînzătorului că trebuie să plece. Intram și eu în apă cu ea, dar uneori îmi plăcea să mă întorc pe țărm și să o privesc cum se zbenguia în valurile care-i ajungeau pînă peste sîni, în timp ce ea își azvîrlea mîinile spre cer, într-un elan de bucurie. O fotografiam așa, cu mîinile întinse deasupra capului, fiindcă îmi erau dragi bucuria ei și rîsul proaspăt, așa cum fusese cîndva în tinerețe. Ana rîdea cu încîntare ca un copil. Fața ei rotundă nu păstra nici o umbră din neliniștile de la Montréal și niciodată, în prima săptămînă petrecută pe plaja de la Iberostar, nu s-a plîns că ar durea-o ceva. Și nici pastile și vitamine de tot felul nu a mai luat. Iar trupul ei părea că întinerește spectaculos, s-ar fi zis că ceasul ei biologic se învîrtea nebunește în sens invers.

De la o vreme, de vreo doi ani, La Montréal se plîngea mereu, jumătate în glumă, jumătate în serios, că s-a îngrășat și că am s-o părăsesc. Rîdeam de ea, ca să-i arăt că nu o luam în serios. Îmi aduc aminte că, într-o duminică, ieșisem în oraș să mergem la La Baie ca să-și cumpere un pardesiu. Eram într-o zonă cu manechine de mucava înalte, care-și expuneau formele apetisante, copiate de pe modelele vii și ea era decepționată că nu-și găsea nimic să i se potrivească. „Nu găsești nimic aici, n-ai cum să găsești”, i-am spus grav și patern, „secția pentru alea mici

și îndesate e ceva mai încolo”. „Cuuuum?”, s-a răstit ea fals supărată la mine înainte de a izbucni în rîs. Dar supărarea nu fusese totuși pe de-a-ntregul falsă, fiindcă după aceea mă înțepa tot timpul că am jignit-o. Puteam să-i spun „mică și durdulie”, nu „mică și îndesată”. Ar fi fost altceva.

Acum nu mai exista nici un motiv s-o ironizez, fie și în glumă, pentru trupul ei care devenea, s-ar zice, de la o oră la alta mai vînjos și mai tînăr. Era joi, eram aici de patru zile și miracolul continua.

*

La prînz și apoi seara aveam ocazia să vedem mai îndeaproape lumea cu care împărțeam acest colț de paradis. Erau mulți francezi, englezi, nemți, americani și foarte puțini canadieni. Majoritatea, tineri și copii, și aproape deloc vîrstnici din generația noastră. Seara, toată lumea aceasta care dimineața și la prînz venea în șorturi și costume de baie se îmbrăca elegant, cum elegant devenea și restaurantul cu fețe de masă albe și scaunele banale din timpul zilei înnobilate de huse mătăsoase și grele. Atmosfera era discretă și liniștitoare, cu clienți vorbind potolit în surdină și chelneri afabili, furișîndu-se fără zgomot de la o masă la alta ca să schimbe farfuriile și să umple paharele cu vin.

Ne uitam cu interes în jurul nostru, în căutarea unor figuri interesante, despre care să vorbim și așa se face că a treia zi, la prînz, am văzut la o masă vecină o femeie tînără, pînă în treizeci de ani, frumoasă, cu părul castaniu, tuns scurt, băiețește. Avea umerii și brațele goale și pe unul din umeri avea tatuată o orhidee în nuanțe de galben pal, indigo și roșu. Era singură la masă și părea că așteaptă pe cineva.

Acel cineva a apărut: un băiețel de vreo zece ani, blond, care i-a întins cu tandrețe o farfurioară cu o prăjitură cu ciocolată și fructe roșii, zmeură sau poate căpșuni…

— Tata și cu mine am ales asta pentru dumneavoastră.

Ceea ce a urmat m-a făcut curios. Ea l-a privit puțin surprinsă, băiețelul a făcut o mică reverență, ca în fața unei prințese, iar femeia l-a mîngîiat absentă, dar totuși surîzînd, pe obraz. Peste cîteva secunde a apărut și un

bărbat – tatăl băiețelului – mai în vîrstă decît ea cu probabil zece-doisprezece ani, masiv, cu burtă, cu părul rar, palid și cu obrajii moi și căzuți – în totul, cam șters. Părea foarte îndrăgostit de tînăra lui comeseană. Ca un chelner profesionist, a adus trei farfurii, le-a pus pe masă și a rămas în picioare. Îi vorbea aferat, aplecat deasupra ei, descriindu-i, am presupus, ce se găsea în fiecare farfurie. Poate că se justifica pentru alegerile făcute și o mîngîia tot timpul, aproape mecanic, pe cap. Femeia îl asculta cu oarecare atenție, dar zîmbetul pe care-l afișa din cînd în cînd nu avea nimic binevoitor. Părea mai curînd agasată de asiduitatea bărbatului. În cele din urmă, și-a tras o farfurie în față și bărbatul, satisfăcut, și-a luat și el una, iar pe ultima i-a dat-o băiatului.

Între timp, venise și Ana cu meniul pe care și-l alesese. I-am povestit scena de la masa vecină, iar Ana s-a uitat lung la femeia tînără și s-a strîmbat la mine. Nu-i plăcea.

Puteam să pariez că n-o să-i placă, după cum eram convins că, dacă făceam imprudența să vorbesc frumos despre ea, ar fi devenit geloasă. Dar n-aveam nici un motiv să vorbesc frumos sau urît despre o femeie pe care n-o cunoșteam și despre care nu știam decît atît, că avea un zîmbet care nu-mi plăcea.

Am lăsat-o pe Ana singură la masă și m-am dus să-mi aleg și eu ceva de mîncat. Cînd m-am întors, am remarcat că la vecinii noștri atmosfera devenea puțin patetică. Bărbatul vorbea tot timpul într-o franceză naturală, avea o voce puțin răgușită, ce părea pasionată. Ea îl asculta aparent fără interes, ciugulea cîte puțin din garnitura de orez din farfurie, se uita la el din cînd în cînd, dar nu rîdea și nu zicea nimic. Schița doar un zîmbet politicos și atunci fața bărbatului se transfigura de fericire. Băiețelul se uita și el fascinat la ea. Amîndoi o iubeau.

Au plecat înaintea noastră, el luînd-o de talie și lăsîndu-și apoi mîna să alunece ușor.

— S-a dus, spuse Ana ușor malițioasă. Îmi pare rău pentru tine.

— Nu spune prostii, i-am răspuns puțin nervos. E un cuplu interesant.

— Un cuplu de vacanță! Cînd or să se întoarcă în țara lor, or să se despartă încă de la ieșirea din aeroport.

— Sînt francezi.

— Probabil.

I-am întîlnit și seara, la aceeași masă. M-am mirat că nu-i observasem în zilele dinainte. Cu siguranță veniseră după noi.

— Sau poate au stat în altă parte, presupuse Ana. Abia azi și-au ales masa asta…

— Poate…

Acum, erau amîndoi de o eleganță discretă. Ea decupa cu delicatețe un cotlet și povestea ceva. Bărbatul o privea cu ochi umezi de tandrețe. Băiețelul era la fel de fascinat ca la prînz, uita să mănînce, pesemne că povestea – sau ce-o fi fost – era interesantă.

— Ei, ei ce faci?! am auzit-o pe Ana ironică. Nu-i frumos! Om bătrîn să tragă cu urechea la ce-și vorbesc tinerii… Nu-i frumos!

— Nu sînt chiar atît de bătrîn și nu trag cu urechea, am replicat vexat. E doar un interes literar…

— Aha! Poate-i iei și un interviu cînd s-or despărți. În ultima zi… Înainte de a-și spune adio. Sau după plecarea tipului. Ai putea să-i iei locul!

— Ești deplasată! Crezi c-or să se despartă? De ce ești atît de sigură?

— Se vede din toate gesturile. Dar lecturile tale din Barbara Cartland te fac să nu vezi nimic.

— Nu citesc niciodată Barbara Cartland!

— N-aș zice…

— Nu știu ce vezi tu…

Am început să mănînc fără să mă mai uit la vecini, ca să-i demonstrez soției adorate și vigilente indiferența mea totală față de cealaltă femeie, față de oricare altă femeie, inamicul ei natural. Dar Ana mă ținea la curent cu ce se petrecea la masa vecină.

— Tipul e topit după ea! Uite, au terminat de mîncat și acum pleacă. E îndrăgostit lulea, ca un adolescent. Cine știe ce-i face noaptea de l-a înnebunit așa!

Acum că nevasta mea îmi permitea, m-am întors să-i văd. El o înlănțuia ca la prînz, iar băiețelul mergea cuminte lîngă ei, zîmbitor.

Nu le-am mai dat importanță. Am revenit spre Ana și am început să facem planuri pentru cum o să ne petrecem seara care se anunța plictisitoare. Nu erau prea multe posibilități. Ziua, timpul trecea repede cu băile în ocean, cu trăncăneala cu negustorii ambulanți, cu gagurile involuntare ale surferilor începători cu larma și agitația tinerilor din jurul nostru. Serile însă erau destul de plictisitoare. Poate nu pentru toată lumea, poate doar pentru noi.

Ne aflam la hotelul ăsta ca într-o enclavă de privilegiați. A doua zi după ce ne-am instalat la hotel, am făcut un tur al orașului cu un grup de vreo douăzeci de turiști și am vizitat cîteva puncte de atracție dominicane. O cetate spaniolă din secolul al XVI-lea, o fabrică de rom fondată de o veche familie cubaneză, refugiată din cauza lui Fidel Castro, un muzeu consacrat pietrei semi-prețioase larimar, o piață imensă de artizanat local – și ne-am dat seama de sărăcia localnicilor. La toate opririle, autobuzul era asaltat de vînzători ambulanți care încercau cu o insistență greu de descurajat să ne vîndă lucruri ieftine, gablonzuri, păpușele colorate, lumînări, șiraguri de mărgele și cîte și mai cîte. Femeile grupului nostru erau pentru ei, pentru unii dintre ei, întruchiparea unor clișee care, desigur, circulau în cartierele lor sărace și colorau micile istorii de sex pe care și le povesteau, tineri sau mai puțin tineri, în fața frizeriilor și a garajelor modeste unde-i zăream din mașină sporovăind liniștiți în grupuri de cîte patru și cinci. Vedeau, desigur, în femeile noastre, imaginea multiplicată și promițătoare de surprize a femeii albe, plină de bani, plictisită alături de bărbatul alb, gras și impotent și care este dispusă să cheltuiască o avere pentru o acuplare fierbinte. Din cauza asta, unii dintre vînzători fluturau în fața lor statuete de bambus cu bărbați dotați cu falusuri disproporționat de mari în plină erecție sau mici cutiuțe închise din care, dacă dădeai la o parte un zăvor minuscul, țîșnea disperat un bărbat cu părul creț și cu penisul ridicat spre cer.

Sărăcia dominicanilor era un argument pe care reprezentanta companiei de voiaj îl invocase atunci cînd ne pusese în gardă în legătură cu ieșirea în

oraș. Nu era bine să mergem singuri și mai ales seara era cu totul nerecomandabil să părăsim stațiunea. Nu ne garanta nimeni securitatea. Era evident că, pentru agenția de turism, săracii erau oameni periculoși.

Nici pe plaja de-a lungul oceanului și dincolo de perimetrul hotelului nu era bine să mergem după lăsarea întunericului. Așa că seara n-aveam altă alegere decît să ne așezăm la una dintre mesele de pe terasă și cu un suc de fructe în față sau cu un pahar de bere, să asistăm la programele artistice imaginate de artiștii locali spre a ne amuza. Erau niște jocuri stupide, pentru copii și pentru adulți debili. Un joc cu pălării, un altul cu scaune, un al treilea cvasi-erotic, cu o femeie aleasă din publicul de pe terasă care trebuia să aleagă dintre zece, cincisprezece bărbați pe cel mai seducător, adică pe cel mai priceput să mimeze sugestiv acuplarea, masturbarea ori sexul oral.

La unul din jocurile acestea, cel cu pălăriile, pe care jucătorii trebuiau să și le ia și să și le pună pe cap unii altora la anumite comenzi, l-am văzut oferindu-se ca voluntar și pe bărbatul îndrăgostit. Voia probabil s-o impresioneze pe iubita lui, dar din păcate a ieșit printre primii din joc, nu fusese suficient de îndemînatic. L-am urmărit cînd s-a întors de pe scenă pe terasă și l-am văzut apropiindu-se de masa la care era așteptat, la cîțiva metri de noi. Iubita lui era bine dispusă și îl tachina cu simpatie. Nu mai avea zîmbetul neplăcut din prima zi, avea chiar un farmec subtil și senzual. Dar băiețelul nu era cu ei, rămăsese probabil în cameră, se uita la vreun film la televizor.

De obicei, pe la ora zece, Ana și cu mine ne îndreptam spre hotel. Uneori ne opream în hol unde, în fiecare seară între nouă și unsprezece, cînta la pianul pe care-l observasem în prima zi, Diego, un mexican de vreo 50 de ani, angajat de hotel pentru lunile septembrie-decembrie. Intrasem în vorbă cu el a doua seară, ne spusese că are doi copii adolescenți, un băiat și o fată, care voiau să emigreze. Cînd i-am spus că sîntem din Canada, de la Montréal, fața i s-a luminat. Copiii lui în Canada voiau să se stabilească și tocmai la Montréal. Ne privea ca pe niște compatrioți și cînd ne vedea ne saluta larg și începea să cînte o piesă despre care știa că-mi place, un dans ungar de Brahms. Dar repertoriul lui nu era prea bogat și nici prea bine

executat. Eram singurii care-l aplaudam discret după unele piese în care punea mai mult suflet și ne mulțumea măgulit, ridicîndu-se în picioare și înclinîndu-se ușor. Privindu-l, așezați în fotoliile de piele, deveneam melancolici. Diego cînta uneori muzica din Casablanca și ni-i evoca pe Ingrid Bergman și Humphrey Bogart din filmul care îmi plăcuse mult în copilărie. Îmi spuneam pe vremea aceea că unii oameni sînt atît de minunați, încît Dumnezeu ar trebui să le acorde nemurirea. Mă iluzionam atunci, în copilărie, că am să fac parte și eu dintre ei. A fost prima sursă de disperare pe la zece-doisprezece ani înțelegerea asta, că oricît de minunat și de formidabil ai fi, tot trebuie să mori într-o zi.

Ana, la fel ca mine, era bîntuită de un fel de tristețe la gîndul că momentele astea treceau încă din clipa în care le băgam în seamă și deveneau amintiri. Prezentul era insesizabil, de fapt nu exista. I-aș fi putut spune că Sfîntul Augustin a scris cîteva pagini celebre despre subiectul ăsta, dar nu era vorba să așezăm sentimentele noastre într-un context livresc. Ceea ce conta era fragilitatea noastră.

Dar la fel de fragili erau și oamenii cu care ne încrucișam pe holurile hotelului, la restaurant sau pe terasă – Diego cu pianul lui, *Twenty-seven*, băiatul care vindea maimuțe, surferii din ocean, chelnerii și vecinii de la restaurant. Și nici ei nu ne vor mai vedea vreodată.

Bun, nu cred că avea vreo importanță pentru ei faptul că n-or să ne mai vadă. Acum, după atîta timp, sentimentalismul ăsta mi se pare idiot. Căci în fiecare zi și în orice oraș din lume, viețile noastre se întretaie cu zeci, cu sute de oameni cu care nu ne vom mai întîlni vreodată. Faptul de a fi din întîmplare contemporani cîteva zeci de ani în miliardele trecute înaintea noastră și în celelalte miliarde care vor trece după noi, este impresionant, dar nu are nici o semnificație practică. Nu poți fi melancolic din pricina întregii lumi. Numai că, în acea etapă a vieții noastre prin care treceam la Puerto Plata, oceanul, soarele și plaja ne făceau conștienți de puținătatea clipelor noastre de mulțumire. Talismanul primit la naștere, pielea noastră de sagri, comparat cu al celor pe care-i vedeam în fiecare seară frămîntîndu-și dezlănțuiți trupurile pe scenă era ridicol de mic. Un simplu petic. Poate

din cauza acestei realități imposibil de ignorat – cum spunea Unamuno într-o carte care l-a făcut celebru, devenisem noi atît de sentimentali și aveam impresia că oamenii care ne înconjurau, simpli figuranți în filmul vieții noastre, erau totuși adevărate personaje.

Iată-l pe *Twenty-seven*. Cu trupul deșirat și uscățiv dar viguros, cu ochii mari și umezi adînciți în orbite, cu părul cărunt, aproape alb, care ieșea de sub șapca purtată cu cozorocul la spate, ce era *Twenty-seven* altceva decît un simplu vînzător ambulant care nici măcar nume n-avea? Dar mă înduioșa cînd îl vedeam încercînd s-o farmece pe Ana cu bijuteriile lui modeste bătute cu larimar. Avea, printre altele, niște inele subțiri care se puteau întoarce pe dos devenind alt model, cu altă piatră. Purtai pe deget un inel cu un smarald cît o boabă de piper și întorcîndu-l devenea un inel cu un granat. Un hocus-pocus de care era foarte mîndru – iată ce vindea el, două inele ascunse într-unul!

Dar Ana nu era interesată decît de brățara lată pe care *Twenty-seven* nu voia s-o vîndă la prețul propus de ea. Era bijuteria lui cea mai scumpă, mîndria modestei lui colecții de mărunțișuri, aceea care, dacă o vindea, i-ar fi adus comisionul cel mai mare. În fiecare dimineață, cînd ne întîlnea, *Twenty-seven* zăngănea îmbietor brățara și o întreba pe Ana într-o engleză stricată dacă astăzi nu vrea să o cumpere. Nu, spunea Ana, dacă n-o vinzi cu patru sute de pesos n-o cumpăr!

Twenty-seven părea o clipă jignit – el cerea o mie după ce, la început, ceruse o mie cinci sute – dar apoi se lumina la față. Mai era timp, dacă ținea la preț, Ana o să cedeze, probabil că-și spunea.

Ne spusese că avea trei băieți și o fată și că de cîteva luni devenise bunic. Mi-l imaginam ajungînd seara obosit acasă și făcîndu-și socotelile cît a vîndut și cît îi este cîștigul. Niciodată cîștigul ăsta nu era destul pentru nevoile de-a doua zi. «N-am vîndut nici azi brățara, îi spunea el nevestei care-l privea nemulțumită, se ține tare canadianca, dar pînă la urmă tot i-o vînd eu, nu mă las».

*

După încheierea programului lui Diego ne plictiseam, căci pe terasă ne simțeam inoportuni cînd scena se umplea de dansatoare tinere și grase, care stîrneau, cînd își tremurau cărnurile, entuziasmul fie delirant, fie mimat și batjocoritor al tinerilor din jurul nostru. Urcam în camera noastră în timp ce, jos, terasa duduia de muzică, de strigăte și rîs.

Eram spre mijlocul celei de-a doua săptămîni cînd, ajunși ceva mai înainte la restaurant, am văzut că bărbatul îndrăgostit adusese flori la masă, într-o carafă mică de cristal roșu. Peste cîteva minute a apărut și Dulcineea lui, care a scos o scurtă exclamație de uimire. Dar nu părea prea impresionată. Ba chiar părea puțin încurcată. S-a așezat și a potrivit florile mai bine. Bărbatul s-a dus să aducă mîncare și ea a rămas la masă privind absentă pe deasupra florilor. Atunci a intrat pe ușă și băiețelul și bărbatul s-a întors la masă ca de obicei, cu mîinile încărcate de farfurii. Erau toți trei cu farfuriile în față, dar aparent ceva nu mergea cum trebuie între ei. Nu se priveau unul pe altul, mîncau încet și tăcuți.

Poate că această atmosferă glacială ne-a incitat să le dăm nume. Și ca să fim mai siguri că nu înțeleg despre ce vorbim, în caz că ne-ar auzi, am hotărît să vorbim românește.

— Mai întîi tipul. Cum îl cheamă?

— Habar n-am, tu ești scriitorul, m-a ironizat Ana.

— Dacă era român, i-aș fi spus Petrică. Nu Petru care, la fel ca Pierre în franțuzește, sună autoritar, distant și masculin, ci Petrică… Un diminutiv cu un nea în față. Nea Petrică.

— Da, conveni Ana, e bine nea Petrică. Dar în franțuzește?

— Ar fi Pierrot, clovnul din Commedia dell'arte.

— Și dacă el este Pierrot, ea trebuie să fie Colombine. Căutăm un nume și găsim două.

— E exagerat, nu merge. Aș vrea să le dăm nume adevărate nu porecle. Poate Charles sau Jean. Sau mai bine Jacques. Îmi sugerează un tip cumsecade și șters.

— De unde-ți vine ție sugestia asta? Cîți Jacques ai cunoscut tu în Canada? Jacques Parizeau? Nu e nici cumsecade și nici șters. Altul, eu n-am

cunoscut.

— Așa-mi sună mie.

Ana se strîmbă nemulțumită, argumentul meu n-o impresiona. Dar cedă elegant:

— Bun, să-i zicem cum vrei tu, Jacques…

— Iar ea?

— Pentru ea avem o grămadă de nume…

— Louise… Marie-Louise, nume de prințesă…

— Sau Georgette…

— Nu merge, e nume de midinetă. Tipa asta e plină de ea, e puțin arogantă, nu e midinetă…

— Christine…

— Poate… Ce zici de Renata?

— E ambiguu, ar putea fi și nemțoaică sau suedeză…

— Tocmai! Tocmai pentru că e ambiguu. Și ea e ambiguă.

— Atunci Renata. Renata și nea Petrică… Să bem pentru asta, sîntem nași…

— Renata și Jacques. Bun, dar puștiul?

— O clipă.

Ana reflectă privind spre masa vecinilor noștri, *Renata* și *Jacques*:

— Să-i zicem Jordy, băiețelul ăla cu *C'est dur, dur d'etre bébé*.

— Bun, să bem atunci pentru Renata, Jacques și Jordy.

Am ridicat paharele și în clipa aceea, din întîmplare, Renata a privit spre masa noastră. Poate vorbisem mai tare și-i atrăsesem atenția. I-am făcut semn cu paharul că bem în cinstea ei, i-am zîmbit, și eu și Ana, și ea ne-a răspuns cu un surîs larg și cald, și-a ridicat și ea paharul și ne-a mulțumit, mirată, firește, de prietenia noastră. Dar își spunea, probabil, că trebuie s-o ia ca pe un omagiu normal.

Jacques și Jordy ne-au zîmbit și ei, și poate că schimbul de zîmbete și de clipiri complice din ochi s-ar fi terminat cu salutări, cu cîteva schimburi de banalități amabile, urmate apoi de trecerea noastră la masa lor sau a lor

la masa noastră. Împrietenire rapidă și trecătoare ca într-un compartiment de tren.

Dar atunci a pătruns zgomotos în restaurant un tip gras, mare, cu barbă deasă, neagră și creață și cu o privire rătăcită. Semăna cu un vagabond pe care-l cunoșteam la Montréal, somnolent, culcat pe băncile din stațiile de metrou, și împrăștiind o duhoare de urină, dar nu era el. A început să strige ceva în spaniolește, se certa cu cineva imaginar, își rotea ochii furios în căutarea unui interlocutor și țipa cu o voce spartă și agresivă de om beat. Trei agenți de securitate au apărut de niciunde și s-au grăbit să-l ia de umeri și să-l dea afară. Toată lumea privea intrigată și neliniștită. Un chelner s-a apropiat stînjenit de masa noastră și ne-a cerut scuze, nouă și vecinilor noștri, asigurîndu-ne că n-o să se mai repete. A început apoi să debaraseze masa de farfurii și de tacîmurile întrebuințate.

Vraja se risipise. Renata, Jacques și Jordy s-au ridicat de la masă și au pornit spre ieșire. Fără să ne salute, fără să privească spre masa noastră.

Iar noi ne-am continuat prînzul.

— E neplăcut, zise Ana. Dacă amărîți ca ăsta reușesc să dea buzna peste noi aici în restaurant, pot să intre și în hotel.

— Liniștește-te, a fost un simplu incident. Agenții de securitate au apărut repede. Le-a luat mai puțin de un minut să intervină.

— Oricum, ne-au speriat vecinii. Au plecat înainte să-și termine prînzul. Sînt drăguți, dar e bine că nu ne-am dus la masa lor. Nu avem nevoie de o relație fără nici un viitor. Sînt și prea tineri pentru noi.

— Așa-i.

Aș fi vrut să spun mai multe, Renata mă interesa ca personaj, o vedeam foarte bine într-o poveste romanțioasă de dragoste sfîrșită prost, dar n-am abordat subiectul ăsta și am continuat să vorbim despre fleacuri. Despre vînzătorii de pe plajă, despre *Twenty-seven* care azi nu apăruse, despre băiatul cu maimuțele, despre filmele franțuzești de la televizor de pe TV5, care nu se dădeau la Montréal.

Am petrecut o după-amiază obișnuită cu mai multe intrări în ocean și cu lectură la umbră, sub arborele nostru.

Seara, cînd ne-am îndreptat spre terasa care făcea legătura dintre plajă și hotel, am avut surpriza să vedem că terasa fusese transformată în restaurant. Urma să ne luăm masa de seară afară.

Era simpatic, numai că briza oceanului era puternică, smulgea tot timpul fețele de masă și chelnerii erau aferați și nervoși. Reușeau să țină mesele acoperite cu ajutorul scaunelor, întoarse și cu spătarele lipite fiecare de cîte o latură a mesei. Bineînțeles, după incidentul de la prînz nu li se putea ierta nimic, totul trebuia să fie impecabil.

Am intrat în hotel ca să facem un duș și să ne îmbrăcăm pentru seară. Peste o jumătate de oră, cînd am coborît, o mare parte a terasei era deja ocupată și ne-am găsit o masă lîngă piscină, plină de copii și de tineri în timpul zilei, dar acum goală, cu apa albastră neclintită, luminată de lămpile fluorescente ale hotelului.

Un chelner a venit și ne-a întrebat ce fel de vin preferăm, alb sau roșu, și l-am rugat să aștepte pînă cînd ne alegem ce să mîncăm. Se instalaseră pe marginile terasei și pînă dincolo de piscină, grătare pe care sfîrîiau pui, cotlete de porc, sardine. Erau, de asemenea, mese lungi pe care erau așezate platouri mari cu legume, fructe și prăjituri. Lucruri simple și bune, era o atmosferă de restaurant bucureștean, ne aflam parcă la Cina și cînd m-am gîndit la asta, m-am mirat imediat de ciudățenia apropierii: nu mă gîndisem o clipă la vreun restaurant din Montréal, deși Montréalul este vestit în toată America de nord pentru mulțimea și calitatea restaurantelor lui și deși locuiam în el de peste doisprezece ani, ci la un restaurant românesc din vremea tinereții noastre!

Am vorbit despre asta cu Ana în timp ce ne pregăteam să mîncam sardinele pe care le-am ales și tocmai ridicam paharele să ciocnim cînd i-am văzut trecînd pe lîngă masa noastră pe Jacques și Jordy. Se uitau în toate părțile neliniștiți, se opreau din cînd, își spuneau ceva, priveau în spate de unde veneau și apoi porneau iar. O căutau, desigur, pe Renata.

— Au pierdut-o! am zis în timp ce ciocneam ușor paharele.

— Or s-o găsească, n-avea grijă.

Apoi, mai tîrziu, peste altă jumătate de oră, cînd terminasem de mîncat, i-am văzut pe toți trei. Erau la capătul terasei, zece-cincisprezece metri în fața noastră, nu-și luaseră deocamdată nimic de mîncare. Jacques și Renata stăteau în picioare lîngă o masă și-și vorbeau. Doar băiețelul se așezase, dar nu-l vedeam bine fiindcă era în spatele Renatei. După gesturi, am înțeles că Jacques și Renata se certau; abia atunci se întîlniseră, cînd cei mai mulți dintre oaspeții de pe terasă începuseră să plece și să se plimbe pe aleile dintre hoteluri în așteptarea programului de seară.

Voiam să-i spun și Anei care tocmai se întorcea cu o farfurie plină de fructe, că perechea s-a refăcut, cînd am văzut-o pe Renata că se îndepărtează cu pași fermi și iuți ca ai cuiva care s-a supărat.

— A plecat, i-am spus Anei, s-au întîlnit, cred că s-au certat. Uite-o, urcă în hotel. Am impresia că n-or să aștepte ultima zi ca să se despartă.

— A, da?! s-a mirat Ana. Vasăzică, îmi dai dreptate. Să vedem ce face tipul, asta e important. Dacă se duce după ea, sau nu.

Jacques nu s-a dus după Renata, a rămas la masă. S-a așezat, a vorbit ceva cu Jordy și apoi a plecat ca să-i aducă ceva de mîncare. Au mîncat fără să-mi dau seama dacă-și vorbeau sau nu. Au plecat și ei spre hotel, nu aveau pesemne chef să rămînă la programul de varietăți.

Nici noi n-aveam nici o dispoziție să ne amuzăm cu prostioarele de pe scenă și, oricum, programul era mult mai neinspirat decît în serile dinainte. Ne-am retras și noi în camera noastră. Am deschis televizorul și am dat de un film polițist, care s-a terminat tîrziu, după miezul nopții.

Ne-am trezit dimineața cu oarecare rumoare pe hol. Și cineva a bătut la ușă. Ana tocmai intrase în baie și am ieșit eu. Era Lise, reprezentanta companiei de voiaj.

— Bună dimineața! Domnule Hariton, ne întîlnim peste zece minute în hol, la recepție, cu toată lumea, avem ceva important de discutat.

*

Holul era plin de lume, nimeni nu ieșise pe plajă. Stăteau toți pe bănci și în fotoliile de la mijlocul holului din fața pianului. Era vacarm. Am trecut pe lîngă un grup de vreo trei-patru persoane și am auzit frînturi din ce

discutau: „o să vedem”, „e ciudat, nu s-a întîmplat niciodată”, „nu sîntem norocoși”. Dar lumea părea veselă și nepăsătoare, nu știam de ce ziceau unii că nu sîntem norocoși.

Am aflat cînd a apărut și Lise. Eram cu Ana lîngă masa rotundă cu calculatorul, lîngă tînărul cu barbișon care se prezentase la post mai devreme ca deobicei și umbla pe Internet. Cîțiva curioși în spatele lui priveau și ei ecranul.

Lise s-a suit pe estrada joasă pe care, ceva mai încolo, era instalat și biroul de la recepție și ne-a făcut semn să tăcem și s-o ascultăm. Zîmbea, dar părea puțin îngrijorată.

— Bună dimineața! V-am rugat să veniți aici, desigur mulți dintre dumneavoastră ați aflat deja despre ce e vorba, de la buletinul de știri și de pe Internet, e vorba de măsuri de urgență, dar să nu ne lăsăm cuprinși de panică. La noapte sau ceva mai tîrziu, în cursul zilei de mîine pînă la prînz o să avem un uragan! Uraganul Ariel.

S-a produs o rumoare generală, indistinctă, numărul celor care știau deja despre uragan nu era totuși prea mare.

— Aveți întrebări? a zis Lise. Am să încerc să răspund cu informațiile pe care le dețin. Mai multe o să aflați de la buletinele de știri, fiecare dintre dumneavoastră aveți un televizor în cameră…

Întrebările au început să curgă:

— Dar e iarnă, cum se poate una ca asta?

— Aici nu e iarnă niciodată și apoi uraganul vine dinspre Africa, dinspre Bermude. E drept, cam ciudat, nu e tipic pentru partea asta a anului. Ultima dată cînd am avut un uragan în noiembrie, a fost acum treizeci și patru de ani.

— Cît de puternic e uraganul?

— Deocamdată, este de gradul 1. S-a format la vreo mie de kilometri de Bermude acum trei zile. Altcineva.

— Ce înseamnă asta, gradul 1?

— Vîntul are o viteză de circa 140 kilometri pe oră. E însoțit de ploi torențiale. Dar cînd o să ajungă la noi, s-ar putea să fie mai puternic.

— De ce compania dumneavoastră, întrebă revoltată o femeie cu tenul măsliniu care ținea de mînă o fetiță, nu ne-a pus în gardă despre uraganul ăsta? Ziceați că s-a format acum trei zile. Încă nu plecasem de la Toronto…

— Cînd s-a format, în prima și a doua zi era doar o furtună care se îndrepta spre nord. Nu spre noi. Nu era ceva previzibil. Altcineva…

— Unde e acum uraganul ăsta și cînd ajunge aici?

— În prezent, e la circa 500 de kilometri de Martinica. În cursul nopții trebuie să ajungă și la noi. Dacă nu cumva își schimbă direcția.

— O să trebuiască să fim evacuați?

Lise respiră adînc.

— Asta voiam să vă spun! Un uragan de gradul doi smulge acoperișurile, dezrădăcinează copacii, valurile mari inundă țărmurile. Hotelurile sînt rezistente dar, pentru securitatea dumneavoastră, vom fi nevoiți să vă evacuăm… Eventual… Fiindcă nu putem ști cît de puternic o să fie. În douăsprezece ore, intensitatea lui a crescut cu un grad. Cînd o să ajungă la Santo-Domingo și apoi aici, ar putea deveni de gradul trei sau patru. Nu e de glumit, la vînturi de peste 200 de kilometri la oră, orice e posibil.

S-a așternut o liniște încordată și Lise a simțit nevoia să precizeze.

— Facem parte din traseul normal al uraganului. Santo-Domingo, Bayahibe și Punta Cana sînt punctele cele mai expuse. Dar nici noi nu sîntem feriți. Meteorologii nu sînt deloc optimiști. Totuși, încă e posibil să-și schimbe traseul. Să părăsească oceanul, s-o ia spre nord spre interiorul insulei și să-și piardă forța.

— Și atunci, de ce ne mai evacuăm?

— O să știm spre seară dacă într-adevăr o să fim evacuați. Pregătiți-vă bagajele, oricum. Dacă trebuie să plecăm, părăsim hotelul în jurul orei 19-19,30. În cel mai rău caz, ne întoarcem la hotel după trecerea uraganului și o să vedem ce mai urmează, dacă uraganul nu a făcut pagube hotelului și plajei și dacă o să mai putem beneficia de restul concediului. Oricum, sîmbătă după-amiaza avem mai multe avioane și spre America de nord și spre Europa.

— Dacă aeroportul nu va suferi daune.

— Exact, dacă aeroportul nu va suferi daune.

— Și ce-o să facem dacă și aeroportul e distrus?

— Nu discutăm lucruri ipotetice. O să găsim o soluție. Sîntem 280 de persoane. O să fim adăpostiți, deocamdată în oraș, în două școli și într-o biserică veche, cu zidurile groase.

Nu mai întreba nimeni nimic și atunci Lise a continuat:

— Vă rog să vă întoarceți după dejun în camere și să vă strîngeți bagajele. Pe la ora cinci, șase o să știm ce avem de făcut, dacă rămînem pe loc sau dacă mergem să ne adăpostim în oraș.

Am urcat în hotel și am pus lucrurile în valize. Nu ne-a luat mai mult de o oră, așa că am avut timp să mergem și pe plajă.

Era cald, senin, nimic nu prevestea iadul de peste cîteva ore, iar oceanul era ca un lac imens, verde și cald. Arborele nostru, cu trunchiul lui gros și înclinat spre apă, ca și cum ar fi vrut să se întindă și el pe nisip ne-a primit cu un concert de colibri ascunși printre ramuri. Ne-am tras două șezlonguri și am început să citim. Eu aveam Istoria lui Toynbee iar Ana, o carte de Cella Serghi. Dar nu ne puteam concentra asupra lecturii.

— Vasăzică o să avem și uragan, spuse Ana închizînd cartea. O să fie periculos?

— Nici vorbă, am liniștit-o. O să bată vîntul ceva mai tare și-o să plouă. Cînd eram copil, mi-aduc aminte că într-o iarnă am ieșit să mă joc pe un viscol care sufla cu 90 de kilometri pe oră. Nu se speria lumea atît de ușor pe vremea aia. Dar aici sîntem turiști, plătim și sîntem răsfățați. Cred că dominicanii din satele astea din jur rămîn pe loc, nu le poartă nimeni de grijă cum ni se poartă nouă. Noi sîntem și albi și occidentali. Și pentru ei, sîntem oameni foarte bogați.

Ana era speriată, dar se prefăcea că vorbele mele o liniștiseră.

— Ce plăcut e! zise. Și păsăruicile astea care cîntă… Cred că am să dorm puțin.

Adia acum un vînt ușor și sub copacul nostru despre care aflasem că se cheamă olmo de playa era o plăcere să somnolezi. Chiar dacă la orizont se

pregătea să apară un uragan. Sau poate tocmai de aceea.

— O să mă plimb vreo jumătate de oră dacă dormi, i-am zis Anei care, cu ochii închiși, mi-a făcut semn cu mîna că e de acord.

M-am ridicat și m-am îndreptat spre terasă. Aveam de gînd să ies din hotelul nostru și să merg pe aleea pavată cu granit roșu spre locul unde văzusem, a doua zi după sosirea aici, tabla mare de șah.

Am ajuns acolo într-un sfert de oră. Trecusem pe lîngă clădirile albe ale hotelurilor, privind balcoanele unde oamenii își sorbeau liniștiți cafeaua sau sucul de fructe căutînd parcă să nu se gîndească la prăpădul ce avea să vină. Între hoteluri era o piscină mare, albastră, în formă de opt, cu o parte rezervată copiilor în care se organizau fel de fel de jocuri și de concursuri de înot. Nu era nimeni acum în apă. Pe mal, un cuplu de vîrstnici, grași și cu pielea albă, strălucitoare, sosiți probabil doar de o zi, se fotografiau lîngă trunchiul unui palmier înalt, doar cu cîteva frunze în vîrf. Terenurile de tenis, ceva mai departe, erau și ele pustii, cum pustie era și terasa unde, pentru sărbătorirea Crăciunului de peste o lună, fusese deja înălțat un brad imens, artificial, în jurul căruia, cu o zi în urmă, copiii alergau supravegheați de părinți. Și la masa de ping-pong, de obicei ocupată și cu mulți amatori așteptîndu-și rîndul, nu era nimeni.

Am intrat pe terenul de șah, piesele erau așezate cuminți la locurile lor. M-am dus spre piesele albe și m-am amuzat mutînd pionul din fața regelui două pătrate.

Voiam să mă duc în partea cealaltă, să mut pionul negru, cînd am văzut că pionul deja se deplasa, cineva mi-o luase înainte. Cineva care era ascuns după pion și nu voia să se arate. Am intrat în jocul persoanei ascunse și am mutat un cal. Fără să caut să-mi văd adversarul. Jucătorul din partea cealaltă mi-a răspuns cu o mutare identică.

Am continuat jocul. Era dificil de jucat, nu vedeam tabla de sus, nu aveam o viziune panoramică, dar adversarul meu necunoscut se afla în aceeași situație. Așa că, după vreo cinci mutări, el făcu o greșeală grosolană și-mi oferi regina pe mai nimic. Nu o puteam lăsa pe Ana prea mult singură

pe plajă, așa că nu m-am sfiit să iau cadoul. Aveam să terminăm partida repede, în caz că jucătorul necunoscut nu ceda.

Dar nu a cedat. Ascuns mereu în spatele pieselor sale, am văzut un nebun care înainta periculos spre regele meu alb și am înțeles. Nebunul meu care îi luase regina se deplasase pe un cîmp unde era inutil și nebunul lui, apărat de cal, îmi putea da șah. Și mai mult decît atît, la mutarea următoare unul dintre cai îmi dădu mat, căci cîmpurile unde s-ar fi putut refugia regele meu erau toate blocate. Partida nu durase mai mult de șase sau șapte mutări! O înfrîngere deloc onorabilă!

În clipa aceea am auzit un chiot ascuțit de bucurie și dindărătul calului negru a apărut Jordy.

— Bună ziua, domnule! Nu știați de matul ăsta? L-a inventat un mare jucător francez, Legal, nu știu dacă ați auzit de el.

Am dat mîna cu puștiul care abia-și mai încăpea în piele.

— N-am auzit, dar nu contează. Bravo Jordy, felicitări.

Băiatul mă privi mirat:

— Mi-ați spus Jordy? Nu mă cheamă Jordy. Mă cheamă Matteo.

— Matteo!? Ești italian?

— Nu, mama era italiancă. Dar tata s-a despărțit de ea cînd aveam trei ani.

— Și tu ai rămas cu tata…

— Da…

Am pornit amîndoi încet, spre terasa noastră.

— Eu vă cunosc pe dumneavoastră, a continuat Matteo. La restaurant, mîncați la masa de lîngă noi.. Cu soția…

— Și tatăl tău?

— Ce-i cu el?

— Cum îl cheamă?

— Alain.

— Și pe soția lui?

— Ines? Nu e soție, e o prietenă a tatei. E artistă.

— Artistă? Ce fel de artistă?

— Dansează.

— Aha.

Am tăcut fiindcă întrebările mele, una după alta, în rafală, păreau un fel de interogatoriu. Dar am reluat după cîțiva pași.

— Matteo, voi sînteți din Franța?

— Din Belgia… L-ați văzut pe nebunul ăla de ieri?

— L-am văzut. De ce?

— Așa…

A ridicat din umeri, n-avea ce să-mi spună, mă întrebase așa, din curiozitate. Ajunsesem în fața hotelului și băiatul îmi spuse scurt la revedere și îmi întoarse spatele pornind spre scările care duceau la etaj. Ai lui, pesemne, nu ieșiseră pe plajă.

N-am intrat în hotel cu el, n-aveam de ce, Ana mă aștepta pe plajă.

Am găsit-o îngrijorată. La orizont, acolo unde cerul intra în ocean, se zărea o geană fumurie și ea era puțin speriată, credea că e uraganul care se apropie.

— Ai întîrziat mult, e o oră de cînd ai plecat.

I-am povestit de Jordy, acum identificat precis cu numele lui adevărat Matteo și Ana a părut dezamăgită. Îi plăcea mai mult Jordy, Renata și Jacques. Era de prost gust să-i cheme altfel, îmi spuse ea cu un aer de reproș ca și cum eram vinovat pentru greșeala asta. Am convenit să rămînem la numele noastre cînd vorbeam între noi.

Ne-am ridicat în picioare, am tras șezlongul între celelalte, ne-am scuturat de nisip și am pornit spre terasa hotelului nostru. Era și timpul. Echipe de întreținere începuseră să strîngă șezlongurile de pe plajă. Voiau să le pună la adăpost fiindcă plaja urma să fie inundată de valuri care le-ar fi tîrît în larg.

Cînd am ajuns, printre ultimii, aproape de intrarea în hotel am văzut o mulțime adunată în fața scărilor și apoi am auzit o rumoare, după toate aparențele, veselă. Și, apropiindu-ne, ne-am dat seama că oamenii erau, într-adevăr, bine dispuși. Apoi am văzut-o și pe Lise, foarte zîmbitoare. Ne-a văzut și ne-a recunoscut.

— Vești bune, domnule Hariton, mi s-a adresat ea mie. Evacuarea s-a contramandat. Nu mai părăsim hotelul!

O tînără pistruiată și grasă i-a spus Anei în englezește:

— Uraganul n-a ajuns pînă la noi. A luat-o spre nord.

— O să avem totuși ceva vînt, a continuat Lise, ochiul uraganului trece la vreo două sute de kilometri de noi. O să fie o furtună ceva mai puternică, atît. Nimic periculos, dacă rămînem în hotel. Nu trebuie să ieșim pe plajă.

Am respirat adînc, era o veste cu adevărat bună. Mai ales că Ana începuse deja să intre în panică și se gîndea cum și unde o să dormim la noapte. Promiscuitatea unei săli imense cu saltele pe jos, ori cu paturi multe ca la un internat sau ca la cazarmă, în timp ce afară rafalele de vînt ar fi urlat izbindu-se de ziduri, nu era deloc atrăgătoare.

Ne-am dus cu toții spre restaurant, era mai devreme ca de obicei, dar atmosfera era de chermeză. Masa noastră, din păcate, era ocupată de cuplul pe care-l întîlnisem lîngă piscină și despre care presupuneam că venise cu o zi în urmă. Nu știau că masa era ocupată de obicei de noi, lucrurile astea se respectau, dar ei erau noi, habar n-aveau.

Și cînd Jordy m-a văzut decepționat, mi-a făcut un semn de părere de rău și i-a spus ceva repede lui Jacques. Renata nu venise încă la masă, o așteptau. Ne-au privit prietenoși, aproape invitîndu-ne să ne așezăm la masa lor, dar Ana m-a tras repede de mînă:

— Hai să ne găsim o masă, nu vreau să stau cu ei.

— Nici eu, am mințit-o.

Mințeam fiindcă mi-ar fi plăcut să-i cunosc mai îndeaproape pe toți, dar știam că Ana și-ar fi imaginat că doar Renata mă interesează.

Ne-am așezat la o masă din partea opusă de unde nu-i mai puteam vedea. Am mîncat repede și am vorbit puțin, probabil că amenințarea uraganului ne marcase, chiar dacă se dovedise falsă.

Se hotărîse să rămînem pe loc, dar administrația hotelului luase toate măsurile de prevedere. Acum observam că terasa era despărțită de plajă printr-un zid de panouri de beton de circa un metru și jumătate înălțime al căror rost nu-l înțelesesem la început. Era, desigur, menit să apere terasa de

valurile oceanului care, pe timp de furtună, probabil că măturau plaja și se opreau în el. Spațiul de trecere dinspre terasă spre plajă fusese acum baricadat cu un fel de poartă metalică, la fel ca și intrarea de pe terasă spre hotel.

Era în jur de ora șapte și am hotărît să ne plimbăm pe plajă pînă se însera, cam peste o oră și jumătate. Începea să se înnoreze, dar era cald și umed. Am luat-o prin apă, cu valurile calde la picioare, spre pădurea care începea dincolo de hotel, în zona în care nu trebuia să ne aventurăm noaptea. Dar era încă ziuă și plaja era plină de oameni ca noi care se plimbau de colo colo. Apa oceanului era întunecată și parcă uleioasă, iar valurile – lente, grele și, într-un fel obscur, amenințătoare.

Erau puțini înotători în ocean. Ne apropiasem de liziera pădurii ce se oprea la zece-cincisprezece metri de ocean și am trecut pe lîngă Alain și Matteo sau, cum îi numisem noi, Jacques și Jordy.

Erau unul lîngă altul și priveau oceanul în depărtare. I-am salutat și bărbatul ne-a răspuns absent. Puștiul nici nu ne-a observat sau n-a vrut să ne bage în seamă. Cînd am trecut de ei ne-am uitat și noi spre ocean. Priveau spre o femeie care înota departe, i se vedeau doar capul și brațele ieșind și intrînd în apă, era de bună seamă Renata.

Era prea departe ca să se facă auziți, se mulțumeau să-i facă semne fluturîndu-și mîinile și chemînd-o spre mal. Nu știu dacă îi vedea sau nu, fiindcă ea înota mai departe nepăsătoare, paralel cu țărmul, la cincizeci-șaizeci de metri în larg, apărînd și dispărînd din crestele albe ale valurilor.

— E puțin imprudentă, am zis. Probabil că Jacques nu e un înotător bun, de-aia nu se duce după ea.

Ana nu răspunse, privea atentă oceanul.

— Nu de-aia, spuse ea după cîteva clipe. Sau mă rog, nu doar pentru aia. Nu se duce după ea fiindcă nu e singură.

M-am uitat mai atent și i-am dat dreptate, am văzut un alt înotător care o urma îndeaproape. Dispărură amîndoi în apă și apoi apăru doar el cu spatele spre noi, plutind peste valuri, fără să mai avanseze, amuzîndu-se

parcă să primească valurile în piept. Așa cum ne amuzam și noi, dar mult, mult mai aproape de țărm, cu picioarele bine fixate în nisipul de pe fund.

Jacques și Jordy nu mai făceau semne. Vorbeau ceva între ei cu brațele atîrnînd pe lîngă ei.

— N-o mai văd pe Renata, e doar bărbatul.

Ana se uită înveselită la mine.

— Chiar n-o vezi? Chiar n-o vezi deloc?

N-o vedeam.

— Uită-te mai bine.

Și atunci am observat-o. De fapt nu pe ea, ci, la un moment dat, pe creasta unui val, brațele ei în jurul gîtului lui. Bărbatul o ținea în brațe, era cu spatele spre țărm.

Jacques și Jordy porniră parcă triști spre hotel.

— Asta e, vezi? îmi spuse Ana cu o vulgaritate veninoasă. S-a terminat idila cu frumoasa necunoscută cu o orhidee pe umăr. Frumoasa necunoscută e o pipiță care-și ia porția de hormoni în ocean.

Am pornit și noi după cei doi, lăsîndu-i însă să se îndepărteze. Nu voiam să-i stînjenim.

La plecare, mi s-a părut că aud un zgomot în spate. M-am întors și am văzut că mai era cineva care voia să asiste la partida de dragoste din ocean: tocmai ieșea din pădure individul gras și murdar, cu barba neagră și creață care fusese scos cu forța din restaurant cu o zi înainte. Ana nu auzise nimic și n-am crezut că-i bine să-i atrag atenția. Oricum, ieri se cam speriase.

Cerul era din ce în ce mai întunecat și începuse să adie o boare ușoară, suavă, care-mi părea perfidă, ca susuratul unui șarpe.

— Or să fie surprinși de furtună, am zis.

— Te îngrijorează că ar putea păți ceva? mă întrebă Ana cu ironie.

— De unde ai scos-o că mă îngrijorează? Dar nici n-o să ne bucurăm dacă i se întîmplă o nenorocire…

Ana răscoli cu ciudă nisipul cu piciorul. O enervau compasiunea și deschiderea mea spirituală!

— Treaba ei, zise. E majoră și vaccinată, știe ce face. Are cine s-o apere, n-ai văzut? Nu e treaba noastră. Și a ta în nici un caz!

*

Eram în camera noastră cu lumina aprinsă, priveam la televizor pe jumătate plictisiți un film sentimental cînd, dincolo de fereastră, s-a auzit un fel de muget îndepărtat și un zgomot de fond care se apropia aidoma unei cavalcade. Încă de cînd intrasem în hotel în urmă cu aproape o oră, cerul devenise de plumb. La fel și oceanul. La ora asta, cu o zi în urmă, soarele încă ardea, deși obosit, pregătindu-se să apună, cerul era albastru cît vedeai cu ochii și fără urmă de nori, iar oceanul scînteia de lumină.

Mugetul pe care-l auzisem s-a transformat repede în vuiet și în cîteva minute afară s-a dezlănțuit vijelia. Geamurile de la fereastră, lovite de rafalele ploii ca de un tir de pietre, vibrau sub șuvoaiele de apă. Vîntul urla atît de tare încît nu mai puteam auzi sonorul televizorului. La televizor, o meteorologă grasă, între două vîrste, descria cu o voce neutră și profesională, slujindu-se de o hartă, itinerariul uraganului.

M-am uitat pe geam. Oceanul era o aglomerare de găuri negre și de mase imense de apă care se prăbușeau în ele astupîndu-le și deschizînd altele în urma lor, care și acelea erau imediat acoperite de alte rostogoliri de ape. Și totul venea urlînd amenințător și în mare viteză spre țărmul pasiv și neputincios. Plaja dispăruse sub apă și valurile ajungeau pînă la gard. Terasa era și ea inundată de ploaia dezlănțuită.

Priveam harta de la televizor și toată insula Hispaniola îmi apărea, confruntată cu cantitatea de apă incomensurabilă din oceanul de peste o mie de ori mai întins, aidoma unui promontoriu firav și fragil. Dacă lunecări de teren dezastruoase ar fi împins munții în valuri, dispariția întregii insule cu milioanele ei de ființe omenești n-ar fi lăsat nici o urmă.

Eram prea slab de înger, era doar o furtună. Cum ar fi fost oare dacă am fi avut un uragan adevărat?

Am deschis ușa să văd ce este pe culoar. Nu se vedea nimic, fiindcă lumina era stinsă. Era aprins doar un bec mic în dreptul scării. Ferestrele de pe culoar dădeau spre terasă, și urletul vîntului era parcă și mai puternic. Nu

era nici o mişcare, toată lumea stătea ascunsă în camere. Dintr-una de la capătul culoarului se auzeau glasuri vesele de tineri.

— Vino înapoi, mi-a strigat Ana privind temătoare către geamul spălat de apă, dacă se întîmplă ceva să fim împreună!

— Nu se întîmplă nimic, vreau să văd ce e afară. O furtună tropicală. N-am văzut asta niciodată și nici n-am să mai văd. Lipsesc doar cîteva minute.

— Nu vezi și de-aici?

— Vreau să văd cum e pe alee. Să văd palmierii.

— Să nu ieși afară!

— Cum să ies?! Nu-s nebun!

— Nu întîrzia mult, mi-e frică! s-a rugat Ana.

— Vin repede, i-am promis.

Am coborît la etajul întîi. Culoarul era la fel de întunecat și de pustiu ca și culoarul nostru de la etajul doi. Am coborît și mai jos, în holul hotelului. Și holul era pustiu și avea ieșirile spre terasă și spre aleea dintre celelalte corpuri de clădire blocate cu un fel de perete mobil transparent. Cred că se închidea și se deschidea aidoma burdufului unui acordeon.

M-am uitat spre terasă: ne aflam în amurg și din nou m-a fascinat violența oceanului. Nu am văzut niciodată asemenea valuri. Pe vremuri, în tinerețe, se întîmplase să văd furtuni în Marea Neagră, cînd valurile erau de un metru și jumătate aproape de țărm. Intram în apă să le înfruntăm, erau calde și prietenoase, săream ca să nu fim depășiți de crestele lor albe. Joacă de delfini.

Aici, totul era infinit mai dramatic. Valurile aveau un fel de aroganță sălbatică, le puteam vedea spuma albă asaltînd gardul care proteja terasa. Din pricina vîntului, palmierii care o înconjurau se aplecau din rădăcini, cu trunchiurile drepte pînă aproape de pămînt, iar coroanele lor păreau părul încîlcit al unor erinii.

De partea cealaltă, pe aleea ce ducea spre piscină, spre terenurile de tenis și de golf, aleea pavată cu dale de granit roșu era parcă un fund de bazin. Nu știu cît putea să fi măsurat apa, treizeci, patruzeci de centimetri,

poate mai mult, dar și aleea și peluzele care porneau din ea și duceau pînă la zidurile hotelului erau acoperite de o perdea groasă de apă.

Credeam că sînt singur în hol, așa mi se păruse pînă atunci, cînd deodată am auzit pianul. Am întors capul surprins și l-am zărit departe, în semiîntuneric, pe Diego. Mă observase și în chip de salut cînta dansul ungar de Brahms pe care-l preferam dintre toate, numărul cinci. M-am apropiat și el și-a ridicat mîinile de pe clape.

— Credeam că astăzi nu cînți, i-am spus după ce l-am salutat și eu.

— Mi-e urît să stau singur în cameră. Uraganele, nu m-am obișnuit niciodată cu ele, mi-e frică de ele, în Mexic avem mai multe în fiecare an. Dar măcar că ăsta nu e cine știe ce, tot nu mi-e bine să-l aud…

— Locuiești în hotel vasăzică?

— Patru luni pe an. Cît timp sînt angajat.

— Ești singur, nu e și nevasta dumitale aici?

— Nu-s însurat, m-am despărțit de ea de trei ani. Dar stau cu cineva…

Afară vîntul urla și mai puternic și printre fantele dintre panouri năvăleau în hol pale de aer umed.

— Ce trist e hotelul acum, cînd nu e nimeni în hol!

Diego îmi făcu cu ochiul și îmi spuse încet făcîndu-mi semn cu capul undeva în spatele lui:

— Nu sîntem chiar singuri.

M-am uitat unde îmi sugerase să privesc și am văzut-o pe Renata, așezată într-un fotoliu la o măsuță, cu un pahar de whisky în față. Avea figura împietrită și nu părea impresionată de vijelia de afară. M-am apropiat de ea și am salutat-o.

Mi-a răspuns, așa mi s-a părut, puțin tristă:

— L-am cunoscut pe Matteo, i-am spus așa, într-o doară, ca să zic ceva. M-a bătut la șah în cîteva mutări. Joacă grozav.

— E un copil bun.

— S-a speriat de furtună?

— Nu cred. E cu taică-său.

— Și dumneavoastră?

— Ce-i cu mine?

— Dumneavoastră nu vă e frică de furtună?

S-a uitat la mine cu îngăduință:

— Vreți să mă protejați? Nu-i așa că sînt vulnerabilă?

Accentuase batjocoritor cuvîntul „vulnerabilă''.

— Nu tocmai, am mormăit stînjenit, am zis doar așa.

— Pentru conversație! Să schimbăm o vorbă, fiindcă la restaurant nu vă lasă nevasta…

— De unde ați scos-o? am protestat eu moale. Soția mea vă apreciază și chiar vrea să vă cunoască.

A început să rîdă nervoasă, dîndu-și capul pe spate.

— Ești simpatic! Ești simpatic de tot! așa vasăzică, mă apreciază! și de ce mă apreciază nevasta dumitale?

S-a uitat la mine cu un fel de milă. Și-a muiat buzele în paharul cu whisky privindu-mă în continuare fix. Eram furios, dar parcă hipnotizat, incapabil de vreo reacție. Intrasem fără să vreau în jocul ei. Spusesem „Soția mea”. *Soție* e dulceag. Sinonimul *nevastă* e mai aspru, sugerează raporturi virile cu femeia ta, eventual și conflicte, nu doar sex, în timp ce *soție* arată mai ales supunere și tandrețe. O tandrețe asexuată, fraternă, de oameni bătrîni și sentimentali. Și o solidaritate din datorie pe cît de durabilă, tot pe atît de ipocrită.

Așa judecam în tinerețe, așa judecam și acum. Dar mă plasam instinctiv, ca să mă apăr, în situația de a avea nu o *nevastă*, ci o *soție*. *Soția* e totdeauna un zid împotriva intruselor. Renata spunea *nevasta*. Pesemne că și ea detesta cuvîntul *soție*. Sau poate pentru ea *nevastă* însemna altceva decît credeam. Sau poate nimic din toate, poate nu analiza nimic, așa cum analizam eu. Mereu analizam.

— Aiurea! Nevasta dumitale e o scorpie. De fapt, ești în colivie și nu știi cum să scapi.

— Ei, ei, cum vorbiți?! Controlați-vă limbajul! am protestat plin de demnitate. Cum vă permiteți asemenea insulte?

Simțeam că sînt ceremonios și caraghios, dar pur și simplu nu-mi găseam tonul.

— Pardon, vă rog să mă scuzați! se smeri ea batjocoritoare. Păcat că nu sînteți singur, mi-ar fi plăcut să dansez pentru dumneavoastră. Și apoi v-aș fi masat. Și îmi puteați acorda și protecție. Ador să mă protejeze bărbații pe care-i masez!

Sarcasmul ei mă scosese din minți. Dar chiar și scos din minți, eu tot politicos eram!

Am hotărît să bat în retragere. M-am întors spre pianist:

— Ne vedem mîine?

— Mîine da, mi-a răspuns mexicanul. Ascultase discuția noastră, dar nu-mi puteam da seama dacă simpatiza cu mine sau cu Renata. Își privea preocupat degetele subțiri care mîngîiau claviatura pianului.

Am dat mîna cu el privind cîteva secunde spre Renata. Mai mult trecîndu-mi ochii peste ea. Se uita la noi cu răutate. Sau poate doar la mine. Răutatea o urîțea, avea ceva de cobră în felul cum stătea chircită pe fotoliu strîngînd paharul de whisky în mînă. Spunea ceva încet, mi s-a părut că înjura.

În capul scării l-am văzut pe Jacques care o privea și el concentrat.

Mi-am adus aminte că-i promisesem Anei că nu întîrzii. Am trecut pe lîngă Jacques și am urcat în camera noastră. Am ajuns exact cînd trebuia. Ana era speriată și se băgase îmbrăcată sub pătură. Îi era și frig. Se gîndea că trebuia să fim pregătiți, eventual, să părăsim camera.

— Unde ai fost? mă întrebase imediat ce intrasem.

I-am povestit întîlnirea cu Diego, Renata și Jacques fără să-i reproduc replicile veninoase la adresa ei și a mea. Dar i-am spus că părea furioasă.

— N-ai vrea s-o împaci? S-o consolezi? Acum că Jacques nu-i mai place…

— Pe tine vreau să te consolez, am zis.

M-am suit în pat și am luat-o în brațe. Era o furtună frumoasă afară și se potrivea tocmai bine să facem dragoste.

Dar n-am putut. O mîngîiam pe Ana, și aveam în fața ochilor privirea de reptilă a Renatei. Mi se părea că mă privește batjocoritoare cum încercam, zadarnic, să-mi trezesc libido-ul.

*

Furtuna s-a potolit spre miezul nopții. Ne-am trezit a doua zi dimineața pe un timp însorit și calm. Nimic nu mai amintea de furtuna din urmă cu o zi dacă plaja n-ar fi avut nisipul răscolit și, pe alocuri, ochiuri de apă. Dar, pe cînd ne pregăteam să mergem la masă, a apărut un tractor cu un plug care a început să netezească nisipul.

În restaurant era o euforie generală și un fel de fraternitate. S-ar fi zis că trecuserăm cu toții printr-o mare primejdie care ne făcuse conștienți că sîntem egal de fragili. La masa de lîngă noi, Jacques și Jordy erau singuri. Mîncau abătuți fără să-și vorbească. Nu ne-au răspuns la salut, s-au făcut că nu ne observă.

Peste o oră, am ieșit pe plajă, totul revenise la normal. Soarele ardea, nisipul era încă umed, iar copacul nostru era proaspăt, cu frunzele puternice și cărnoase și plin de colibri. Ne-am reîntîlnit cu băiatul care vindea maimuțe și cu *Twenty-seven*.

*

Renata nu a apărut nici la prînz și nici seara și am început să mă gîndesc la ea altfel, cu o curiozitate eliberată de sentimentele negative din ajun.

— Ce-o fi cu ea? se întrebă Ana.

— Poate ne spune Diego, am zis. Cînd am plecat ieri din hol, erau toți trei, el, Renata și Jacques.

— Chiar așa?! mă ironiză Ana. Faci acum și anchetă? Ce-ți pasă ție? S-or fi certat și ea s-a mutat în altă parte…în altă cameră… cu altcineva.

Poate că avea dreptate. Dar îmi rămăseseră în minte cuvintele Renatei despre care nu-i spusesem nimic: „Îmi puteați acorda și protecție”. Veneau cuvintele astea după ce mă ironizase copios. Voia să continue ironia sau s-o anuleze? Nu cumva eram în fața unui joc asemănător cu acela în care un

cuvînt se ascunde într-o grămadă de litere dispuse fără nici un sens? Acesta era cuvîntul care se ascundea între frazele agresive pe care mi le aruncase în față? Că are nevoie de ajutor, de protecție? De fapt, în prima ei propoziție cînd mi se adresase, mă întrebase dacă o cred vulnerabilă. Erau cuvintele acestea, *vulnerabilă* și *protecție*, cuvintele-cheie, singurele cuvinte importante printre toate celelalte pe care mi le adresase? Și nu cumva agresivitatea ei se justifica prin aceea că voia să reflectez la tot ce-mi spusese? Dacă ar fi fost amabilă și neutră, cu siguranță că nu m-aș mai fi gîndit la ea și aș fi ratat cuvintele cheie. Dar așa, ea știa că sînt intrigat, că nu-mi explic sarcasmul ei și presupunea că, reflectînd la ce-am zis eu și la ce-a zis ea, o să descopăr pînă la urmă mesajul ascuns.

Dar ascuns de cine? De ce nu-mi vorbise cu franchețe, dacă tot observase sau dacă tot credea că aveam o înclinare spre ea?

De Diego, poate. Sau de Jacques care va fi fost de la început în capul scării și va fi auzit toată discuția noastră.

M-am felicitat pentru perspicacitatea mea. Aveam posibilitatea și chiar misiunea să preîntîmpin o chestie gravă, poate chiar o crimă. Ca în filme. Urma să n-o mai ascult pe Ana, eventual să mă și cert cu ea dacă nu se putea altfel, și într-adevăr să fac anchetă. Aveam să fiu scriitorul-detectiv dintr-un virtual roman polițist. Aveam să fiu protagonistul unui scenariu ce mi se oferea pe tavă sub chipul unei întîmplări reale despre care puteam să scriu în sfîrșit cartea aceea pe care editorii n-ar mai avea de ce să mi-o refuze pe motiv că nu se vînd mai mult de cinci sute de exemplare. O carte, în plus, localizată în lumea romanelor din colecția Harlequin pe care nu le citeam, nimeni dintre oamenii de bine nu le citea, dar al căror succes comercial puțini dintre scriitorii de *opere* nu-l invidiau. Și puteam schimba subiectul. Nu o anchetă polițistă ar fi fost în centrul acțiunii, ci o poveste de familie. În cartea asta, eram un mare scriitor, bineînțeles, vestit și bogat, Ana, o patroană de o casă celebră de mode, iar căsătoria noastră scîrțîia. Ne refugiasem la Puerto Plata ca să evadăm din lumea noastră plină de bani și de staruri, dar săracă din punct de vedere spiritual, în care ne simțeam ca exilați! La punctul ăsta trebuia să fiu puțin mușcător la adresa bogaților, asta

creează simpatie la cititor. Poate să adaug și ceva despre bănci, cum se îmbogățesc ele pe seama contribuabililor cinstiți pe care-i tîrăsc în datorii. Revenind la subiect, voiam deci să facem o ultimă încercare de a ne salva căsnicia. Și ne-o salvam fiindcă Renata ar fi fost ucisă, iar eu aș fi găsit criminalii și i-aș fi predat poliției. Curajul și deșteptăciunea mea ar fi impresionat-o teribil pe Ana! Căci destinul nefericit al Renatei, sub chipul căreia se ascundea de fapt o prințesă iraniană din familia Pahlavi, urmărită de islamiștii iranieni, trezise în noi nu doar solidaritatea în fața nenorocirii, ci și revolta împotriva barbariei și apoi, dragostea! Înțelegeam că dragostea e cea care contează în viață, nu banii! Vacanța la Puerto Plata ne readusese fericirea!

Dar puteam alege, eventual, și altă versiune, în spiritul romanelor Barbarei Cartland. Îi ștergeam Renatei orhideea de pe umăr, care nu-i dădea un aer respectabil și o făceam ingenuă, mai tînără cu vreo zece ani. Lui Jacques îi desființam chelia și burta, îi puneam pe cap o splendidă coamă leonină și căruntă, îi lățeam umerii adăugîndu-i și ceva mușchi pe ici, pe colo, prin părțile esențiale și îl transformam în miliardar american dezabuzat, venit incognito printre săraci cu băiețelul lui genial (pianist? jucător de șah?). Băiețelul era nefericit în urma morții mamei sale, o vedetă hollywoodiană, într-un accident de avion în urmă cu peste doi ani, și era dornic de afecțiune maternă. Tatăl său, miliardarul, avea să fie cucerit de franțuzoaica Renata cea ingenuă, venită la Puerto Plata cu mama ei bolnavă care tînjea să vadă oceanul înainte de a muri. El avea să-și părăsească doliul prelungit, păstrat cu scrupulozitate maximă, spre a începe o idilă frumoasă, melancolică dar pasionată, care se termina cu o nuntă ca-n povești. În ultima scenă, mama Renatei își regăsise vigoarea, băiețelul era fericit fiindcă-și găsise o nouă mămică și chiar o bunicuță și toți patru se îmbarcau la bordul unui Cadillac sau Mercedes sau Lincoln alb (culoarea calului din povești, dar trebuia să reflectez asupra mărcii!) și se îndreptau fericiți spre un aeroport micuț unde-i aștepta avionul personal al miliardarului. „La bulivar, birjar! La bulivar!” Asta era! Aveam șansa să intru în cercul select al autorilor de bestseller-uri!

— Ei, ce faci? Unde ți-e mintea? m-a bruscat Ana. Te joci cu furculița în farfurie și nu mănînci… Te gîndești la nemurire? Îți dau o veste proastă, nu există!

— Nu mai mi-e foame, am zis și am dat farfuria la o parte.

Era foarte probabil ca Renata să nu-mi fi comunicat nici un mesaj secret, era foarte posibil ca ea să fi fost, pur și simplu, impertinentă și beată.

Am ieșit din restaurant printre primii. Diego încă nu venise să-și înceapă programul de seară. Am urcat pentru cîteva minute sus, în cameră, nu mai știu pentru ce, și apoi am coborît pregătindu-ne, destul de prost dispuși – mai ales eu – pentru o seară lungă și plictisitoare. Palmieri (desfrunziți), ocean cald, cer senin, o noapte învăluitoare, dar aceleași programe inepte de animație și, mai ales, brusc, reapariția bătrîneții pe care crezusem, naiv, în primele zile, că am învins-o. Cel puțin temporar. Dar acum, remarcam contrastul cu tinerețea fierbinte din jurul nostru și mă simțeam ca un ins care s-a trezit dintr-un vis frumos la platitudinea cotidiană. Ne puteam sugestiona, Ana și cu mine, cît ne convenea, sau cît ne stătea în putere, realitatea pînă la urmă ni se impunea autoritară. Trupurile ne erau obosite, vlăguite, urîte. Tinerețea care ni se părea că nu ne-a părăsit era o reminiscență. Îmi venea în minte desenul lui Goya – „Pînă la moarte!” Femeia aceea bătrînă care își potrivește o podoabă pe cap privindu-se în oglindă, hidoasă fără să-și dea seama că e hidoasă, în timp ce o servitoare zeloasă, în spatele ei, îi strînge corsetul – totul, în prezența a doi tineri: unul o privește batjocoritor iar celălalt, cuprins de dezgust, se uită undeva în sus…

Plecam peste două zile și aveam deodată revelația că tinerii din jurul nostru nu ne priveau cu simpatie. Aveau să fie peste douăzeci-treizeci de ani ca noi, dar acum erau caustici, plini de vitalitate, cu privirile agere și senzuale, cu corpurile agile și mușchiuloase, cu un umor și o spontaneitate cuceritoare. Noi eram sfioși, temători, inhibați – doi oameni porniți iremediabil spre bătrînețe și parcă simțindu-se vinovați din cauza asta.

Ne-am așezat la o masă pe terasă și am comandat două pahare de coke. Pe scena unde peste o jumătate de oră urmau să apară animatorii

programelor de divertisment, se jucau cîțiva copii. Dintr-o boxă mare, neagră, aflată în partea stîngă a scenei ieșea o muzică alertă, ritmată. Copiii se alergau, se îmbrînceau, urlau ascuțit, țopăiau după melodia aceea. Părinții lor, așezați și ei la alte mese, se uitau la ei cu duioșie. Erau calmi, îngăduitori, erau în vacanță. Dar pe mine, poate și pe Ana, vacarmul ne călca pe nervi. Aveam de gînd să ne bem paharul și să mergem pe plajă. Să ne plimbăm pe țărmul oceanului pînă la începerea programului la care aveam să asistăm cu stoicism. Căci în ziua aceea singurătatea ni se părea insuportabilă, preferam să fim cu multă lume în jurul nostru.

— Lipsesc cinci minute, mi-a zis Ana. Vin repede.

A plecat și în urma ei am simțit o pornire irepresibilă să transform ce vedeam într-un scenariu literar. Pe care apoi să-l transcriu cînd o să mă întorc la hotel, seara, sau în cel mai rău caz, la Montréal, după terminarea vacanței.

Deci *priveam două fetițe de vreo opt-nouă ani care se țineau de mîini și se învîrteau în ritmul muzicii și am văzut un puști trecînd forțat printre ele. Din locul unde ne aflam, destul de departe de scenă, nu am văzut decît că una dintre fetițe, supărată, l-a îmbrîncit și puștiul acela s-a dezechilibrat, a încercat să se oprească, dar a căzut totuși de pe scenă. Nu am văzut ce i se întîmplase. Dar mi-am dat seama după reacția oamenilor. Cealaltă fetiță și-a dus speriată mîna la gură și a fugit pe scară. Și vreo trei bărbați de la mesele din apropiere s-au ridicat brusc și s-au apropiat de scenă. Au început toți să vorbească tare, fetița care-l împinsese pe puștiul acela rămăsese pe scenă, plîngea acum cu fața ascunsă în brațele unei femei, poate maică-sa, și a apărut și un agent de securitate care a început să vorbească foarte aferat la un telefon celular.*

M-am ridicat și eu, fără o vorbă și m-am dus să privesc. Băiețelul era pe spate, pe dala de ciment, cu ochii deschiși. Un fir subțire de sînge se scurgea de sub cap. Nu se apropia nimeni de el. Era un băiețel de culoare, un mulatru.

M-am desprins de cercul curioșilor care creștea în jurul lui și m-am dus la Ana care se întorsese.

— Nu mai e nimic de făcut, hai să mergem, am zis și am luat-o de umeri.

— A murit? a întrebat Ana cu ochii mari.

— Da. Nu vreau să-l vezi.

— Nici eu. Al cui e?

— Nu știu, hai să mergem.

Am ieșit de pe terasă pe plajă. Soarele apunea în spatele nostru și oceanul scînteia calm sub ultimele raze ale zilei.

— Ce nenorocire! murmura Ana. Bietul băiețel!

Mergeam și nu mă puteam gîndi la nimic altceva decît că accidentul ăsta stupid făcea ca vacanța noastră să se încheie cu o zi mai devreme. Cineva murise, cum trebuia să se întîmple în cartea mea de succes, dar nu cine ar fi fost palpitant, din punct de vedere literar, să moară.

— Ce faci? am auzit-o deodată pe Ana așezîndu-se. La ce te gîndești, că pari dus pe altă lume?

— Uf! Tocmai am imaginat ceva, o întîmplare nenorocită, un eveniment. Vreau să scriu despre vacanța noastră și am găsit finalul.

— Iar o faci pe scriitorul! Măcar de-ar fi frumos ce-ai imaginat!

I-am povestit.

— E stupid! Cu adevărat stupid, a zis Ana necruțătoare. Pentru ce-ți trebuie să moară cineva? Ai o pornire spre literatura de gang.

Fetițele dansau în continuare pe scenă și împreună cu ele era și băiețelul din scenariul meu tragic. S-au oprit abia trăgîndu-și sufletul și au coborît toți trei, veseli, la părinții lor, pe terasă. Da, asta era realitatea dar era banal, nu voiam să renunț la evenimentul meu imaginar.

Am plecat peste cîteva minute să facem plimbarea aceea pe plajă, de-a lungul oceanului, pe care-o plănuisem, Ana și cu mine.

În fața noastră, la cîteva zeci de metri, mergea un grup de cinci-șase persoane și printre ele, mi s-a părut că o văd pe Renata. Nu-mi dădeam seama dacă Jacques făcea parte din grup, oricum Jordy nu era. Și nici pe Renata n-aș fi recunoscut-o dacă, la un moment dat, nu s-ar fi desprins de grup și n-ar fi făcut cîțiva pași prin apă. Mergeau spre pădure.

Nu voiam să-i atrag atenția Anei asupra ei și i-am propus să ne întoarcem. Ana a fost de acord.

Peste un sfert de oră eram din nou pe terasă. Nu am rămas acolo, ne-am îndreptat spre hotel. Se înserase bine, era trecut de nouă seara și nu mai aveam chef de nimic. Ca și cum scenariul meu fantezist ne-ar fi tăiat cheful de viață. Pe scenă, spectacolul tocmai începuse și pe terasă lumea era veselă și excitată. În holul hotelului, nu era însă nimeni. Doar Diego, în spatele pianului lui, încerca să cînte ceva.

Mîine era ultima zi, poimîine în zori plecam.

*

După o noapte lungă în care și Ana și eu ne-am cufundat în gîndurile noastre, fiecare pentru sine, cu deprimarea proprie, a venit dimineața – o dimineață noroasă cum nu fusese niciuna de cînd venisem.

Am coborît mai devreme ca de obicei la restaurant, eram printre primii. Voiam să ieșim repede pe plajă, să profităm din plin de apa caldă a oceanului, acum, în ultima zi. Chelnerii treceau tăcuți de la o masă la alta. Ne-am așezat la masa noastră și l-am abordat pe cel care ne schimba șervetele de masă:

— Azi e ultima zi pentru noi! Am putea avea ceva special?

— Nu știu ce să vă recomand, depinde de ce vă place.

— Sînt mulți care pleacă mîine-dimineață, ca noi?

— Nu știu, domnule. În fiecare zi vine și pleacă o grămadă de lume.

— Dar vecinii noștri?

— Nu știu nimic, domnule, v-am spus.

Apoi adăugă cu o voce mieroasă:

— Sper că v-ați simțit bine la noi. Drum bun, domnule, drum bun, doamnă.

Am găsit, de bine de rău, ce să mîncăm, începea să vină lumea și ne-am grăbit să terminăm repede și să ieșim. Mai ales Ana. Voia să evite întîlnirea cu vecinii noștri din fiecare zi.

Nici pe plajă nu era deocamdată multă lume. Ne-am tras șezlongurile sub copac și apoi am intrat în ocean. Era cald, cald, dar nu mai exista

farmecul din primele zile. Am înotat cei zece-cincisperezece metri de care eram în stare de cîteva ori spre stînga, de cîteva ori spre dreapta în timp ce Ana stătea aproape de țărm, doar pe jumătate în apă, stropindu-și umerii absentă, cu un fel de încordare. Se certa cu mine în gînd, o să izbucnească în curînd, mi-am zis puțin enervat. Cine știe ce avea să-mi reproșeze? Poate același lucru pe care-l observam și eu la ea. Nemulțumirea permanentă.

Nu ne-am mai dus la dușurile de pe plajă să ne curățăm de sarea din apă, ne-am mulțumit să ne uscăm cu prosoapele de plajă.

— Știi, spuse Ana în timp ce-și ștergea apa de sub sîni, mi s-a făcut dor de casă… M-am săturat de atîta lîncezeală. Mi-e dor de balconul nostru din care vedem tot bulevardul sub noi. Cînd o să ajungem la Montréal, o să găsim tot orașul împodobit pentru Crăciun, copacii de pe Sherbrooke, plini de lumini, strada Sainte-Catherine forfotitoare de lume încărcată de cadouri. O să ascultăm cîntece de Crăciun pe Saint-Hubert și o să mîncăm la prînz în Place des Arts și apoi o să intrăm la film. Sau o să mergem la La Baie și o să cumpărăm ciocolată Godiva. Totdeauna e ieftină de Crăciun…

Adăugă puțin tristă:

— Nu poți spune că-mi doresc lucruri imposibile.

— Nu, i-am răspuns ușor sarcastic, doar că-ți dorești mereu alte lucruri decît cele pe care le ai. La Montréal, o să ți se facă dor de ocean.

— Auzi? Să-ți spun ceva. La Montréal te porți mai frumos cu mine. Aici, nu știu ce te-a apucat.. Sau dacă știu, nu vreau să-ți spun. Nu acum, poate altădată.

Acest altădată avea să fie peste zece minute. Sau chiar și mai repede. Nu aveam chef de ceartă, trebuia să plec.

— Azi e ultima zi, am zis. Vreau să văd dacă nu-mi găsesc un partener de șah sau de ping-pong. Simt nevoia să fac și altceva decît veșnica baie în ocean.

— Cum vrei. Eu rămîn aici, abia aștept să se termine ziua asta.

În clipa aceea apăru la cîțiva metri *Twenty-seven*, zîmbitor:

— Vine exact la fix, spuse încet Ana. O să-mi cumpăr brățara și o să-mi refac moralul.

— Stau și eu cu tine, poate te ajut la negociere.

— Rămîi.

— Azi e o zi mare pentru doamna, strigă vesel *Twenty-seven* apropiindu-se. Ziua în care o să cumpere brățara care-i place…

— Aaa bun, se înveseli artificial Ana. Vasăzică o dai cu cinci sute de pesos.

Twenty-seven se așeză pe o buturugă, un ciot rămas dintr-un olmo de playa tăiat cine știe cînd și-și deschise valiza cu bijuterii. Scoase brățara de argint masiv bătută cu pietre de larimar și o flutură ademenitor în fața Anei.

— O dai cu cinci sute? repetă Ana cu ochi scînteietori.

— Nu, doamna mea, cum cinci sute? Cu o mie două sute. Am scăzut deja prețul pentru dumneavoastră de la o mie cinci sute…

— Și eu ți-am oferit acum cîteva zile patru sute. Acum îți dau cinci…

— O mie două sute, doamnă, o mie două sute. Nici un peso mai puțin.

— Dar ultima dată mi-ai spus o mie.

— Am spus o mie?

— Așa ai spus, da, am intrat și eu în negociere.

— Dacă *pappy* spune că am zis o mie, atunci fie. O dau cu o mie.

Ana luă brățara și și-o prinse la mînă. Mi se adresă mie în românește:

— E frumoasă, dar nu-i dau o mie de pesos. La patruzeci de dolari pot găsi la magazinele de pe Mont-Royal brățări mai frumoase. Vin acum soldurile de Crăciun de 70%…

— Dă-i o mie, o să-ți pară rău că n-ai cumpărat-o.

— Nu cumpără nimeni nimic, nu vezi? Să fie mulțumit cu cinci sute. Nici noi n-avem bani de aruncat pe fereastră.

Twenty-seven asculta discuția noastră privind cînd la unul cînd la altul cu speranță. Voia să ghicească dacă eu mă opuneam. Dar eram pașnici, nu ne certam și era, se vedea bine pe fața lui, încrezător. Tocmai de aceea, cînd Ana a vorbit, l-am simțit că se prăbușește pe dinăuntru:

— Cinci sute e ultimul preț. Uite, șase sute! Absolut ultimul.

— Nu pot, doamnă, să v-o dau cu șase sute.

Twenty-seven îi luă brățara din mînă și o băgă înapoi în valiză. O închidea acum cu grijă, meticulos, lăsîndu-i Anei timp să se răzgîndească.

— Nu sînt bogată să dau atîția bani pe o brățară, spuse Ana cu părere de rău.

— Ba sînteți bogată doamnă, sînteți foarte bogată, o contrazise trist *Twenty-seven*.

— Nu sînt.

— Ba da, eu știu că sînteți bogată. Și dumneavoastră știți. Toți de-aici sînteți foarte bogați…

Se ridică în picioare.

— Mai trec pe aici peste două ore. Dacă vă răzgîndiți pînă atunci, mă chemați. Dacă nu, să fiți sănătoasă. Adio, doamnă.

Își luă valiza și se îndepărtă încet, fără să privească înapoi.

— Precis, n-o să-ți pară rău că n-ai cumpărat-o? am întrebat-o din nou pe Ana.

— Chiar dacă o să-mi pară, tot n-o cumpăr. Îți repet ce i-am spus și lui. Nu dau o mie de pesos pe o brățară. Dacă era să dau o mie, o cumpăram de la început, din primele zile și o purtam deja.

Am ridicat din umeri.

— Treaba ta, eu mă duc la șah.

— Du-te, conveni Ana. Mulțumesc că m-ai ajutat să negociez. Ai fost foarte eficace.

Nu gustam deloc, dar deloc ironia Anei. Dar nu i-am spus nimic. Eram amîndoi încordați, parcă abia așteptam să rămînem singuri. Nu era vorba doar de tensiunea dintre noi din momentul acela. De cîteva zile se rupsese parcă firul magic de la începutul vacanței. Nu mai aveam ce vorbi. Poate avea dreptate Ana să mă tachineze, Renata era de vină pentru blocajul ăsta. De fapt nu ea, ci eu cu fantasmele mele cvasi-literare.

Am lăsat-o prefăcîndu-se că somnolează și am pornit încet spre terenurile sportive ale hotelului. Nu juca nimeni nici golf, nici tenis, nici ping-pong, nici șah. Era totuși deschis ghișeul la care se închiriau paletele de ping-pong pentru trei dolari pe oră. Am închiriat două de la o tînără

creolă slabă, îmbrăcată cu un fel de tricou marinăresc foarte larg și m-am așezat pe bancă în așteptarea unui amator.

A apărut repede un cuplu și, spre norocul meu, doar domnul voia să joace. Era ceva mai tînăr ca mine, slab și foarte bronzat, cu ochelari. Nu juca prea bine. Nevastă-sa îl asista fără mult entuziasm.

Am jucat două seturi și ne-am împărțit victoriile. Primul l-a cîștigat el și al doilea, eu. Nu a vrut să-l mai joace și pe al treilea.

Mă pregăteam să înapoiez paletele, fiindcă erau cîțiva amatori care ne dădeau tîrcoale cu jind, cînd de după colț au apărut Renata și Jordy. Erau foarte veseli, Renata îl ținea de după umeri, ca o soră mai mare. M-au văzut și m-au salutat zîmbind. Apoi s-au îndreptat spre ghișeu. Fata de acolo m-a arătat cu degetul, spunîndu-le, desigur, că le-o luasem înainte. S-au uitat și ei la mine. M-am apropiat de ei și le-am întins paletele.

— Poftim, dacă vreți să jucați, eu oricum nu am cu cine. Și le-am închiriat pentru o oră, mai aveți timp.

— Vreau să-i dau o lecție lui Matteo, a zis Renata privindu-l pe băiat drăgăstoasă. S-a lăudat la taică-său că mă bate. După aia o să jucăm șah…

— Sînt mai bun ca dumneavoastră la orice sport vreți, s-a semețit băiatul.

Au luat paletele, eu m-am așezat din nou pe bancă și am început să-i privesc. Au făcut cîteva schimburi de mingi, Matteo era defavorizat, din cauza înălțimii nu vedea masa de sus, dar Renata se străduia să nu-și folosească avantajul. Jucau cu mingi lungi și înalte și băiatul stătea departe de masă și le lua din cădere, cu lovituri liftate care imprimau mingii, de cum atingea masa, un efect invers. Se întîmpla, din cauza asta, ca Renata să trimită multe mingi în afară sau direct în fileu.

Au început apoi să joace pe puncte. Seturi scurte de 11 puncte cîștigătoare. În același stil, Renata nu voia, evident, să cîștige, dar nu voia nici să piardă la mare diferență. Matteo a cîștigat primul set cu 11 la 9, apoi l-a pierdut pe al doilea cu 11 la 7 și setul decisiv l-a cîștigat în prelungiri cu 15 la 13. La fel ca în partida de șah cu mine, băiatul a sărit în sus de bucurie. Apoi mi-a întins paleta.

— Jucați și dumneavoastră cu Ines. Dacă o bateți, jucați în finală cu mine.

— Vrei asta?

— Vreau!

— Ines, vreți să jucați?

Ines a surîs îngăduitoare.

— De ce nu?

Am schimbat și noi cîteva mingi de încălzire, Renata Ines era acum mult mai agresivă. O testam cu loviturile mele favorite, mingi puternice, cu efect, alternînd colțurile mesei, dar loviturile de răspuns erau impecabile.

Am început setul, tot așa un set scurt, și mi-am dat seama că aveam dreptate să-mi fie teamă de ea. Ines era pur și simplu prea puternică, prea rafinată, prea tehnică pentru mine. Aveam scuza vîrstei pe care firește că am invocat-o după primul set pierdut lamentabil la 3. L-am început pe al doilea și abia am fost ceva mai bun, am făcut 5 puncte. M-am uitat la ceas, durase totul mai puțin de cinci minute. Mai aveam cîtva timp paletele la dispoziție și i-am cerut lui Ines să mai jucăm un set. A fost mai îngăduitoare de data asta și m-a lăsat să fac 9 puncte.

— N-am mai pus paleta în mînă de peste douăzeci și cinci ani, am zis puțin stînjenit fiindcă în jurul nostru se adunaseră vreo cîțiva turiști care mă priveau cu condescendență.

— Se cunoaște că ați fost bun în tinerețe, m-a complimentat Ines ironică. Vă mulțumim că ne-ați lăsat să jucăm.

Mi-a dat paleta ei apoi a plecat cu Matteo spre tabla de șah. Dar nu puteau face nici o partidă, tabla era ocupată de alți jucători. Au rămas pe margine să privească.

M-am apropiat și eu, voiam să leg o conversație. Dar cînd am vrut să deschid gura și să le spun o banalitate, despre jocul de șah, Renata m-a privit cu severitate și fără un cuvînt l-a luat pe băiat de braț și s-au îndepărtat. Jordy s-a întors spre mine și mi-a făcut un mic semn amical de despărțire cu mîna. Nu, nu puteau fi Ines și Matteo, rămîneau așa cum îi botezasem Ana și cu mine, Renata și Jordy.

Dar de ce îmi era ostilă și fără motiv – a doua oară! – Renata? Eu fusesem atît de amabil!

Și am simțit, văzîndu-i cum se îndepărtează indiferenți, rîzînd, tachinîndu-se, un val de ură. Cred că era ceva glandular sau poate un fel de disperare – nu vreau să intru în amănunte, mai ales ținînd seama de ce s-a întîmplat mai tîrziu, tot în ziua aceea.

I-am urmat după două sau trei minute, după ce am înapoiat paletele tinerei creole cu tricoul marinăresc, cînd ei erau departe înaintea mea, pierduți aproape printre celelalte trupuri tinere de pe aleea spre plajă.

Am ajuns pe țărm și am fost surprins că Ana nu era sub olmo de playa. Șezlongul era la locul lui, la fel și prosoapele de baie și cartea pe care o citea. M-am uitat spre ocean – nu era în apă. Am pornit în căutarea ei, poate era la bar sau pe terasă cu o băutură răcoritoare în față.

Nu era.

M-am întors înapoi la șezlongurile noastre s-o aștept acolo. Oriunde ar fi fost trebuia să apară la un moment dat.

A trecut poate o oră, poate mai mult sau poate mai puțin – nu aveam ceasul cu mine – trebuia să mergem la masă și Ana tot nu apărea. Tot uitîndu-mă după ea, l-am văzut de departe pe Jordy venind dinspre pădure. Era singur și mergea încet răscolind nisipul cu picioarele. M-am ridicat și am pornit în întîmpinarea lui. L-am ajuns exact în apropierea dușurilor, cînd se pregătea să intre pe terasă. Avea fața trasă, părea supărat.

— Ei, Matteo, s-a întîmplat ceva?

Mi-a făcut un semn cu capul, era ceva acolo în spatele lui, de unde venea.

— Te-ai certat cu tatăl tău? Ai făcut ceva ce nu i-a plăcut?

— Tata e sus în cameră, a fost bolnav azi, nu a coborît.

— Atunci e ceva cu Ines?

— Da, cu Ines.

— V-ați certat?

— Nu, mergeți s-o vedeți… E în golf… Nu vreau s-o mai văd cu tata niciodată…

I-am urat sănătate pentru tatăl lui și m-am îndreptat spre locul pe care mi-l arătase. Cam la cinci-șase minute de unde începea pădurea era un mic promontoriu stîncos, avansat în ocean ca un pinten. Jordy numea golf arcul făcut de țărm pe cîțiva metri.

N-a fost nevoie să mă apropii prea tare de golful acela ca s-o văd pe Renata. Era imediat dincolo de promontoriu. În apa oceanului pînă la brîu. Cu un tip, o ținea în brațe ca pe o fetiță, le vedeam trupurile înlănțuite, unduindu-se unul spre altul ca într-un dans fierbinte. Bietul Jordy, m-am gîndit. Avusese și el fantasmele lui de copil. O imagina pe Renata alături de taică-său toată viața și el ar fi avut în ea o soră mai mare pe care ar fi admirat-o și iubit-o.

Nu aveam chef să mai stau, nu eram chiar un voyeur, am vrut să mă întorc să plec, dar în clipa următoare m-am oprit paralizat de spaimă.

Apăruse de niciunde la cîțiva metri, fără să mă vadă, sau fără să-i pese de mine, nebunul din restaurant, cu capul uriaș, hirsut, mai murdar ca oricînd, împrăștiind chiar și de la distanța la care se afla o duhoare de sconcs. Ținea deasupra capului un pietroi care mi s-a părut imens, o adevărată stîncă.

Pînă să apuc să strig, l-am auzit răcnind și aruncînd pietroiul. Cei doi au dispărut instantaneu sub apă.

N-am putut privi mai departe și m-am tras îndărăt. Nebunul a intrat în apă urlînd.

Am părăsit locul aproape în fugă, am intrat în pădure de teamă să nu mă întîlnesc cu cineva. Am rătăcit mult timp pînă să am curajul să ies spre plaja hotelului și s-o caut pe Ana.

Am văzut-o de departe, sub arborele bătrîn de pe plajă. M-am apropiat cu teamă. Se dădea cu cremă solară pe picioare. Era atît de liniștită, atît de calmă, de neștiutoare!… Și-mi era atît de dragă!

— Unde ai fost? am mimat eu îngrijorarea. Te caut de peste două ore.

— Dar tu? Nu m-ai găsit fiindcă și eu te căutam. M-am oprit la o masă pe terasă și am luat o apă minerală. Apoi m-am dus în hol, am vorbit cu

Diego. Nimeni nu mai vorbește de uragan, măcar că ne-a stricat cheful la toți.

Mă gîndeam la Renata, o vedem în imaginație cu capul zdrobit și apa, în jurul ei, roșie de sînge. Doar cîteva minute. Fiindcă o spălau valurile.

— Nimeni, da. Viața merge înainte. Cei de-aici sînt obișnuiți, a fost un fleac pentru ei.

— Mîine la ora asta o să stăm pe balconul nostru. N-o să te mai gîndești la Renata.

Am privit-o atent, să-mi dau seama la ce se gîndește. Dar ea nu se uita la mine, ocupată cum era să se maseze cu crema întinsă pe picioare.

— De ce m-aș gîndi?

— Asta nu e treaba mea. Bine că s-a sfîrșit. Sper că nu ți-e foame. Mergem la restaurant în zece minute.

Vorbea indiferentă, masîndu-și cu grijă degetele. Nu, nu-mi era foame.

M-am întins în șezlong,

— N-ai cumpărat brățara pînă la urmă?

— N-a vrut să lase din preț.

Am deschis *Istoria* lui Arnold Toynbee pe care o adusesem de la Montréal. Nu citisem în astea două săptămîni decît vreo sută de pagini.

Montréal, 2012